

Mediální výchova dětí předškolního věku

Lucie Vaculíková

Bakalářská práce
2014



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Vaculíková**
Osobní číslo: **H11670**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Mediální výchova dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti mediální výchovy, předškolního věku a rodinného prostředí.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2006. ISBN: 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-085-5.

MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-21-8.

SUCHÝ, Adam. Mediální zlo – mýta a realita. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.

ŠEĐOVÁ, Klára. Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Machů, Ph.D.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

27. ledna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

2. května 2014

Ve Zlíně dne 27. ledna 2014


doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka




Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25. 4. 2014.

.....
Kacubkova

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá mapováním současného stavu mediální výchovy v rodinném prostředí. Zabývá se vztahem dětí předškolního věku k masovým médiím a také mírou a způsobem jejich využití jmenovanou skupinou. Podává ucelený přehled z oblasti předškolního vývojového stádia, rodiny a médií v obecné rovině. Hlavním cílem je prostřednictvím kvantitativně orientovaného výzkumu zjistit, jaká média děti využívají, kolik času denně jim věnují a zda mají v rodině stanovena určitá pravidla vztahující se k užívání médií.

Klíčová slova: dítě předškolního věku, rodina, výchova, masová média, mediální výchova, mediální komunikace, internet, televize, tisk, rozhlas, film

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with mapping of the current state of media education in a family environment. It deals with the relationship of preschool children to mass media and also the degree and manner of use of the media by the mentioned group. The thesis gives a comprehensive overview of the field of pre-development stage, families and the media in general. The main objective is a quantitatively oriented research in order to find out what media children use, how much time they spend using them on a daily basis and whether they have set any rules related to the use of the media in the family.

Keywords: preschool child, family, education, mass media, media education, media communication, internet, television, print, radio, film

Co nejzdvořileji děkuji paní Mgr. Evě Machů, Ph.D. za ochotu, vstřícnost, rady a připomínky při psaní mojí bakalářské práce.

Z celého srdce děkuji mému příteli Jakubu Gottfriedovi za trpělivost a vytvoření potřebného zázemí během studia. Dále děkuji svým rodičům Haně Vaculíkové a Lumíru Vaculíkovi a také svým nejbližším za morální podporu a všestrannou pomoc během celé doby mého studia. V neposlední řadě patří poděkování rodičům dětí, účastníků výzkumu, bez nichž by nebylo možné tento výzkum zrealizovat.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

| | |
|---|-----------|
| ÚVOD..... | 10 |
| I TEORETICKÁ ČÁST | 12 |
| 1 SPECIFIKA VÝVOJE DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU..... | 13 |
| 1.1 BIOLOGICKÁ SPECIFIKACE DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU | 14 |
| 1.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU | 15 |
| 1.3 SOCIÁLNÍ ASPEKTY VÝVOJE DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU..... | 18 |
| 1.4 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VÝVOJ JEDINCE | 19 |
| 2 VÝZNAM RODINY PŘI FORMOVÁNÍ POSTOJŮ DÍTĚTE K MÉDIÍM..... | 22 |
| 2.1 FUNKCE RODINY A STYL RODINNÉ VÝCHOVY..... | 23 |
| 2.2 RODINNÁ VÝCHOVA | 25 |
| 2.3 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA | 27 |
| 3 SVĚT MÉDIÍ | 29 |
| 3.1 VÝZNAM POJMU MÉDIUM | 30 |
| 3.2 MASOVÁ MÉDIA | 31 |
| 3.3 ZÁKLADNÍ DRUHY MASOVÝCH MÉDIÍ A JEJICH FUNKCE | 32 |
| 3.3.1 Tisk..... | 34 |
| 3.3.2 Rozhlas | 35 |
| 3.3.3 Televize | 35 |
| 3.3.4 Film | 36 |
| 3.3.5 Internet | 37 |
| 3.3.6 Média na nosičích..... | 37 |
| 3.4 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU A MÉDIA..... | 38 |
| 3.4.1 Děti a televize..... | 38 |
| 3.4.2 Děti, počítač a internet | 39 |
| 3.4.3 Děti a knihy | 40 |
| II PRAKTICKÁ ČÁST | 41 |
| 4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ..... | 42 |
| 4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL VÝZKUMU | 42 |
| 4.2 HYPOTÉZY VÝZKUMU | 44 |
| 4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR | 44 |
| 4.4 METODA ZÍSKÁVÁNÍ DAT..... | 46 |
| 4.5 METODA ZPRACOVÁNÍ DAT | 47 |
| 4.6 DEMOGRAFICKÁ DATA O RESPONDENTECH..... | 47 |
| 4.7 HLAVNÍ DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ | 51 |
| 4.8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK | 78 |
| 4.8.1 Množství času, které věnují děti předškolního věku masovým médiím | 78 |

| | | |
|---------------------------------------|--|-----------|
| 4.8.2 | Způsob využití televize v rodinách s předškolními dětmi..... | 79 |
| 4.8.3 | Způsob využití počítače v rodinách s předškolními dětmi..... | 80 |
| 4.8.4 | Způsob využití knih v rodinách s předškolními dětmi..... | 80 |
| 4.9 | TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ..... | 81 |
| 4.10 | VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ..... | 88 |
| 4.11 | DOPORUČENÍ PRO PRAXI..... | 88 |
| ZÁVĚR | | 90 |
| SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY..... | | 91 |
| SEZNAM TABULEK..... | | 95 |
| SEZNAM GRAFŮ | | 96 |
| SEZNAM PŘÍLOH..... | | 98 |

ÚVOD

Média jsou nedílnou a neodmyslitelnou součástí našeho života a mají v něm dominantní postavení. V posledních desetiletích dochází k jejich rozmachu a vývoj postupuje neustále kupředu. S médii se setkáváme téměř všude a působí na každého z nás, aniž bychom si to uvědomovali. Dříve měli lidé soukromí, byli chráněni před nežádoucími jevy a dodržovali určité hranice slušnosti. Tyto hranice však byly překročeny se vznikem a vývojem médií. Díky nim je všechno na dosah a lidstvo se stává systémem navzájem propojených částí. Média mají neuvěřitelně velkou moc. Jsou zdrojem informací, poznání, zábavy, ovlivňují způsob trávení volného času, dokážou formovat jednání, chování a uvažování lidí. Média působí kladně i záporně na celou společnost, nejen na dospělé, ale i na děti. Dospělý člověk dokáže s médii pracovat, orientuje se v nich, ale děti předškolního věku se s nimi teprve seznamují a poznávají je. Na rodině, škole a okolí je naučit děti zacházet s médii správným způsobem, orientovat se v nich, neboť média přitahují jejich pozornost a podílí se na jejich formování.

Teoretická část je strukturována do tří kapitol, z nichž se každá věnuje určité oblasti. Ucelené informace tvoří základ získaný studiem odborně orientované literatury. V první kapitole se zabýváme charakteristikou dítěte předškolního věku, jeho biologickou specifikací, kognitivním vývojem a sociálními aspekty jeho vývoje. V druhé kapitole se věnujeme determinaci termínu rodina. Popisujeme funkce rodiny a její znaky. Zaměřujeme se také na rodinu a média, neboť v rodině se dítě s médii nejvíce setkává a je jimi ovlivňováno. A právě rodina může dítěti pomoci naučit se s médii pracovat a správně je využívat, protože formuje osobnost dítěte, začleňuje dítě do určitého způsobu života a modifikuje základní postoj dítěte ke světu, ale také k médiím. Ve třetí části práce charakterizujeme mediální svět, masová média a jejich funkce. Popisujeme nejvyužívanější média současnosti jako tisk, rozhlas, televize, film, počítač a internet i média na nosičích. Nakonec se zabýváme vztahem dětí předškolního věku k jednotlivým mediím a jejich působením na tyto děti.

V praktické části bakalářské práce se snažíme pomocí kvantitativně orientovaného výzkumu zjistit, jaká média děti předškolního věku používají, jakou dobu jim věnují a jak média využívají v rodinném prostředí z pohledu jejich rodičů. Snažíme se zjistit, jaké místo zaujímají média v životě předškolních dětí. Zda rodiče děti vedou ke správnému užívání médií a pomáhají jim se v nich orientovat a pracovat s nimi. K těmto účelům byla využita metoda dotazníkového šetření v řadách rodičů dětí předškolního věku. Snažíme se zjistit,

zda se liší četnost odpovědí rodičů dívek od rodičů chlapců, neboť chlapci i dívky mají odlišný vztah k médiím a rozdílně je využívají. A především zjišťujeme pomocí hypotéz, zda existují rozdíly ve způsobu užívání médií z pohledu bydliště, tedy to, která skupina dětí (z města, z vesnice) tráví více čas sledováním televizního vysílání a hraním her na počítači, kdo více navštěvuje veřejnou knihovnu s rodiči a zda rodiče dětí využívají média jako nástroj výchovných opatření.

Cílem této práce není podat přesný a ucelený výklad celého problému, ale zamyslet se nad významem médií a poukázat na přístupy k médiím v rodinném prostředí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPECIFIKA VÝVOJE DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Charakteristiku předškolního věku pojímáme v širším a užším slova smyslu. Z širšího hlediska označuje předškolní věk období od narození až po nástup dítěte do školy. Toto pojetí je velmi široké a odborníci se přiklání spíše k užšímu pojetí, které označuje předškolní věk „věkem mateřské školy“. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 87) Avšak toto označení není zcela jednoznačné, neboť mnoho dětí nenavštěvuje mateřskou školu.

Jako předškolní věk bývá označována doba mezi třemi až šesti či sedmi lety. Toto období je charakteristické nástupem do mateřské školy a uvědomováním si vlastní identity. Konec této fáze je určen nejen věkem, ale i nástupem na povinnou školní docházku. V literatuře bývá předškolní období také označováno jako „starší předškolní věk“ (Štefanovič), „druhé dětství“ (Příhoda) či „předškolní dětství“ (Kuric).

V průběhu tohoto vývoje dochází ke změnám v tělesných a pohybových funkcích, dále v poznávacích procesech a v emocionálním vývoji. Dítě rozšiřuje své poznatky, na jejichž získávání má velký vliv rodina a je schopno regulovat jednání podle instrukcí. Dochází také k prvnímu odpoutání od rodiny a k navazování kontaktů s vrstevníky. Vztahy s vrstevníky se pro dítě stanou důležitou součástí života, dítě po nich touží a dělají ho šťastným (Matějček, 1996, s. 47-48).

Období předškolního věku bývá také často označováno obdobím rozkvětu a věkem hry (Kuric). Podle Langmeiera, Krejčířové (2006, s. 100) bychom mohli období předškolního věku nazývat obdobím hry, která je nejpřirozenější formou aktivity dítěte předškolního věku. V dětství je hra dominantní činností, děti ji potřebují pro svůj duševní rozvoj a rovnováhu. Hra posiluje styk dítěte se společností a skutečností, pomáhá dítěti navazovat kontakty, regulovat a rozlišovat své city. Učí děti respektovat přání druhých, rozvíjí mravní vlastnosti osobnosti a zdokonaluje rozumový vývoj. Podle Musila (2008, s. 73-74) vidí děti život jako hru díky médiím, a proto k nim mají děti vřelý vztah.

V současné době je dítě neustále zasypáváno novými a rafinovanějšími hračkami a hrami, pamlsky, oděvy a doplňky, ale také médii. Dětství dítěte je v současnosti vystavené působení reklamy a nabídek trhu, a právě proto bývá často označováno jako medializované dětství či konzumní dětství. Jestliže edukační prostředí nevybaví dítě rozvinutějšími hodnotovými orientacemi, mohou potřeby, reagující na reklamu a nabídku, určovat způsob jeho života (Helus, 2004, s. 67). Pozitivní význam médií na vývoj dětí nemusí být vůbec

automatický, ale je to výsledek specifického edukačního působení, a to především pomocí mediální výchovy.

1.1 Biologická specifikace dítěte předškolního věku

Předškolní dítě plynule navazuje na batolecí období. V tomto věku prochází dítě velkými změnami, mění se jeho tělesná konstituce. Ve třech letech měří kolem 100 cm a váží průměrně 15 kg. Růst dítěte je poměrně rychlý. Za rok může dítě vyrůst o 5-6 cm a přibrat na váze přibližně o 2 kg. (Matějček, Pokorná, 1998, s. 8-9)

Charakteristická zaoblenost z batolecího období se vytrácí a tělo je štíhlejší. U dětí se v největší míře rozvíjí kostra a svalstvo. Dále se mění proporce hlavy, trupu, končetin a dochází k růstu dlouhých kostí a proto bývá toto období označováno obdobím první vytáhlosti. Osifikace kostí pokračuje a je zakončena osifikací zápěstních kůstek potřebných pro vývoj jemné motoriky. (Kuric, 1986, s. 132-133) K tomu přispívá i to, že si dítě rádo hraje s nástroji denní potřeby, učí se zacházet s přiborem a nůžkami, ale v současné době i s mobilním telefonem, televizním ovladačem či počítačem.

Pro postavu předškolního věku je typické, že lopatky odstupují nazad a břicho vyčnívá dopředu. Kostra dítěte je křehká a pružná. Pohyby jsou dokonalejší, přesnější, elegantnější a závisí na vědomí. Díky tomu dítě zvládá základy některých sportovních činností. (Mertin, Gillernová, 2010, s. 13)

K výrazným rysům předškolního období patří rozvoj hrubé motoriky, která představuje pohyby celého těla. Dítě zvládá chůzi a běh po rovném i nerovném terénu, chodí do schodů i ze schodů bez držení, vydrží déle stát na jedné noze a také skáče po jedné noze. Vedle hrubé motoriky se zdokonaluje i jemná motorika neboli motorika ruky. Dítě se zlepšuje v uchopování, v modelování, ve střihání, v navlékání korálek a v manipulaci s drobnými předměty. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 88) V tomto stadiu rozvoje motoriky se vyhraňuje lateralita, dochází k určení, která ruka je dominantní. To je způsobeno převahou jedné mozkové hemisféry nad druhou.

Správný růst a funkční vývoj je nutné zabezpečovat dostatkem tělesné aktivity. Pohyb potřebuje každé dítě a dítě předškolního věku se pohybuje celý den, kromě doby spánku. Avšak vysedáváním před televizní obrazovkou se dětem křiví páteř a chybí jim i dostatek pohybu na čerstvém vzduchu. Sledování televize večer může také rušit klidný spánek a

divácké mlsání vede k obezitě. Je tedy důležité dodržovat optimální denní režim (střídat činnosti a odpočinek), pitný režim a dávat dítěti zdravou, pestrou a vyváženou stravu.

Vhodná strava ovlivňuje nejen tělesný růst, ale i duševní vývoj. Jídelníček dítěte by měl obsahovat bílkoviny, tuky, sacharidy, vlákninu, vitamíny, minerály (vápník, fosfor, draslík, hořčík, chlor) a vodu. Dítě by mělo vypít 100 ml vody na jeden kilogram dítěte. Zajištění správné zdravé výživy a pitného režimu je podmínkou zdravého vývoje organismu, posiluje jej a činí ho odolným proti infekcím. V tomto období se utváří obranyschopnost dítěte, imunitní systém dítěte je nevyzrálý. Děti jsou proto často ohroženy infekčním onemocněním. (Havlíková, Vencálková, Havlová, 2000, s. 56-58)

Ke konci období dochází k výměně dočasného chrupu za trvalý. Z vnitřních orgánů se mění činnost srdce, zpomaluje se jeho tep, a činnost plic, roste jejich kapacita. Dochází k rozvoji nervové soustavy a jejích funkcí. A jestliže jsou děti dlouhodoběji vystavovány médiím, projeví se to na zdraví dítěte - dochází například ke špatnému vývoji mozku, a ke zvýšené agresivitě atd. K tomu, aby se děti naučily správně využívat média a hodnoty skryté v jejich obsahu je zapotřebí pomoci a vedení rodičů.

1.2 Kognitivní vývoj dítěte předškolního věku

Významnou formou aktivity v tomto období je učení. Učení dětí v předškolním věku probíhá jako proces vzájemného působení vychovatele a vychovávaného, tvoří jednotu výchovy a vzdělávání. Avšak v předškolním věku je učení spontánní a realizuje se především pozorováním, manipulací s předměty a praktickou činností. (Kuric, 1986, s. 136) Učení podporované médii je pro děti přínosné, avšak média mohou navozovat různé závislosti, zejména svou nabídkou nejrůznějších zábav.

Slabé nervové buňky neumožňují zpočátku dlouhodobější akt pozornosti., avšak koncem období dochází k větší stabilitě a záměrnosti pozornosti. Média, zejména televize umí snadno upoutat pozornost dětí, neboť obsah jejího sdělení je pro děti srozumitelný. Avšak přepínání programů a dětské pořady založené na dramatických dějových zvratech, mohou mít za následek poruchy pozornosti dětí (Helus, 2004, s. 65).

Dále se v tomto věku rozvíjí všechny poznávací procesy. Nejdůležitějším z procesů je pro dítě vnímání, které dítěti umožňuje styk se skutečností. Citlivost jednotlivých analyzátorů výrazně stoupá. Zrakové vnímání je nepřesné a vjemy jsou málo ostré, avšak sluchové

vnímání se zdokonaluje a mění se jeho rozsah i intenzita. Dítě rozlišuje výšku a polohu tónů. (Klindová, Rybárová, 1974, s. 57) Z hlediska frekvence využívání jednotlivých smyslů při vnímání médií je nejčastěji zaměstnáván zrak (noviny, časopisy, televize a počítačové hry), sluch (rozhlas, televize a filmy), čich (reklamy na parfémy v časopisech), ale také hmat (ovladač k televizi, počítačová myš a knihy).

Tento věk bývá také někdy označován jako „kouzelný věk“. Ke kouzelnosti tohoto věku přispívá fantazie, která pomáhá dítěti oživit různé předměty. Fantazie se nejvíce vyvíjí v úkolových hrách a při hře. Mezi její znaky patří konkrétnost- dítě vychází z konkrétní skutečnosti, citovost- k představám je dítě podněcováno city a svéráznost. (Klindová, Rybárová, 1974, s. 61-63)

Nadbytek informací, které dítě prostřednictvím televize získá, potlačuje fantazii, otupuje paměť i schopnost soustředit se. Kvůli médiím se fantazie přestává rozvíjet tak, jak má. Tím se zhoršuje i schopnost kreativity dospělého jedince. Sledováním televize dítě ztrácí schopnost vytvářet si fantazijní obrazy a představy, neboť obrazy v televizi jsou hotové a scény i situace jsou natolik rychlé, že si k nim dítě nestihne vytvořit žádný vztah, názor či postoj. Tím je tedy zabráněno i rozvoji empatie, citového prožívání, schopnosti vcítit se. Také je omezena schopnost řešit nové situace a rozvoj intelektu dítěte. Média tedy zabíjí u dětí představivost.

Úroveň myšlení dítěte předškolního věku se dostává z předpojmového (symbolického) myšlení na názorové (intuitivní) myšlení a je předoperační. Dítě začíná uvažovat v celostních pojmech, ve svém myšlení je vázáno na to, co vidí či vidělo a vyvozuje závěry, které jsou závislé zpravidla na vizuálním tvaru. Zdokonalují se myšlenkové operace- analýza, syntéza, srovnávání a zobecňování. Myšlení je vázáno na činnost dítěte, je egocentrické, antropomorfické, magické a artificialistické. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 88) Podle Burtona a Jiráka (2001, s. 367-368) mají média na myšlení dětí značný vliv, neboť děti neumí rozlišovat mezi fakty a fikcí a podléhají realisticky fiktivním příběhům.

Vágnerová (2000, s. 102-107) řadí mezi znaky myšlení egocentrismus, fenomenismus, magičnost a absolutismus. Egocentrismus je vyvinutější než v batolecím období. Dítě již nepředpokládá, že je středem veškerého dění, avšak ulpívá na subjektivním pohledu zkreslujícím jeho úsudky. Fenomenismus znamená zaměňování podstaty věcí za jejich zjevné znaky. Dítě je fixováno na nějakou představu reality a odmítá ji opustit. Magičnost zjedno-

dušuje interpretaci světa fantazií. Absolutismus označuje definitivní platnost dětského myšlení. Dítě je přesvědčeno, že každé tvrzení je konečné. Dalšími znaky je útržkovitost, nekoordinovanost a nepropojenost.

Vyprávění a čtení příběhů povzbuzuje a posiluje u dětí schopnost vytvářet mentální obrazy, čímž se tvoří základ myšlenkových procesů. Langmeier a Krejčířová (2006, s. 303) uvádějí, že pokud si dítě vybírá z velkého počtu televizních programů, tak jejich přepínání může vést k posilování tendence k hyperaktivnímu a nesoustředěnému myšlení a jednání.

Paměť dítěte předškolního věku je mimovolná a její rozsah se intenzivně rozvíjí. Na počátku si dítě pamatuje bez záměrného úmyslu, bez úsilí pamatovat si. Toto úsilí se projevuje až v druhé polovině předškolního věku. Dítě si zapamatuje spíše bezprostřední zážitky nežli slova a poučení. V paměti si uchová podněty, které u něj vzbudily pozitivní či negativní citové zážitky. Z tohoto období pochází první trvalejší vzpomínky. (Klindová, Rybářová, 1974, s. 59-60) Nejčastěji si dítě pamatuje citově zabarvené knížky. Také si pamatuje obsah přečtených knížek a dokáže děj zopakovat. S rozvojem paměti také souvisí představitost, a proto si dítě často hraje na hrdiny z knížek a pohádek.

Období prvních otázek doznívá a nastává druhé období otázek. Dítě předškolního věku zkoumá a objevuje vztahy a souvislosti mezi věcmi. Ptá se na příčinu, účel, původ a význam otázkami „nač?“, „proč?“ a „jak?“. Prohlubuje se přirozený zájem o vše nové a myšlení se rozšiřuje o nové poznatky, což se odráží ve slovní zásobě dítěte. Slovní zásoba dítěte se rozšiřuje a do čtyř let si dítě osvojí základy gramatických pravidel českého jazyka. Dítě ovládá 300 až 1000 slov a začíná tvořit delší věty.

Podle Mertina a Gillernové (2010, str. 215) „společnost televize často nahrazuje mluvený projev rodičů.“ Dítě, které často sleduje televizní vysílání, či tráví čas u počítače, neovládá zpravidla mluvený projev přiměřený své věkové kategorii. Jestliže je mluvený kontakt pravidelně nahrazován televizí, stane se z této formy kontaktu stereotyp, a dítě začne po čase samo vyhledávat toto médium jako prostředek sdělování informací. Média tedy formulují jazyk dítěte. Projev takového dítěte je jednoduchý a v některých případech primitivní, obohacený vulgárními výrazy. A pokud je vývoj řeči nedokonalý a narušený, dochází k většímu výskytu specifických poruch učení ve školním věku.

1.3 Sociální aspekty vývoje dítěte předškolního věku

Socializace je proces, během kterého dochází k vrůstání a zařazování jedince do společnosti. Jedinec si osvojuje sociální vědomosti, dovednosti, návyky a postoje potřebné pro styk s lidmi, přijímá sociální role a morální normy společnosti. Před vstupem do mateřské školy se na socializaci dítěte podílela rodina dítěte, která nadále zůstává nejvýznamnějším prostředím, zajišťujícím primární socializaci dítěte. V mateřské škole dochází k sekundární socializaci, tedy k postupnému uvolňování dítěte z vázanosti na rodinu. Podle Vágnerové (2012, s. 223) lze toto období označit jako fázi přesahu rodiny, neboť socializace probíhá i mimo rámec rodiny. Socializace jedince do společnosti s podporou médií, které nabízejí vzory chování v různých rolích, se považují se za velmi trvalé. Média pomáhají v procesu socializace stabilizovat normy, vzory, ideály a učí také děti přejímat dané chování.

U dětí předškolního věku probíhá socializace ve velké míře přirozeně a spontánně. Socializační proces zahrnuje vývoj emočních vztahů k lidem, vývoj sociálních norem a kontrol, které si dítě vytváří na základě příkazů a zákazů udělovaných dospělými a dochází k osvojování rolí, které dítě získává v sociálních skupinách (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 93-94). Zákaz televize patří podle Říčana a Pithartové (1995, s. 43) k nejrozumnějším trestům, jakých rodiče užívají a jejím zákazem se nic nepokazí.

Pro dítě předškolního věku představují rodiče všemocnou autoritu. Dítě věří, že rodiče zvládnou všechno, každou situaci. Jsou jako superhrdinové, které děti vidí ve filmech. Poskytují jim jistotu a bezpečí. Jsou vzorem, kterému se chtějí podobat, identifikovat se s ním. Dítě se v tomto období identifikuje také s hrdiny z médií a díky tomu se v nich formuje přesvědčení, že životním cílem je bohatství, krása, síla a shromažďování hraček a sladkostí.

V tomto věku roste potřeba společenských kontaktů a vztahů dítěte. Citové vztahy mají velký význam pro správný mravní rozvoj dítěte. Dítě v tomto období po společnosti druhých dětí vysloveně touží. Navazuje nová přátelství, která však ještě nejsou hluboká. Citové vztahy se prohlubují a rozšiřují především při hře, která dítě uspokojuje. (Kuric, 1986, s. 140-141) Za kamaráda si dítě vybírá dvojníka, tedy jedince, který se mu subjektivně co nejvíce podobá. Ideálním kamarádem je někdo přesně stejný, jako je dítě samo. (Vágnerová, 2000, s. 128) Avšak v současné době jsou běžným společníkem dětí i média. Přitahují je svou zajímavostí, poskytovanou zábavou a nejrůznějšími informacemi. Při užívání médií

nechybí dětem odvaha hledat nové věci a informace, ale chybí jim životní zkušenost. Snadno se tak děti mohou dostat do různých situací, které ohrožují nejen je, ale i jejich rodiny.

Důležité postavení mají v životě předškolního dítěte i city. V tomto období dochází nejen k rozšíření škály citového prožívání, ale mění se i skladba citů, tedy zastoupení jednotlivých citových kvalit v chování dítěte. Cit ovlivňuje chování dítěte, ve kterém dominuje afektovanost a impulsivnost. Emoce dítěte rychle vznikají a rychle se střídají a city jsou úzce spjaty s potřebami dítěte a jejich uspokojováním. (Klindová, Rybárová, 1986, s. 63-65)

Podle Vágnerové (2012, s. 218-221) dochází k rozvoji emoční paměti a inteligence. Dítě si dokáže vzpomenout na své dřívější pocity, dokáže ovládat své emoční projevy a lépe se orientuje v pocitech svých i v pocitech druhých lidí. Rozvíjí se jejich schopnost empatie, která je součástí emoční inteligence. Dále dítě prochází etapou egocentrismu, je soustředěné převážně na sebe a nebere ohledy na názory druhých. Dítě si také začíná uvědomovat svou individualitu i to, jak je přijímané, hodnocené a vnímané ostatními a tak se objevují počátky sebekontroly.

1.4 Faktory ovlivňující vývoj jedince

Vývoj člověka je proces, při kterém dochází ke kvantitativním i kvalitativním změnám. Podle Vágnerové (2005, s. 11) je vývoj chápán jako výsledek interakce biologických- genetikých a psychosociálních vlivů, jež se uplatňují v různé míře, v závislosti na sledované funkci, ale i vývojovém období. Celkový rozvoj osobnosti je tedy závislý na vrozených dispozicích a vnějších vlivech působících na dítě. Jejich vzájemná interakce vytváří určité zkušenosti, kdy zásadní význam má i způsob zpracování těchto zkušeností. Vágnerová (2005, s. 13-21) popisuje následující faktory působící na rozvoj osobnosti:

Dědičnost

Dědičné dispozice jsou souhrnem genetických informací předávaných pomocí chromozomů zárodečných buněk otce i matky již v početí. Vytvářením vztahů mezi nimi a interakcí v rámci větších komplexů dochází k vytváření dědičných předpokladů. Psychické vlastnosti jsou však vždy výsledkem vzájemného působení dědičnosti a prostředí. (Vágnerová, 2012, s. 12-23)

Prostředí

Vedle dědičnosti má důležitou roli při formování osobnosti dítěte i prostředí, v němž dítě vyrůstá. To zahrnuje fyzické prostředí a sociokulturní prostředí.

- **Fyzické prostředí** – pro vývoj psychických vlastností dítěte má určující význam stabilita, strukturovanost a předvídatelnost prostředí. Patří sem i materiální zázemí, které ovlivňuje kognitivní složku vývoje.
- **Sociokulturní prostředí** – představuje podmínky, za nichž probíhá socializační proces.

Mezi faktory ovlivňující socializaci patří:

- **Sociokulturní vlivy** působí na všechny členy dané společnosti. Jejich prostřednictvím si jedinci osvojují normy, určité hodnoty a chování v rámci společnosti a tím jsou si příslušníci dané skupiny do určité míry podobní.
- **Větší sociální vrstva či skupina**, ke které jedinec patří, mu určuje životní styl a systém hodnot, které tato sociální vrstva vyznává.
- **Malá sociální skupina** se vyznačuje přímým kontaktem mezi členy společenství a vymezením rolí. Jedinec se do ní dostává různým způsobem. Nejvýznamnější sociální skupinou je rodina, která plní v psychickém vývoji dítěte nezastupitelnou funkci. Rodina funguje jako filtr vnějších faktorů. Kontroluje působení a vliv ostatních socializačních činitelů- školy, vrstevníků, volnočasových aktivit, ale také médií. Dále sem patří vrstevnická skupina, která dítěti zprostředkovává zkušenosti s prosazováním sebe sama a vzájemnou spoluprací.

Vrstevnický vztah umožňuje vzájemné poskytování názorů, pocitů a vzorců chování. Významným kritériem pro výběr kamaráda předškolních dětí je pohlaví, zevnějšek dítěte a jeho chování. Sociální atraktivitu zvyšuje vlastnictví zajímavého předmětu, hračky, mobilního telefonu, počítačových her. V těchto vztazích se rychle mění a střídají pozice soupeře a spoluhráče. (Vágnerová, 2000, s. 129-130) V tomto období se děti navzájem srovnávají a je důležité, aby dítě obstálo, neboť pro příští vývoj bude určující, zda se bude cítit dostatečně schopné.

Kromě rodiny a vrstevníků působí na děti v současné době i **média**, zejména televize a počítač. Tato média se „stávají velice významným prostředkem k ovlivňování postojů a

názorů“ (Pelikán, 2007, s. 17). Mezi nejovlivnitelnější skupiny patří děti předškolního věku a to vzhledem k jejich fyzickému i psychickému vývoji. Děti ještě nedokážou rozlišit mediální fikci a realitu, a tak mohou přijímat mediální normy a hodnoty za své. Šed'ová (2007, s. 25) uvádí, že média vstupují do procesu učení dětí a fungují jako socializační činitel.

2 VÝZNAM RODINY PŘI FORMOVÁNÍ POSTOJŮ DÍTĚTE K MÉDIÍM

V dnešní době je rodina významným výchovným činitelem a nepostradatelnou institucí. Rodina je chápána jako sociální subsystém. Je to základní, primární a neformální sociální skupina s různou strukturou a velikostí, do které se člověk rodí a přejímá to, co je v ní připraveno rodiči. Každá rodina je jedinečná. Rodiny se od sebe liší formou, vnitřními zákonitostmi a jedinečnou atmosférou. (Přadka, Knotová, Faltýsková, 2004, s. 26-27)

Kraus (2008, s. 80) poukazuje, že v současné společnosti není institucionalizovaný svazek podmínkou k vytvoření rodiny. Přibývá tak stále více párů žijících ve volném soužití a jejich děti se rodí mimo legitimní manželství. Přesto mohou splňovat znaky rodiny a také tak fungovat.

Rodina jako oblast společenského života má své místo i v zákonech každého státu. V České republice se rodinou, manželstvím, péčí a výchovou dětí zabývá Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. Rodinu definuje i řada autorů, mezi něž patří například Plaňava (1994 cit. podle Kraus, 2008 s. 80), který uvádí: „Rodina je strukturovaným celkem (systémem), jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí.“

Kraus a Poláčková (2001, s. 78) vnímají rodinu jako sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž jsou manželské, rodičovské či příbuzenské vazby. Základem rodiny je pár ženy a muže spojených manželství či žijících v partnerství. Znakem každé rodiny je existence nejméně jednoho dítěte.

Kramer (1980 cit. podle Sobotková 2007, s. 24) popisuje rodinu jako skupinu lidí, kteří mají společnou historii, prožívají přítomnost a myslí na budoucnost. A právě v rodině se dítě setkává i s mnohými médii, neboť jsou nedílnou součástí každodenního dění v domácnostech. Již od útlého věku se děti setkávají s médii. V minulosti média neměla takový vliv, jaký mají v současné době. Mediální svět je pro děti předškolního věku velmi lákavý, neboť jim nabízí cenné a významné podněty (Mertin a Gillernová, 2010, s. 213). A chceme-li dítě připravit na život, musíme ho naučit zacházet s médii. Je tedy samozřejmostí, že rodiče budou své dítě ve vztahu k médiím nějakým způsobem vychovávat. Různá omezení, zákazy, tresty a odměny, povídání si o tom co děti viděly, slyšely nebo četly, společné sledování

televize, poslouchání rádia, čtení článků a knížek, hraní webových her jsou právě častými nástroji výchovy (Pospíšil, Závodná, 2009, s. 60).

Děti se v rodině od svých rodičů učí žít určitým způsobem, přebírají a napodobují jejich životní styl, zejména postoj k práci, ke vzdělání, k životu, ale také k médiím. Děti jsou těmito názory, hodnotami a postoji ovlivněny a z velké části je přebírají po rodičích.

2.1 Funkce rodiny a styl rodinné výchovy

Rodina je společenská instituce, která je právně uznávaná, vymezená a normovaná. Má vymezeny úkoly a funkce, které musí plnit. V průběhu historie byla rodina jako instituce nejvíce ovlivňována a zasažena změnami. Těmito změnami, které doprovázejí funkce rodiny- jejich obsah a význam, se mění i postoj jedinců a společnosti k rodině a také morální hodnoty týkající se rodinných svazků. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 79)

Odborníci zabývající se rodinou vymezují její různé funkce. Za hlavní funkce jsou označovány reprodukční, socializační, ekonomická, zachování nepřetržitosti kulturního vývoje a přenos kulturních vzorců (Přadka, Knotová, Faltýsková, 2004, s. 27).

Kraus (2008, s. 81-83) identifikuje celkem šest funkcí rodiny, včetně rekreační, která bývá často autory opomíjena:

1. **Biologicko-reprodukční funkce:** poskytuje společnosti reprodukční základnu, rodina zajišťuje lidské potřeby.
2. **Ochranná funkce:** zajišťuje životní potřeby všech členů rodiny. Rodina chrání dítě před nežádoucími vlivy médií a vede dítě k jejich správnému užívání.
3. **Socializačně- výchovná funkce:** rodina začleňuje a uvádí dítě do společnosti. Děti jsou připravovány nejen pro život, ale i pro život s médii.
4. **Rekreační funkce:** poskytuje rekreaci, zábavu, relaxaci a uvolnění. Tato funkce je zprostředkována rodiči za pomoci médií. Například televize přináší řadu informací, které obohacují život a přinášejí potřebnou zábavu a relaxaci.
5. **Emocionální funkce:** zajišťuje uspokojování duševních potřeb citové povahy, poskytuje lásku, jistotu a bezpečí

6. **Sociálně-ekonomická funkce:** rodina je součástí ekonomického systému společnosti, zajišťuje uspokojování hmotných potřeb jako je oblečení, hračky, jídlo a mediální vybavení.

Funkce rodiny mají vliv na vývoj dítěte, neboť funkčnost rodiny přispívá zejména ke zdravému vývoji dítěte a k úspěšné socializaci. Helus uvádí deset základních funkcí rodiny (Helus, 2007, s. 149-151):

1. Rodina uspokojuje základní potřeby jedince, poskytuje psychické bezpečí, lásku, intenzitu podnětů.
2. Uspokojuje organickou přináležitost, potřebu domova a potřebu mít „svého“ člověka, s kterým se může dítě identifikovat.
3. Poskytuje prostor pro aktivní projevy, seberealizaci. Toto charakterizuje prožitek „Já jsem a jednám“, „Umím, dovedu, zvládám“.
4. Rodina vytváří vztah k rodinnému vybavení (předmětům, nástrojům apd.) – „já mám“, „my máme“.
5. Rodina určuje prožitek sebe sama jako chlapce, dívky.
6. Poskytuje dítěti vzory a příklady.
7. Rodina zakládá, upevňuje a rozvíjí vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty.
8. Díky rodině jedinec vstupuje do různých vtahů a snaží se je chápat hlouběji.
9. Vytváří v dětech představu o širším okolí, společnosti a světě prostřednictvím rodičů, příbuzných a přátel.
10. Poskytuje jedinci možnost svěřit se a nabízí radu a pomoc.

Nároky a požadavky na rodinu v dnešní době stoupají. Běžně se setkáváme s problémy, které doprovází snad každou rodinu, i když jen dočasně. A tak se dostáváme k dělení rodin podle jejich funkčnosti. **Stabilizovaná, funkční rodina** plní spolehlivě všechny své funkce. **Funkční rodina s přechodnými, více či méně vážnými problémy** je rodinou, která má problémy, ale dokáže je vyřešit. Díky tomu se rodina pozitivně rozvíjí a upevňuje. **Problémová rodina** má problémy, je narušeno plnění funkcí a členové čelí rozpadu rodiny. **Dysfunkční rodina** dostatečně nenaplnjuje své funkce, život rodiny je zásadně ohrožen.

Afunkční rodina nezvládá své funkce a je narušen socializační vývoj dítěte, dítě je ohroženo. (Helus, 2007 s. 151-153)

2.2 Rodinná výchova

S výchovou jako cílevědomou pomocí a záměrným rozvojem osobnosti se setkáváme již od nepaměti. S vývojem společnosti se měnily její formy i metody. Pro člověka má výchova velký význam. Prvním a nejpřirozenějším místem, kde se dítě setkává s výchovným působením, je rodina. Rodinou je dítě uváděno do kulturního prostředí svého okolí a do života v lidské společnosti doprovázené médii.

Nejvíce se ztotožňujeme výrokem Jana Pavla II. (1980 cit. podle Jeřábková, 1993, s. 30), který výchovu rozebírá z hlediska řady celospolečenských problémů: „Prvním a zásadním úkolem kultury obecně a zároveň každé kultury jednotlivé je výchova. Při výchově jde totiž vlastně o to, aby se člověk stával více člověkem- o to, aby více byl a ne pouze více měl- aby totiž prostřednictvím toho co má, co vlastní, dovedl být více a plněji člověkem- to znamená, aby zároveň uměl více být nejen s druhými, ale také i pro druhé.“ Výchova má tedy základní význam pro utváření mezilidských vztahů.

Pro sociální pedagogiku je příznačné pojetí Pelikána (2002 cit. podle Kraus, 2008, s. 64). Výchovu označuje jako záměrné působení na osobnost s cílem dosáhnout dlouhodobějších a trvalých pozitivních změn v jejím vývoji.

Výchova jako proces se skládá ze tří rovin. V první rovině se jedná o dílčí výchovu, jež zahrnuje kázeňské požadavky, zajišťování péče o jedince a proces učení. V druhé rovině, v individuální výchově, dochází k rozvoji osobnosti a sebevýchově. Sociální výchova je třetí rovinou a ta se zaměřuje na mezilidské vazby a společenskou aktivitu. (Kraus, 2008, s. 65-66)

Postup, jímž rodič ovlivňuje vývoj chování a způsob, kterým se rodič projevuje vůči dítěti, se nazývá styl výchovy. Baumrindová (1989, 1991 cit. podle Helus, 2007, s. 169) rozlišuje tři typy výchovných stylů v rodině. **Autoritářský styl**, **povolující styl** a styl opřený o autoritu. Autoritářský styl je založen na zákazech a příkazech vůči dítěti, objevuje se i trestání dítěte. Přísné autoritativní přístupy narušují citové vazby a brzdí rozvoj samostatnosti jedince. **Liberální styl** se vyznačuje maximální volností dítěte, úroveň řízení dítěte je minimální až nulová. Trestání je vyloučeno. **Styl opřený o autoritu** má jasně stanovená pra-

vidla, zásady a principy. Mezi rodičem a dítětem dochází k porozumění, souhlasí s projevy jednoho a druhého.

Výchovné funkce rodiny jsou povinnosti a úkoly, jež plní rodina nejen vůči svým členům, ale i vůči společnosti. Naplnění výše zmíněných funkcí je závislé na společenských podmínkách a struktuře rodiny.

Základem socializace je vztah mezi rodičem a dítětem. Při výchově využívají rodiče různé přístupy ve vztahu k vývoji osobnosti vychovávaného. Základní typy výchovných stylů stanovil psycholog K. Lewin se svými spolupracovníky a ve své knize je uvádí Čáp a Mareš (2007, s. 304). Styl **autokratický (autoritativní, dominantní)** se vyznačuje rozkazy, zákazy a trestáním vychovávaného. Vychovatel málo respektuje přání a potřeby dětí, má pro ně málo porozumění a poskytuje jim málo samostatnosti a iniciativy. Děti se této autoritě podrobují. Při **slabém vedení (liberálním vedení, liberální výchově)** řídí vychovatel děti málo anebo vůbec. Neklade požadavky, a jestli nějaký požadavek vysloví, nekontroluje a nepožaduje jeho plnění. V rodině je naprostá svoboda. Rodiče jsou velmi shovívaví a dětem nedokážou nic odepřít. Život celé rodiny se ve všem podřizuje dítěti. Při tomto stylu výchovy nemají rodiče potřebu stanovovat pravidla na média, neboť doufají, že jejich vlastní příklad bude mít vliv i na chování dítěte. A **sociálně integrační vedení (sociálně integrativním, demokratickým)** dává vychovatel dětem přehled o celkové činnosti skupiny a jejich cílech. Udílí méně příkazů, podporuje iniciativu a působí spíše příkladem než tresty a zákazy.

Ve výchově je důležité uspokojit dětské potřeby- potřebu lásky, biologické potřeby, potřebu začlenění dítěte do společnosti, edukační potřebu a potřebu mezilidských vztahů. (Helus, 2004, s. 91). Také je důležité dát dítěti smyslové, citové a slovní podněty. První ze všeho, co děti přijímá, jsou citové a smyslové formy (doteky, pohlazení atd.), poté navazují domluvy, rady a hubování (Vančurová, 1987, s. 27).

O dítěti mluví Jan Amos Komenský jako o „pokladu ukrytém v kolébce“. Nabádá rodiče, aby svým dětem věnovali co nejvíce pozornosti a lásky. Jestliže budou naplňovat potřeby dětí, povede to k správnému vývoji společnosti. Jiný pohled na výchovu má Jean Jacques Rousseau (1712-1778), který se snaží dítě oprostít od civilizované společnosti (médií) a klade důraz na „přirozenou výchovu“. Podle něj dítě nepotřebuje společnost k výchově. Dítě do dvanácti let považuje za zaječince v období spánku rozumu, tudíž mu

nemusíme věnovat tolik pozornosti. (Kolláriková a Pupala, 2001, s. 125-126). Důležité především je akceptovat dítě a nechat ho projevit své city, pocity, nálady a emoce.

Podle Heluse (2004, s. 39) je důležitá výchova, která bere na vědomí „dětský svět“. Dospělý pouze dohlíží na tento „dětský svět“ a není autoritou, která řídí dítě. To ovšem neznamená, že by rodič neměl být autoritou, jestliže autorita chybí, zpomaluje se vývoj jedince.

Dítě předškolního věku je tedy ovlivňováno především v rodině. S médii se dítě setkává již v útlém věku a rodiči by mělo být vedeno k tomu, jak správně s médii zacházet a využívat je. Rodiče by měly tedy do svého působení na dítě zahrnout i mediální výchovu.

2.3 Mediální výchova

„Aby byl dnes člověk opravdu vzdělaným, musí být vzdělán v médiích“. Marshall McLuhan touto myšlenkou přesně vystihuje, o čem pojednává mediální výchova. Mediální výchova je proces, díky kterému se má dítě stát selektivním, poučeným a kritickým mediálním konzumentem. Učí děti zacházet a pracovat s médii a také je správně využívat. (Hoganová, 2001 cit. podle Šed'ová, 2007, s. 33)

Mediální výchova zahrnuje podle Šed'ové (2007, s. 33-34) uvědomovanou rodičovskou výchovnou práci vedenou pedagogickým záměrem. Má vést k ustavení pozitivních mediálních návyků a zvyšování mediální gramotnosti dítěte. K cílům mediální výchovy patří redukce času stráveného s médii, volba hodnotných pořadů založená na vědomé selektivitě v mediální konzumaci, kladné modely rodičů v užívání médií, zajištění adekvátního mediálního prostředí a společná mediální konzumace, podpora růstu mediální gramotnosti (Hoganová, 2001 cit. podle Šed'ová, 2007, s. 33).

Kromě rodiny probíhá mediální výchova v rámci školní výuky na základních, středních a vyšších školách, ale také mimo školu, prostřednictvím kroužků a organizací pro děti a mládež (Jiráková a Köpplová, 2009, s. 373). Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004 cit. podle Mertin, Gillernová, 2010, s. 216) se také zabývá médii, když představuje jejich rizika v oblasti rozvoje jazyka a řeči a také požaduje vytváření základů pro práci s informacemi.

Pro život s médii je nutné správné využívání hromadných sdělovacích prostředků a k tomu je zapotřebí určitá úroveň mediální gramotnosti. Mediální gramotnost je soubor

poznatků a dovedností potřebných pro orientaci ve světě médií. Zahrnuje poznatky o mediálních produktech a jejich fungování a o společenské roli médií. (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 12) Pomáhá člověku nakládat s mediální produkcí účelně a poučeně. Koncepce mediální výchovy se opírá o představu mediální gramotnosti jako souboru dovedností a vědomostí nutných pro orientaci v nabídce mediálních produktů v mediálním prostředí. (Verner, 2007, s. 93-94)

Mediální gramotnost můžeme rozšiřovat prostřednictvím mediální výchovy, mediální osvěty a odborné přípravy. Mediální výchova je novou vzdělávací oblastí, která se stává součástí institucionálního vzdělávání. Směřuje k ustavení schopnosti využívat masová média, přitom navazuje na návyky a postoje, které si děti osvojili v rodinném prostředí. (Šedřová, 2007, s. 10)

Média jsou neoddelitelnou součástí života dětí jakéhokoliv věku. Mediální svět je láká pomocí zajímavých podnětů reagujících na dětské potřeby. Největším lákadlem je pro děti televize a počítač s hrami, neboť jim nabízí podmětnou jednoduchost, jednoznačnost, pohyblivost, proměnlivost a barevnost. Na dalším místě jsou média v tištěné podobě. A rodina je tím, kdo dítěti zprostředkovává přístup ke všem druhům mediálních prostředků. Rodina, v níž dítě žije, stanovuje dítěti podmínky a má za dítě zodpovědnost v každé sekundě. (Gillernová a Mertin, 2010, s. 213-214) Média působí na rozvoj osobnosti každého dítěte jiným způsobem, ať už pozitivně či negativně. Od jejich vlivu a působení je nelze separovat, ale rodiče můžou děti naučit média zdravě konzumovat, využívat a nepodléhat jim.

3 SVĚT MÉDIÍ

Hromadné sdělovací prostředky, masová komunikační média či masmédia. Významově a obsahově tři totožné pojmy, disponující velkou mocí. Média jsou významnou součástí lidského života. Jedince provází od narození až do konce života. Poskytují informace, zábavu, ale jsou také nositeli nástrah, které jsou nebezpečné především pro děti. Spousta (2001, s. 62) charakterizuje současnou společnost jako informační a komunikující.

Média vnáší do života společnosti novou komunikaci a tou je medializace, při které se odehrávají komunikační aktivity prostřednictvím a za účasti médií (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 12). Mediální komunikace je významným zdrojem zkušeností, informací a prožitků pro stále větší počet příjemců. Pojem „mediální komunikace“ převzali autoři od Jamese Watsona (1998 cit. podle Jiráček, Koplová, 2003, s. 12), který jej používá k označení procesů, jichž se média účastní.

Srpová (2007, s. 12) definuje masovou komunikaci jako proces, během kterého dochází k přenosu sdělení (text, hudba, obraz) od odesílatele, komunikátora (autora, zdroje sdělení...) skrze masová média (knihy, rozhlas, televize, noviny, filmy...) k adresátovi (publikum, čtenáři, diváci, posluchači) a všimáme si účinků, který má tento proces na své adresáty.

Celkový vývoj lidské komunikace můžeme rozdělit podle DeFleura a Ballové-Rokeachové (1996 cit. podle Jiráček a Köpplová, 2003, s. 18), jež komunikaci dělí podle převažujícího způsobu komunikace v daném období:

1. **epocha znamení a signálů**
2. **epocha mluvení a jazyka**
3. **epocha psaní**
4. **epocha tisku**
5. **epocha masové komunikace**

Koncem 20. století přechází lidstvo do šesté etapy, jíž je epocha počítačů ((DeFleuer a Ballová-Rokeachová, 1996 cit. podle Bednařík, Jiráček a Köpplová, 2011, s. 24).

Média slouží k celospolečenské komunikaci, která směřuje od jednoho zdroje k velkému množství lidí, publiku. Tyto zdroje, komunikační prostředky označujeme výrazem masová média. Ta staví jednoho účastníka do role vysílatele a druhého do role příjemce. Mezi ma-

sová média řadí Jirák, Köpplová (2011, s. 21-22) knihy, noviny, časopisy, televizní a rozhlasové vysílání, film, kompaktní disky, magnetofonové nahrávky, internet.

Říčan a Pithartová (1995, s. 9-13) označují sdělovací prostředky jako informační média a řadí k nim televizi, film, rozhlas, časopisy a knihy. Podle nich jsou rozhodujícími parametry při výběru konkrétního média přitažlivost a dostupnost. Lidé dávají přednost televizi před knihou a rozhlasem, protože nabízí barevný obraz a zvuk a nepředstavuje takovou námahu jako četba. Počítačové hry jsou dalším lákadlem, neboť se díky nim člověk ocitá v jiném světě a může zvládnout cokoli.

Odborníci z nejrůznějších oborů se snaží zjistit, jaké účinky mají média na život jedince. Nejenže se média podílí na struktuře denního režimu, ale ovlivňují i uspořádání prostoru, ve kterém se pohybujeme. Média jsou pro nás každodenním rituálem. (Mičienka, Jirák, 2006, s. 25) Vliv médií je velký a neustále se zvyšuje, neboť média nabízí různé druhy zábavy a tím mohou navozovat závislosti (Helus, 2004, s. 64).

Lidstvo od nepaměti obklopuje svět komunikace. Ale nás v dnešní době obklopuje svět mediální komunikace. Tento svět nám umožňuje překonávat vzdálenosti, dovoluje nám dotknout se čehokoliv, cestovat kamkoli chceme a to vše z pohodlí domova. A právě proto bývá dnešní doba označována „věkem médií a informací“.

3.1 Význam pojmu médium

Pojem „média“ patří mezi nejpoužívanější pojmy současnosti. Slovo „médium“ pochází z latiny a představuje prostředek, prostředníka, tedy zprostředkujícího činitele, který něco zajišťuje. V oblasti mezilidské, sociální komunikace zprostředkovává médium nějaké sdělení, jedná se tedy o médium komunikační. (Jirák a Köpplová, 2007, s. 15 – 16)

Slovo médium se užívá i v jiných významech. Bývají jím označovány technologie, které zajišťují přenos a příjem sdělení, ale také to mohou být lidé, kteří produkují mediální obsahy (Jirák a Köpplová 2007, s. 17).

Obsahem každého média je vždy jiné médium. Obsahem písma je řeč, obsahem knižtisky je psané slovo, obsahem filmu je román. Obsah jakéhokoli média zakrývá jeho charakter. A právě proto je účinek média tak silný a intenzivní, protože jeho obsahem je jiné médium. (McLuhan, 1991, s. 19-20)

3.2 Masová média

Sousloví masová média pochází z anglického „mass media“ a v překladu znamená hromadný sdělovací prostředek. Masová komunikační média jsou sdělovací systémy, akty a prostředky, pomocí nichž jsou zprávy předávány konzumentům (Casimir, 1991 cit. podle Kraus, Poláčková, 2001, s. 61). Dnes je médium často označováno jako masově sdělovací prostředek, často také zkráceně jako masmédiium.

Masová média můžeme charakterizovat jako masové komunikační prostředky, jež umožňují specifický typ společenské komunikace. Podstatou této komunikace je šíření sdělení. K tomu jsou určeny noviny, časopisy, televizi, rozhlas, internet, počítačové hry, kabelové a satelitní vysílání. Všechna tato média šíří sdělení. Sdělení, která se šíří z jednoho místa a mohou být použity všemi, kdo na ně narazí. Tito lidé jsou pro svou anonymitu a velikost označováni termínem „masa“. Z tohoto důvodu vzniklo označení „masová média“. (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 21)

Obecně lze vymezit různé kategorie masových médií. Jiráček a Köpplová (2003, s. 21) rozlišují média podle toho, jaký vytvářejí a podporují typ společenských vztahů a jakou plní roli. Média dělí na interpersonální média, která podporují vztahy mezi lidmi a umožňují mezi lidmi dialog. K těmto médiím patří například SMS zprávy, chat na internetu, facebook, e-mail. Druhým typem jsou masová média, u nichž nevzniká ani dialog ani zpětnovazebný efekt. Mezi tato média řadí noviny, tisk, knihy, časopisy, rozhlas a televizi.

Masovost mediální komunikace souvisí s rozvojem technických možností výroby a přenosu sdělení. Nejprve se sdělení přenášela pomocí tisku, poté skrze elektromagnetické vlny a v současné době se využívá digitalizace. Tisk vytváří stejné kopie, elektromagnetické vlny přenáší sdělení a digitalizace přenáší sdělení rychleji, bez poškození a na velké vzdálenosti. (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 22)

Jiráček (2003, s. 41-43) uvádí, že podstatou média je zprostředkování, resp. mediace. Tím média podávají svědectví o světě, umožňují vyjasnění názorů a stanovisek, baví a vzdělávají své příjemce, ale především ovlivňují osobnost po všech stránkách. V současnosti se jeví jako nepostradatelný prostředek vzdělávání a výchovy, akulturace a socializace jedince. Dále zajišťují, podporují a vytvářejí již zmiňovanou mediální komunikaci.

Jestliže je v procesu komunikace přítomné médium, jedná se o tzv. **mediální komunikaci** a pokud je sdělení vysíláno jedním subjektem širokému a anonymnímu publiku, jedná

se o tzv. **masovou komunikaci**. Mediální obsahy jsou krátkodobé, aktuální a jsou veřejně dostupné. (Kunczik, 1995 cit. podle Jirák a Köpplová, 2009, s. 45 – 46)

Podle Říčana a Pithartové (1995, s. 8-9) to, co konzumujeme z obrazovky je duševní potrava. A na tom, jakou potravu přijímá naše duše, záleží úplně stejně jako na tom, co máme na talíři pro své tělo. Má to vliv na naši povahu, rozhled, citlivost a ušlechtilost. Důležité však je, aby duše rostly do síly a do krásy.

Ve 20. století prošla média prudkým vývojem. Rozšířila svoji nabídku z hlediska metod i obsahu, zvýšila dosah, vliv a význam. Nové formy komunikace se ihned staly součástí denního života. Setkávají se s nimi děti, mladí i dospělí v rodině, ve škole, v práci i ve volném čase. (Hofbauer, 2004, s. 128-129) Média mají schopnost oslovit velké množství příjemců a díky tomu jsou výbornými a pozoruhodnými komunikátory, jež nemají konkurenci v žádné jiné instituci.

3.3 Základní druhy masových médií a jejich funkce

Masmédia můžeme kategorizovat podle různých kritérií. Můžeme je dělit podle působnosti (mezinárodní, národní, regionální, lokální), podle periodicity (deníky, týdeníky, měsíčníky), také podle zaměření (zábava, zpravodajství, publicistika) či podle typu média (noviny, televize, rádio, internetové servery).

I v odborné literatuře se setkáváme s různým dělením a názvoslovím, kterým je mediální komunikace zprostředkována. Nejčastěji se setkáváme s dělením médií na primární, sekundární a terciární. Za primární média považujeme mateřský jazyk a prvky nonverbální komunikace, umožňující pouze komunikaci lidí nacházejících se ve stejném prostoru a čase. Tato komunikace se nedá zaznamenat. Sekundární komunikační média jsou technické prostředky, které člověku umožňují komunikaci neomezenou místem a časem a zajišťují přenos sdělení a záznamu. Tato média umožňují pořízení záznamu z komunikace (písmo, tisk, obrázky a jiné.). Primární a sekundární komunikační prostředky zprostředkovávají komunikaci mezi jednotlivci. Se vzrůstající potřebou poskytnout informace a data větší skupině lidí došlo k vytvoření terciárních médií, za něž jsou považována masová média. (Jirák, Köpplová, 2007, s. 17-18)

Podle Schellmanna (2004, s. 12-13) u primární komunikace nevyužíváme technické prostředky. Přenosovými prostředky komunikace je elementární lidský kontakt. Sekundární

média vyžadují technické prostředky na výrobu sdělení, nikoli na přenos sdělení. A terciární média užívají technických prostředků při komunikaci i při přenosu sdělení.

Během dlouhého vývoje mediální komunikace se vyčlenili dva druhy médií a to tištěná média a elektronická média (Spousta, 2001, s. 63). Mezi tištěná média patří knihy, letáky, billboardy, noviny a časopisy. K elektronickým rozhlas a televize. Jiráková a Köpplová (2003, s. 39) přidávají k tomuto dělení ještě chemická média, k nimž řadí filmy.

Mičienka a Jiráková (2007, s. 17-18) rozdělují média na stará a nová. Charakteristickým rysem starých médií je, že adresát nemůže téměř nebo vůbec pozměnit tvář výsledného sdělení, je nucen volit z hotových produktů (novin, časopisů, televizního či rozhlasového vysílání). Nová média, jsou spojena s procesem digitalizace a nabízí možnost změnit podobu výsledného sdělení (internetové stránky, webové stránky, stahování hudby a videa).

S ohledem na množství užitých prostředků rozlišujeme monomédia, duální média a multimédia. Monomédia obsahují jedno médium a působí na jeden smysl uživatele. Duální média spojují dvě mediální pole (audiovizuální prostředky) a multimédia spojují více mediálních prvků a působí na více smyslů uživatele. (Schellmann 2004, s. 15)

McLuhan (1991, s. 33-34) rozlišuje chladná a horká média. Horká média se vyznačují vysokou naplněností daty a nízkou účastí příjemce. Horká média tak recipienta snadno „pohltnou“. Naproti tomu chladná média jsou méně naplněna daty, méně zahlcují smysly příjemce a vyžadují jeho vyšší participaci tedy zapojení. Mezi horká média řadíme například televizi, mezi chladná média knihu.

Masmédia plní i řadu funkcí určitého zaměření a významu. McLuhan (1991 cit. podle Spousta, 2001, s. 64-70) vyčleňuje 4 základní funkce masmédií: informativní, komunikační, formativní a rekreativní. Informativní funkce poskytuje informace, data a zprávy adresátům. Komunikační funkce slouží k dorozumívání, ke spojení a přenosu sdělení. Funkce formativní se podílí na utváření názorů a postojů adresátů. Rekreativní funkce zprostředkovává zábavu, regeneraci a odpočinek. Na základě těchto funkcí jsou specifikovány další funkce: hodnotová, hodnotící, kognitivní, vzdělávací, petrifikační, socializační, stimulační, kulturní, kompenzační, humanizační, výchovná, akulturační, estetická, magická, defrustrační, manipulativní, relaxační solitární, desolitární, hédonistická a zábavná. Tyto funkce působí nejen na člověka, ale i na společnost jako celek.

Mezi další funkce řadí Burton a Jirák (2001, s. 142-143) zábavné funkce, které přináší pobavení a potěšení. Informační funkce podávají informace o světě. Kulturní funkce, předávají publiku materiály, v nichž se odráží naše kultura. Sociální funkce poskytuje příklady života společnosti a politické funkce nám umožňují nahlédnout do politických událostí a aktivit.

3.3.1 Tisk

Tisk byl prvním masovým médiem. Původně byly noviny komunikačním prostředkem v určité skupině, např. mezi obchodníky, vědci. Nebyly určeny pro celou společnost. K rozvoji masovosti dochází koncem třicátých let 19. století. Noviny se staly zdrojem informací o různých událostech, zkušenostech a jejich rozvoj byl závislý na společenských podmínkách dané země. Masovým tiskem se rozumí noviny, které se prodávaly na ulicích. V českých zemích se pro masový tisk ujal název bulvární tisk, k jehož rozvoji došlo v druhé polovině dvacátých let 20. století. Na rozvoji se podíleli poslové, potulní zpěváci, poštmistrové a knihtiskaři, kteří shromažďovali, třídili, zpracovávali a nabízeli zprávy. Položili tak základy žurnalistiky. Na rozvoji masových periodik se významně podílel lord Northcliff, který využíval různé reklamní triky (hledání pokladů, zvýhodněné pojistné, soutěže, atd.) a také využíval příjmy získané z inzerce. (Jirák a Köpplová, 2003, s. 28 – 35)

Předchůdcem periodického tisku byly různé karty, odpusty, kalendáře a svaté obrázky. Od 16. století se tisk využívá k popisu různých událostí. (Jirák a Köpplová, 2009, s. 63 - 64) Tisk je médiem vizuálním, které má k dispozici psané slovo a statický obraz. V současné době zahrnuje toto médium množství novin, časopisů, knih, katalogů a dalších tiskovin.

Podle Schellmana (2004, s. 39-40) jsou noviny základním médiem a významným nositelem reklamy. Jsou to periodické tiskoviny, vycházející v pravidelných intervalech. Informují nás o aktuálním dění a poskytují informace z nejrůznějších oblastí.

Časopisy patří k modernímu způsobu života a doprovází člověka během dne. Vycházejí periodicky, ale ne tak často. Časopisy nejsou tak aktuální jako noviny, zato jsou déle uchovávány. Časopisy můžeme rozdělit na společenské časopisy, odborné časopisy, zákaznické časopisy a konfesijní časopisy. (Schellmann 2004, s. 41-42)

Kniha je zdrojem zábavy, vědění, vzdělání a kultury. Je jedním z nejstarších prostředků a uchovává informace. Mezi knižní kategorie řadíme beletrii, naučnou literaturu, vědeckou literaturu, literaturu faktu, knihy pro mládež, učebnice a další. I přes konkurenci novin, časopisů a elektronických médií jsou knihy stále aktuální, přitažlivé a žádané (Schellmann 2004, s. 43-44). Velký vliv na rozvoj tištěných médií měl vynález knihtisku v 15. století. (Jirák, Köpplová, 2007, s. 20).

Kraus (2008, s. 125) řadí k výhodám tištěných médií individuální, soukromé a časově neomezené přijetí sdělené informace. Jedinec si může informace vybírat, vracet se k nim a také si je může uschovat. Nevýhodu naopak představuje zdlouhavost přenosu a určitá náročnost na intelektuální činnost příjemce.

3.3.2 Rozhlas

Ke zrodu masového rozhlasového vysílání došlo ve Spojených státech v roce 1920. V Československu bylo pravidelné rozhlasové vysílání zahájeno v roce 1923. Rozhlas je nejstarším elektronickým médiem, přesto je v současnosti kulisovým médiem. Jeho předností je mobilita, 24- hodinové vysílání a poskytování aktuálních informací. Rozhlas je provozován duálním systémem, to znamená, že jsou vedle sebe veřejnoprávní a soukromé instituce. Řídícím orgánem Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, volená parlamentem ČR. (Schellmann 2004, s. 45-46)

Vznik rozhlasu byl podmíněn vývojem telegrafu a telefonu a objevením elektromagnetických vln (Reifová et al., 2004, s. 217). Rozhlas je auditivní médium, které má k dispozici mluvené slovo a zvuk. Tento mediální prostředek je určený k šíření mluvených sdělení (zprávy, přednášky) a hudebních programů, přenášený pomocí elektromagnetických vln k velkému množství posluchačů, jež jsou vybaveni přijímači.

McLuhan (1991, s. 277) uvádí: „Rozhlas ovlivňuje většinu lidí intimně, v osobním kontaktu, a umožňuje nevyslovenou komunikaci mezi autorem-hlasatelem a posluchačem...“

3.3.3 Televize

Televize ovlivňuje zásadním způsobem náš život. Shellman ji označuje „médiem 20. století“. Je audiovizuálním, dynamickým, lineárním médiem, které je výkonné, technicky náročné s dobrou barevnou kvalitou, stereo příjmem a trikovými možnostmi. Televize má

tedy k dispozici mluvené slovo, pohyblivý obraz a zvuk. Stejně jako rozhlas je i televize provozována duálním systémem, tedy právními a soukromými institucemi.

Počátky tohoto média sahají do roku 1843, kdy skotský hodinář Alexandr Bain zformuloval tři principy přenosu obrazu na dálku. Jednalo se o rozklad obrazu na řádky a body, jejich následné převedení na elektronické body a impulzy a nakonec synchronizované skládání obrazu. Poprvé byl termín „televize“ použit na pařížské výstavě Expo 1900. V roce 1925 předvedl skotský inženýr John Logie Baird první funkční elektromechanický televizní systém- televizor. O tři roky později byl televizní obraz přenesen přes Atlantský oceán z Londýna do New Yorku pomocí podmořského kabelu. (Paturi, 1993, s. 651)

V Československu bylo pravidelné vysílání zahájeno 25. února 1954. Zpočátku televize vysílala tři dny v týdnu, až od prosince roku 1958 začala vysílat pořady po celý týden. (Bednařík, Jirák a Köpplová, 2011, s. 271-274)

Shellman (2004, s. 53) řadí mezi formy pořadů, jež televize vysílá informativní pořady (zprávy, počasí, dokumenty, atd.), zábavné pořady (seriály, pořady, soutěže atd.), kulturní a vzdělávací pořady (divadlo, koncerty) a reklamu.

Reklama pochází z latinského *reclamare*, což znamená znovu prodat způsob komunikace, kdy jeden subjekt nabízí svůj produkt, službu či ideu veřejnosti s cílem přimět ji ke změně postojů či nákupního chování. Počátky reklamy pochází z druhé poloviny 17. století, kdy se na území Evropy začala objevovat první sdělení reklamního charakteru, v podobě novinového titulku. První reklamní agentury začaly vznikat půl století poté a jejich hlavním úkolem byla mediální organizace, která se specializovala na tvorbu reklamních komunikátů. V době rozmachu rozhlasu a televize došlo i k rozvoji mediální reklamy. (Reifová, 2004, str. 209)

3.3.4 Film

Film je tvůrčí dílo, které vzniká ve spolupráci kolektivu pod vedením režiséra a je určený široké veřejnosti. Je založen na optickém pohybovém významu. Filmy představují nový druh umělecké tvorby a bývají označovány jako filmové umění. Podle Reifové (2004, s. 64) můžeme filmy rozdělit na umělecké (hrané a animované) a publicistické.

Film vznikl v devadesátých letech 19. století, a to co nabízel, nebylo nijak zvlášť nové, ani obsahem, ani funkcí. Umožnil převést starší tradici poskytování zábavy do nových po-

dob prezentace a šíření. Podle McQuaila (2002, s. 37) byl film reakcí na „vynález“ volného času, tedy doby, kdy člověk není v práci. Částečně se také podílel na řešení problému, jak by měla celá rodina úsporně a společensky přijatelnou formou trávit volný čas.

3.3.5 Internet

Internet je nejrychleji se rozvíjejícím hromadným prostředkem s mnohostranným využitím a neomezenými informačními a vzdělávacími možnostmi. Poskytuje informace, vzdělává a dává prostor pro komunikaci (Kraus, Poláčková, 2001, s. 61).

Je celosvětovou sítí spojující instituce, poskytovatele a žadatele o informace na digitální bázi. Podle Schellmanna (2004, s. 62) je jeho ekonomický obsah nevyčísitelný.

Je stejně revoluční jako kdysi knihtisk. Internet je komunikačním prostředím, ve kterém probíhají téměř všechny formy komunikace. Internet je anonymní a reálný. Je tvořen seskupením počítačů, soubory programů a informací. Internet nebyl nikým založen či vybudován. Postupně sám vyrostl. Na počátku byly v Los Angeles dva počítače, které si předávaly data pomocí kabelu. V současnosti je síť internetu složena z tisíců sítí a podsítí, které jsou navzájem propojeny. (Verner a Bezchlebová, 2007, s. 58)

Počátky internetu se datují do roku 1958, kdy byla kalifornská organizace RAND corporation pověřena vývojem konceptu vojenské sítě, která by v případě ohrožení sloužila k přenosu informací na dálku a také ke komunikaci, neboť v té době existovalo ohrožení atomovou válkou. A právě tento systém měl podle Schellmanna (2004, s. 284-285) fungovat a v případě atomového útoku.

3.3.6 Média na nosičích

Média na nosičích jsou doplňkem médií a jejich úlohou je konzervace dat a informací obsahu. Rozlišujeme následující druhy médií na nosičích: textová (elektronická kniha), obrazová (fotografie, diapozitiv, photo-CD), zvuková (gramofonová deska, audiokazeta, audio-CD), obrazová a zvuková (film, videokazeta, DVD), multimédia (CD-ROM). (Schellmann 2004, s. 60-61)

3.4 Dítě předškolního věku a média

Děti se rodí do světa plného mediálních technologií a přístup k nim je zprostředkován, kontrolován a dávkován dospělými, především rodiči. Podle Šed'ové (2007, s. 9) tvoří rodiče filtr mezi mediálním sdělením a jeho účinkem. Média totiž masivně ovlivňují denní režim, zájmy, postoje, chování, názory a hodnotové systémy dětí. Již od třetího roku života je dítě schopno samostatně využívat média (Jirák a Köpplová, 1998 cit. podle Suchý, 2007, s. 35).

Huston, Zillmann a Bryant (1994 cit. podle Šed'ová, 2007, s. 28) uvádí, že děti se s médiem seznamují neformálně již od narození jako se součástí rodinného prostředí. A jejich obsahy jsou určeny k zábavě a k reklamě. Cílem producentů mediálních obsahů není děti učit, přesto je učí. A rodina se školou se musí s touto skutečností nějak vyrovnat.

Média umožňují dětem proniknout do světa dospělých, který byl dříve zapovězený. Rodiče a učitelé tak ztrácí svoji moc a moc médií sílí. Proto by měla rodinná mediální výchova směřovat k ustavení pozitivních mediálních návyků dítěte a zvyšování jeho mediální gramotnosti.

3.4.1 Děti a televize

Televize je médium domácí a rodinné, neboť se používá nejčastěji doma a je zapojeno do rodinného života. Rodinou je užívána v závislosti na jejích návycích, potřebách a cílech. Pro děti je televize velmi atraktivním médiem, což je dáno snadnou percepcí televizního sdělení. Prostřednictvím sledování televize děti řeší své psychické vývojové potřeby a využívají mediální obsahy pro projekci svých fantazií. Velký rozmach a dostupnost televize způsobil to, že se stále hledají nové způsoby a metody, jak diváka zaujmout. Avšak zašlo to tak daleko, že v některých případech je televize, díky násilí a hrůze, pro dětské diváky škodlivá. (Šed'ová, 2007, s. 30)

Mertin (2004, s. 143) uvádí základní pravidla, jak efektivně nakládat s tímto médiem:

1. Televizi nedávejte do dětského pokoje.
2. Sledujte televizi s dětmi.
3. Povídejte si o tom, co jste viděli v televizi.
4. Regulujte přístup dítěte k televizi, jak z hlediska času tak i obsahu.

Šedřová (2007, s. 63) vidí sledovanost televize u dětí předškolního věku jako jednoznačné rozhodnutí rodičů. Pomocí svého výzkumu zaměřeného na socializaci dětského televizního diváctví v rodinách dětí předškolního věku došla k závěrům, že sledování televizní obrazovky dětmi se odehrává především v souvislosti s domácími rutinami a prokázala souvislost mezi sledováním televize dětí předškolního věku a potřebami dospělých, kteří potřebovali získat čas pro své činnosti anebo chtěli uspokojit svou vlastní potřebu sledování televize.

Televizní pořady nabízejí dítěti širokou škálu nových informací, nápadů a zábavy. Pro zdravý vývoj dětí je nutné zajistit, aby se dívaly jen na pořady, které jim prospívají. Měli bychom je naučit vybírat si jen ty správné. Podle Srpové (2007, s. 135) umí děti již v pěti letech rozpoznat reklamu v televizi a odlišit ji od ostatních programů, přestože nejsou ještě schopny vyjádřit rozdíl. Neuvědomují si, že reklamy je přesvědčují a lákají ke koupi. Podle dětí jsou reklamy pro zábavu, informaci a také jsou oknem do světa hraček, cukrovinek a potravin.

Jordanová (2001 cit. podle Šedřové, 2007, s. 33) identifikuje tři způsoby, kterými rodiče ovlivňují sledování televize dětmi. Jedná se o explicitní pravidla zaměřená na eliminaci nevhodných pořadů. Dále rodiče pobízejí děti ke sledování určitého pořadu a v neposlední řadě sledují televizi spolu s dětmi.

3.4.2 Děti, počítač a internet

Počítač je vynálezem 20. století, který lze využít ke vzdělávání, k různé práci, ale také se na něm dají hrát počítačové hry. Stejně jako televize má i časté a dlouhé trávení času u počítače podobný negativní dopad na děti.

Internet se stal v posledním desetiletí pro děti stejně důležitý jako televize a s postupem času se stává ještě důležitějším, neboť je stále více domácností vybaveno počítačem připojeným na internet. 10. únor je Mezinárodním dnem bezpečného internetu, jehož cílem je představit a podpořit bezpečné užívání internetu, on-line technologií a mobilních telefonů. V rámci opatření bezpečného internetu existuje v Česku Linka Internet Hotline, kterou provozuje Nadace Naše dítě. (Pospíšil a Závadná, 2009, s. 86)

V dnešní době se děti setkávají s počítači téměř všude. Učí se je obsluhovat a pracovat na nich nejen doma, ale i ve školce. Činnosti, kterými se mohou děti na počítačích zabývat,

je celá řada, avšak pro pozitivní rozvoj jejich osobnosti je důležité vhodně a přiměřeně ovlivňovat tyto aktivity a stimulovat pozitivní podněty k další činnosti.

Jednou z aktivit na počítači jsou například hry. Hry, které jsou čím dál tím více shodnější s realitou, a poskytují dítěti potřebu vyniknout nad ostatními, potřebu objevovat neznámé a neprobádané a potřebu napodobovat chování dospělých. U dětí hry rozvíjí logické úvahy, učí je rychle rozhodovat, zlepšují jim prostorovou orientaci a postřeh, ale mohou působit i vážné problémy. Podle Černochové (1998, s. 45) dítě ztrácí potřebu vyjádřit své city, ztrácí schopnost komunikace se svými vrstevníky, ztrácí schopnost orientace v prostoru, ztrácí fyzickou obratnost a začne ztrácet tvořivé a svobodné myšlení.

3.4.3 Děti a knihy

Knihy a literatura jsou zdrojem stabilnějších zážitků, rozvíjí a kultivují osobnost dítěte, na rozdíl od elektronických médií, která zprostředkovávají rychlé a povrchní zážitky.

Přibližně před sto lety byla knížka univerzální součástí dětského světa, avšak i v dnešní době jsou knihy v rodinách standardní výbavou. S knihou se dítě seznamuje přibližně v patnáctém měsíci, začíná obracením stránek a prohlížením obrázků. Poté rodiče čtou dětem pohádkové příběhy, básničky a říkanky. Při čtení pohádek dítě vnímá, představuje si a prožívá děj, rodič mění intonaci hlasu a to dítě více upoutává k příběhu. Předčítání přispívá pozitivně k vytváření žádoucích návyků a norem chování. V rodině, kde se pravidelně předčítá, je pravděpodobné, že bude dítě v dospělosti číst pohádky i svým dětem. (Matějček, 2005, s. 157-160)

Předškolní věk je obdobím her a kniha v rukou dítěte je jako jedna z jeho hraček. Vztah k potřebě textu a ilustrací knihy se postupně vytváří. K významným zprostředkovatelům, kteří mohou ovlivnit vztah ke knize, patří dospělý člověk, rodič.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Pro děti jsou média velkým lákadlem, a proto jsou děti jednou z nejohroženějších skupin ve virtuálním prostředí. Rodiče pro ně chtějí jen to nejlepší, k čemuž patří nejen výchova, ale i vzdělání. Současně však rodiče dětem umožňují styk s médii, která jim předávají hodnoty, jež jsou v rozporu s těmi, která by je chtěli naučit. V dnešní době děti médiím rozumí více než jejich rodiče a také je lépe ovládají.

Média, zejména sledování televize, jsou jedním z nejoblíbenějších způsobů trávení volného času dětí, což vyplývá z výzkumu životního stylu dětí (LifeStyle Survey Děti), který pro Asociaci televizních organizací realizovala společnost Mediaresearch (Kuncová, 2012). Také řada autorů ve svých odborných publikacích poskytuje výsledky z empirických šetření znázorňující pohled vlivu masových médií na děti (Šed'ová, 2007, s. 37-61).

Důvodem k uskutečnění empirického šetření je zájem o problematiku mediální výchovy u dětí předškolního věku v rodinném prostředí. Tato věková kategorie je pro nás zajímavá tím, že vzhledem ke svému věku, nemají tyto děti potřebné zkušenosti s užíváním médií. Jejich aktivity spojené s médii jsou ovlivňovány rodiči a činnostmi jejich vrstevníků. Proto bychom chtěli prostřednictvím tohoto výzkumu zjistit, kolik času děti s jednotlivými druhy médií stráví, jak je využívají a jsou- li ovlivněny určitými pravidly.

4.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu

Cílem výzkumného šetření je zmapovat užívání médií dětmi předškolního věku. Zjistit a zhodnotit, jakým médiím se děti věnují, jak dlouho a jakým způsobem média sledují, zda jsou děti omezovány určitými pravidly ohledně medií ze strany rodičů a zda rodiče vysvětlují dětem to, co vidí v médiích, neboť právě v životě dětí zaujímají média stále významnější pozici a tím děti patří k nejpočetnějším uživatelům mediálních technologií.

Hlavní cíl:

Zmapovat užívání médií dětmi předškolního věku v rodinném prostředí.

Dílčí cíle:

- 1. Zmapovat množství času, které děti předškolního věku tráví využíváním jednotlivých masových médií z pohledu gender (chlapci – dívky)**

- U tohoto cíle chceme zmapovat množství času, které děti věnují jednotlivým druhům médií a zda se během dne věnují i jiným činnostem, dále zjistit, zda rodiče využívají média jako nástroj výchovných opatření, tedy jako odměnu či trest.
- 2. Zjistit způsob využívání televize v rodinách s předškolními dětmi z pohledu gender (chlapci – dívky)**
- Tímto cílem chceme zmapovat počet dětí, které mají ve svém pokoji televizi a kolik času tráví děti před televizní obrazovkou, také zjistit, zda rodiče využívají televizi ke vzdělávání dětí, jaké pořady a žánry děti v televizi nejvíce zajímají a zda rodiče zasahují do činnosti sledování televizního vysílání.
- 3. Zjistit způsob trávení času dětí u počítače z pohledu gender (chlapci – dívky)**
- Tímto cílem chceme zmapovat počet dětí, které mají počítač ve svém pokoji, kolik času tráví děti na počítači a jakým počítačovým aktivitám se věnují, dále zjistit, zda rodiče využívají počítač ke vzdělávání dětí a zda rodiče zasahují do činnosti dětí na počítači.
- 4. Zjistit způsob využití knih a časopisů v rodinách s předškolními dětmi z pohledu gender (chlapci – dívky)**
- U tohoto cíle chceme zmapovat počet dětí, které mají ve svém pokoji knihovnu s min. 10 knihami, kolik času tráví děti prohlížením knih a nasloucháním četby, dále zjistit, zda rodiče využívají knihy a časopisy ke vzdělávání dětí, zda rodiče čtou dětem knihy dětské literatury a jak často se této činnosti věnují a zda s dětmi navštěvují veřejnou knihovnu

Hlavní výzkumná otázka:

Jak využívají děti předškolního věku média v rodinném prostředí?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Kolik času věnují děti předškolního věku jednotlivým druhům médií?
2. Jakým způsobem je využívána televize v rodinách s předškolními dětmi?
3. Jakým způsobem tráví děti čas u počítače?
4. Jakým způsobem jsou využívány knihy v rodinách s předškolními dětmi?

4.2 Hypotézy výzkumu

K výzkumným otázkám byly zformulovány následující hypotézy výzkumu:

1. Předpokládáme, že se předškolní děti věnují více médiím než ostatním činnostem (hře, kresbě, pobytu venku, sportu, pomoci v domácnosti).
2. Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě sledují televizní vysílání více než děti předškolního věku žijící na vesnici.
3. Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě věnují více času hraní počítačových her než děti předškolního věku žijící na vesnici.
4. Předpokládáme, že používání médií (televize a počítače) jako nástroje výchovných opatření je větší u rodičů dětí žijících na vesnici než u rodičů dětí žijících ve městě.
5. Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě navštěvují více veřejnou knihovnu než děti předškolního věku žijící na vesnici.

4.3 Výzkumný soubor

Cílovou skupinu dotazníkového šetření tvoří výběrový soubor objektů, a to rodičů dětí předškolního věku, které navštěvují mateřské školy v okolí města Zlín. Soubor byl vybrán metodou dostupného výběru. V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno 200 rodičů dětí předškolního věku. Na oslovení rodičů se podílely mateřské školy, které děti navštěvovaly. Výzkumu se zúčastnilo pět mateřských škol.

Základní soubor- rodiče dětí předškolního věku navštěvujících mateřské školy v okolí města Zlín.

Dostupný soubor- mateřské školy, které souhlasily s dotazníkovým šetřením.

V rámci oslovených mateřských škol jsme rozdali 200 dotazníků. Každá mateřská škola měla k dispozici určitý počet dotazníků. Celkem bylo vráceno 160 dotazníků. (viz. Tab. 1).

| | Rozdáno | | Vráceno | |
|-------------------------|------------|-------------|------------|-------------|
| Mateřská škola A- obec | 40 | 20% | 37 | 23% |
| Mateřská škola B- obec | 32 | 16% | 29 | 18% |
| Mateřská škola C- obec | 28 | 14% | 24 | 15% |
| Mateřská škola D- město | 50 | 25% | 34 | 21% |
| Mateřská škola E- město | 50 | 25% | 36 | 23% |
| Celkem | 200 | 100% | 160 | 100% |

Tabulka 1: Návratnost dotazníků

Mateřská škola A se nachází v malé obci ve Zlínském kraji, nedaleko krajského města. Kapacita MŠ je 43 dětí, které jsou rozděleny do dvou věkově smíšených tříd. Vzdělávání v obou třídách je zaměřeno na celkový rozvoj osobnosti dítěte a jeho přípravu na život. O děti se starají tři pedagogické pracovnice. Učitelky mateřské školy pracují s dětmi podle školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, kde je věnována velká pozornost smyslovému vnímání dětí, či rozvoji komunikačních dovedností dítěte. Kromě standardní péče k tomu přispívají i jiné aktivity jako zájmové kroužky, společné akce pro rodiče a děti, kulturní akce, výlety apod.

Mateřská škola B se nachází uprostřed malé obce poblíž krajského města Zlín. Jedná se o jednotřídní mateřskou školu s kapacitou 28 dětí. O děti se starají dvě pedagogické pracovnice. Roční plán školy vychází ze školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a z koncepce školy. Mateřská škola klade důraz na individuální přístup k osobnosti každého dítěte, podporuje samostatnost a sebedůvěru a zároveň vede děti ke spolupráci v kolektivu. V nabídce MŠ jsou dětem k dispozici kroužky – angličtina, sportovní pohybové hry a hasičský kroužek.

Mateřská škola C se nachází v obci, která leží 7 km od Zlína. Tato škola je jednotřídní s maximální kapacitou 28 dětí. O děti pečují dvě pedagogické pracovnice. Filozofií mateřské školy je rozvíjet samostatné a zdravé sebevědomí dětí cestou přirozené výchovy s využitím mateřských citů a tak položit základy celoživotního vzdělání.

Mateřská škola D se nachází v okrajové části města Zlín, jedná se o rozsáhlé sídliště s vysokým počtem obyvatel. Škola je součástí čtyřpatrového činžovního domu jako nebytové prostory. Mateřská škola je čtyřtřídní s kapacitou 105 dětí. O děti se stará celkem 9 pedagogických pracovníků, včetně paní ředitelky. Cílem mateřské školy je maximálně rozvíjet dítě na základě možností a zájmů, a to jak po stránce tělesné, psychické, sociální a duchov-

ní, aby mohlo prožít plnohodnotný a smysluplný život ve zdravé a na demokratických principech. Dětem jsou poskytovány následující aktivity: Holuběnka, metoda dobrého startu, logopedie a počítačové kouty „Jak na to“.

Mateřská škola E je postavena jako součást výstavby baťových domků. Jedná se o trojtřídní mateřskou školu se samostatnou školní kuchyní. Kapacita školy je stanovena na 80 dětí, o které se stará šest pedagogických pracovníků, včetně paní ředitelky. Škola je zaměřená a vybavená na estetickou, nejvíce však na výtvarnou výchovu dětí. Mateřská škola pracuje podle státem schváleného Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a tento program rozšiřuje o výuku anglického jazyka, logopedickou péči, předplavecký výcvik, práci s hlínou a návštěvu sauny. Na škole pracuje také logopedická asistentka.

4.4 Metoda získávání dat

Pro empirickou část bakalářské práce jsme zvolili kvantitativní výzkum s metodou sběru dat formou dotazníku. Výhodou dotazníkového šetření je rychlé, přesné a přehledné analyzování otázek v dotazníku. Tato metoda nám poskytuje větší počet dat s možností zaujmout objektivnější hledisko. Dotazník je zcela anonymní a dobrovolný. Respondenti dotazník vyplňují v pohodlí domova, bez stresu a odpovědi si mohou promyslet. Nevýhodou dotazníku bývají jeho výsledky, které mohou být zkresleny subjektivními názory respondentů. Výzkum má popisný charakter a nedá se zobecnit na celou populaci.

Dotazník je určen rodičům předškolních dětí, které navštěvují mateřské školy v okolí města Zlín. Celkem do čtyř mateřských škol byly dotazníky zaneseny osobně, jedna mateřská škola je po předchozí dohodě s paní ředitelkou, obdržela poštou a následně byly dotazníky vyzvednuty při osobní návštěvě. Návratnost dotazníků byla 80%, což znamená, že dotazník vyplnilo 160 respondentů.

Rodiče jsme vybrali proto, že malé děti neumí psát a rozhovor s dětmi by byl časově náročný. Dotazník bakalářské práce byl koncipován na základě teoretické části. Je tvořen 19 otázkami a obsahuje položky uzavřené a polouzavřené.

Před realizací samotného výzkumu byl proveden předvýzkum, kterého se zúčastnilo deset rodičů. Výsledky z předvýzkumu nebyly zahrnuty do samotného výzkumu. Cílem bylo pouze upozornit na možné nedostatky v dotazníku a zjistit, zda rodiče rozumí otázkám a

jsou na ně schopni odpovědět. Konečný výzkum proběhl v okrese města Zlína a to v době od 3. února 2014 do 28. února 2014.

4.5 Metoda zpracování dat

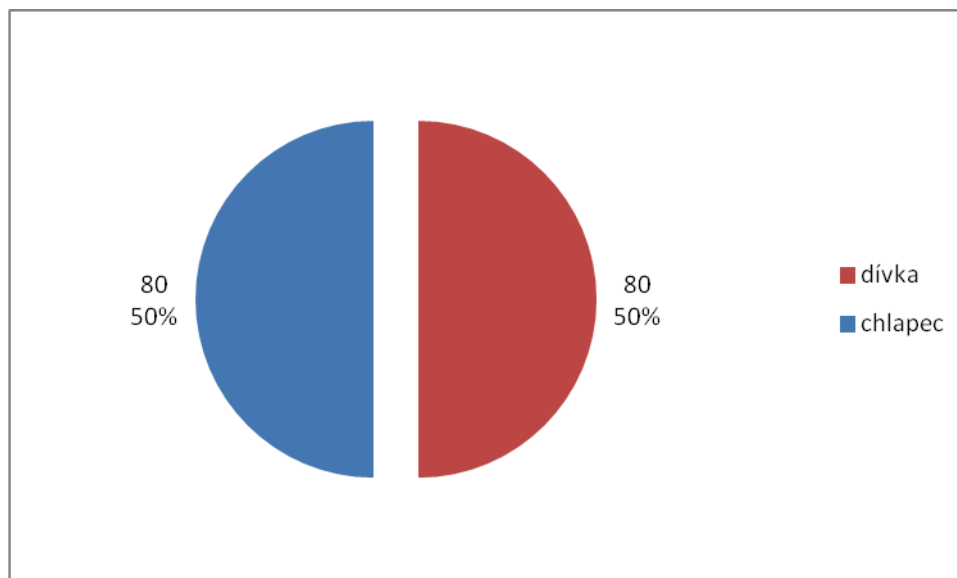
Získaná data byla tříděna a analyzována. Získané informace byly zpracovány pomocí základní statistiky, byla použita tzv. čárkovací metoda a dále výpočet četností a procentuálního zastoupení. Výsledky šetření jsou zpracovány a graficky vyjádřeny pomocí programu Microsoft Excel. Z jednotlivých grafů a tabulek jsou vyvozovány závěry. Při ověřování hypotéz byl použit test dobré shody chí- kvadrát, test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku a test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

Test dobré shody chí- kvadrát ověřuje, zda se četnosti získané měřením odlišují od teoretických četností, jež odpovídají nulové hypotéze. K testu nezávislosti pro kontingenční tabulku Chráska uvádí (2007, s. 76), že jej „...je možno využít např. v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost (závislost) mezi dvěma pedagogickými jevy, které byly zachyceny pomocí nominálního (popř. ordinálního) měření. Tato situace je častá např. při zpracovávání výsledků dotazníkových šetření.“ Čtyřpolní tabulku využíváme v případě, kdy proměnné (jevy), mezi nimiž ověřujeme vztah, mohou nabývat pouze dvou alternativních kvalit (Chráska, 2007, s. 82).

4.6 Demografická data o respondentech

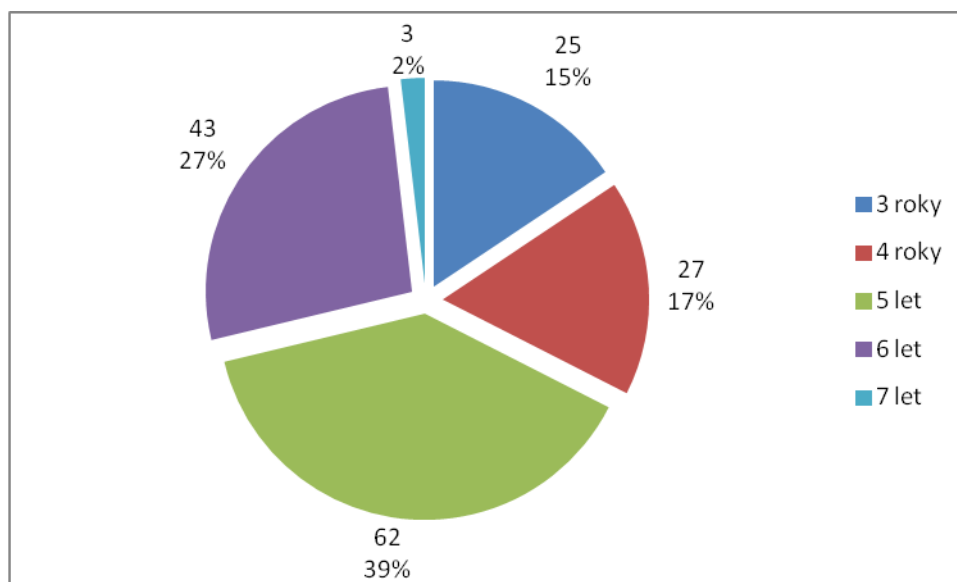
První položky v dotazníkovém šetření popisují základní informace o respondentech. Pro větší přehlednost uvádíme informace v grafické podobě.

První otázka je zaměřena na pohlaví dětí respondentů. Z celkového počtu 160 dotazovaných, uvádí 80 rodičů, že jejich dítětem je dívka a 80 rodičů uvádí, že je jejich dítětem chlapec. Počet dívek (50%) je tedy stejný jako počet chlapců (50%).



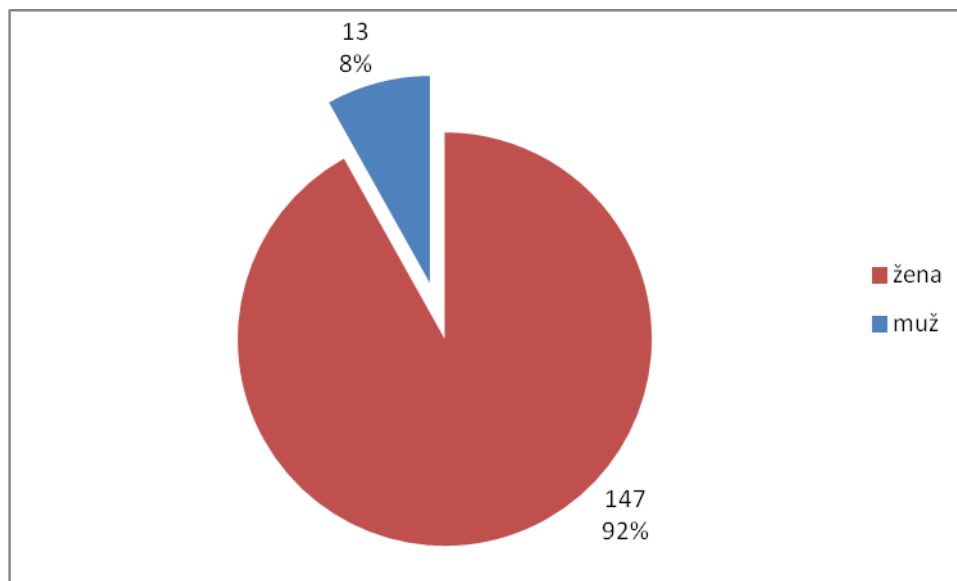
Graf 1: Struktura výzkumného vzorku dle pohlaví dítěte

Druhá otázka zobrazuje věk dětí dotazovaných rodičů. Nejpočetnější skupinu tvoří 62 (38,75%) dětí ve věku 5 let, druhou nejpočetnější skupinou je 43 (26,88%) dětí ve věku 6 let, 27 (16,88%) dětí ve věku 4 let, 25 (15,63%) dětí ve věku 3 let a nejméně početnou skupinou jsou 3 (1,88%) dětí ve věku 7 let.



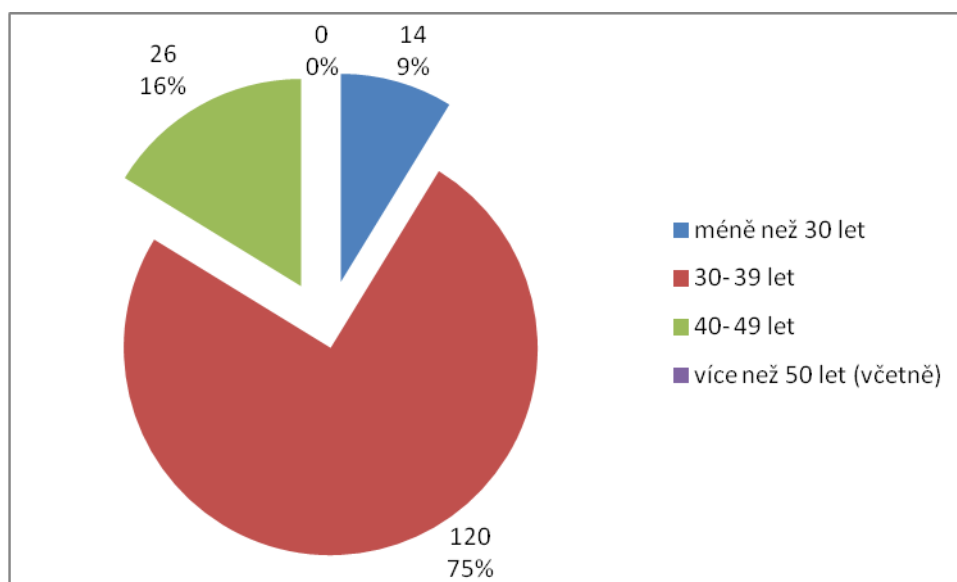
Graf 2: Struktura výzkumného vzorku dle věku dítěte

Třetí otázka znázorňuje složení respondentů dle pohlaví. Tato stratifikace je dána poměrem mužů a žen mezi rodiči dětí předškolního věku. Mezi dotazovanými bylo 147 (91,88%) žen, matek dětí a 13 (8,13%) mužů, otců dětí.



Graf 3: Stratifikace respondentů dle pohlaví

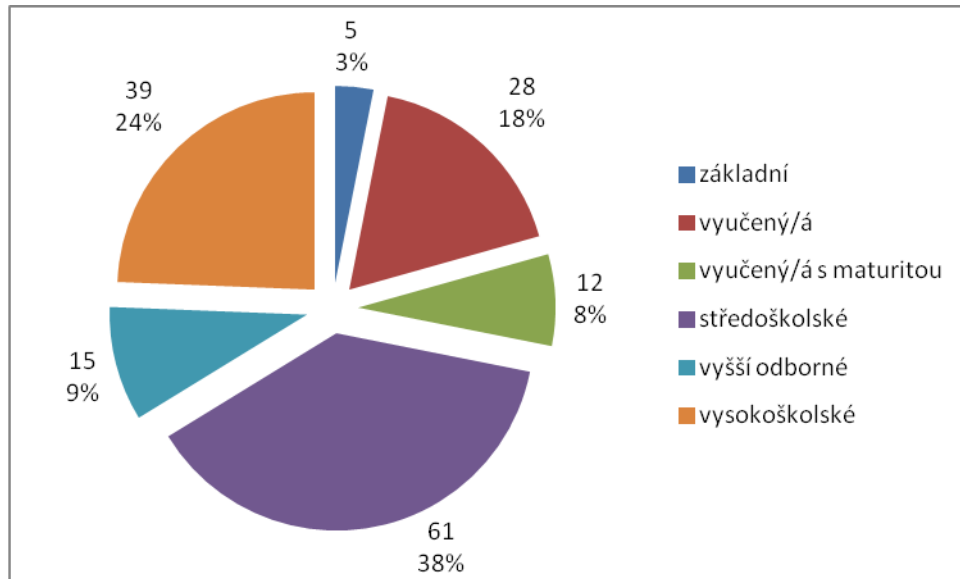
Respondenti byli rozděleni také podle věku. Z celkového počtu 160 respondentů tvoří nejpočetnější část 120 (75%) rodičů ve věku 30- 39 let, 26 (16,25%) rodičů ve věku 40- 49 let a nejméně početnou skupinou je 14 (8,75%) rodičů ve věkové kategorii méně než 30 let. Věkovou kategorii více než 50 let (včetně) neuvedl nikdo z rodičů.



Graf 4: Věková stratifikace respondentů

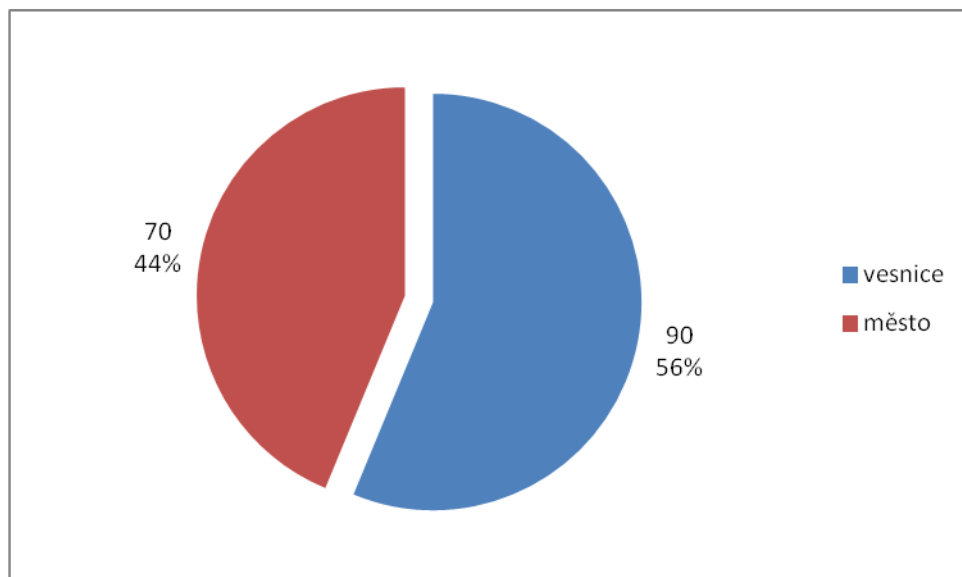
Na základě dotazování jsme zjistili, že největší část respondentů 61 (38,13%) dosáhla středoškolského vzdělání. Dále pak 39 (24%) respondentů dosáhlo vysokoškolského vzdělání, 28 (17,5%) respondentů je vyučeno, 15 (9,38%) dosáhlo vyššího odborného vzdělání,

12 (7,5%) je vyučeno s maturitou a nejmenší část všech dotazovaných tvoří 5 (3,13%) respondentů se základním vzděláním.



Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Smyslem poslední otázky je rozdělit děti respondentů a respondenty samotné podle místa bydliště. Na základě výsledků jsme zjistili, že 90 (56,25%) dotazovaných žije na vesnici a tvoří tak početnější část a 70 (43,75%) dotazovaných žije ve městě.



Graf 6: Stratifikace respondentů dle místa bydliště

4.7 Hlavní dotazníkové šetření

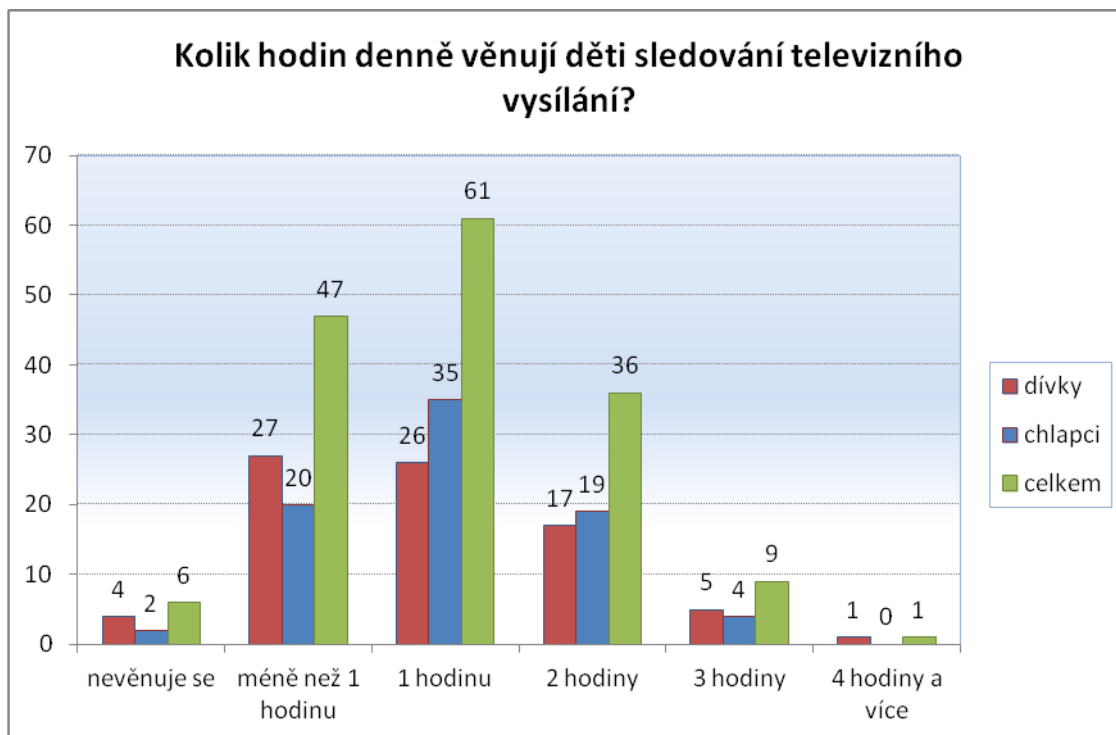
V následující části budou uvedeny výsledky s grafickým vyjádřením četností a popisem v procentuálním vyjádření četností odpovědí respondentů.

Položka č. 1- Kolik hodin denně věnují děti přibližně následujícím aktivitám?

Množství času věnovaného denně sledování televizního vysílání

Celkem 61 (38,13%) respondentů uvedlo, že jejich dítě sleduje televizní vysílání 1 přibližně 1 hodinu denně. Druhá nejpočetnější kategorie byla zastoupena 47 (29,38%) rodičů, kteří zvolili odpověď méně než 1 hodinu. 36 (22,5%) respondentů vybralo položku 2 hodiny. Přibližně 3 hodiny denně sleduje televizní vysílání 9 (5,63%) dětí respondentů. Následující skupina 6 (3,75%) rodičů uvedla, že jejich dítě se této činnosti nevěnuje. Kategorii 4 hodiny a více zvolil 1 (0,63%) respondent.

Jestliže odpovědi na otázku porovnáme z hlediska pohlaví, zjistíme, že nejpočetnější skupina 27 (33,75%) dívek sleduje televizní vysílání méně než 1 hodinu denně, zatímco nejpočetnější skupina 35 (43,75%) chlapců sleduje vysílání 1 hodinu denně. Celkem 26 (32,5%) dívek denně sleduje televizi 1 hodinu, zatímco 20 (25%) chlapců sleduje denně televizní vysílání méně než 1 hodinu. Třetí nejpočetnější odpovědí u 17 (21,25%) dívek byla zastoupena položka 2 hodiny, stejně tak u 19 (23,75%) chlapců to byla položka 2 hodiny. Položka 3 hodiny denně byla zastoupena u 5 (6,25%) dívek a 4 (5%) chlapců. 4 (5%) dívky se sledování televizního vysílání nevěnují, zatímco u chlapců je tato položka zastoupena počtem 2 (2,5%). Denně sleduje televizní vysílání 4 hodiny a více 1 (1,25%) dívka a ani jeden chlapec (0%).

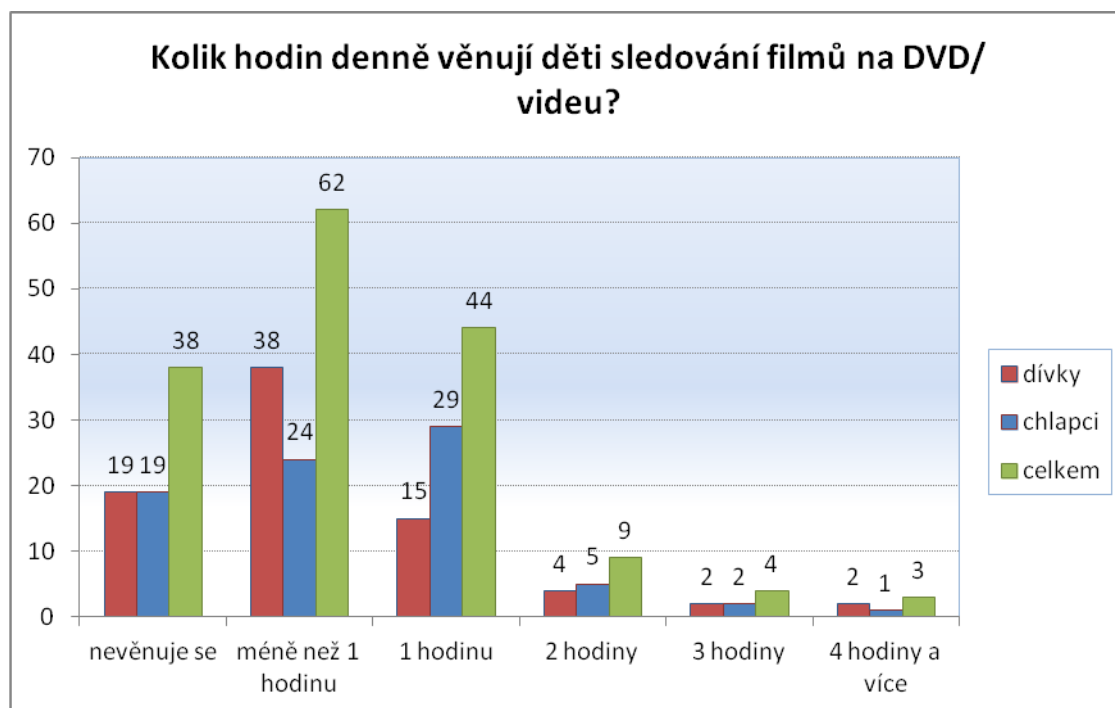


Graf 7: Množství času věnovaného denně sledování televizního vysílání

Množství času věnovaného denně sledování filmů na DVD nebo videu

Z celkového počtu 160 respondentů tráví denně sledováním filmů na DVD nebo videu méně než 1 hodinu 62 (38,75%) dětí respondentů, další kategorie 1 hodina je zastoupena 44 (27,5%) respondenty. Celkem 38 (23,75%) respondentů odpovědělo, že jejich děti se sledování filmů na DVD nebo videu nevěnují. 9 (5,63%) respondentů zvolilo odpověď 2 hodiny a 4 (2,5%) respondenti zvolili 3 hodiny. Nejméně početná skupina 3 (1,88%) respondentů uvedla, že se jejich děti věnují této činnosti přibližně 4 hodiny a více.

Z hlediska pohlaví tvoří nejpočetnější skupinu 38 (47,5%) dívek, které denně sledují filmy na DVD nebo videu méně než 1 hodinu denně, zatímco u 29 (36,25%) chlapců je zastoupena položka 1 hodina denně. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří 19 (23,75%) dívek, které filmy na DVD nebo videu nesledují, zatímco 24 (30%) chlapců se této činnosti věnuje méně než 1 hodinu denně. Filmy na DVD nebo videu sleduje 1 hodinu denně 15 (18,75%) dívek, zatímco 19 (23,75%) chlapců se této činnosti nevěnuje. Celkem 4 (5%) dívky a 5 (6,25%) chlapců sleduje filmy 2 hodiny denně. Dále 2 (2,5%) dívky a 2 (2,5%) chlapci sledují filmy na DVD nebo videu 3 hodiny denně a stejný počet dívek 2 (2,5%) sleduje denně filmy 4 hodiny a více. Nejméně početnou skupinu tvoří 1 (1,25%) chlapec, který věnuje této činnosti 4 hodiny a více denně.

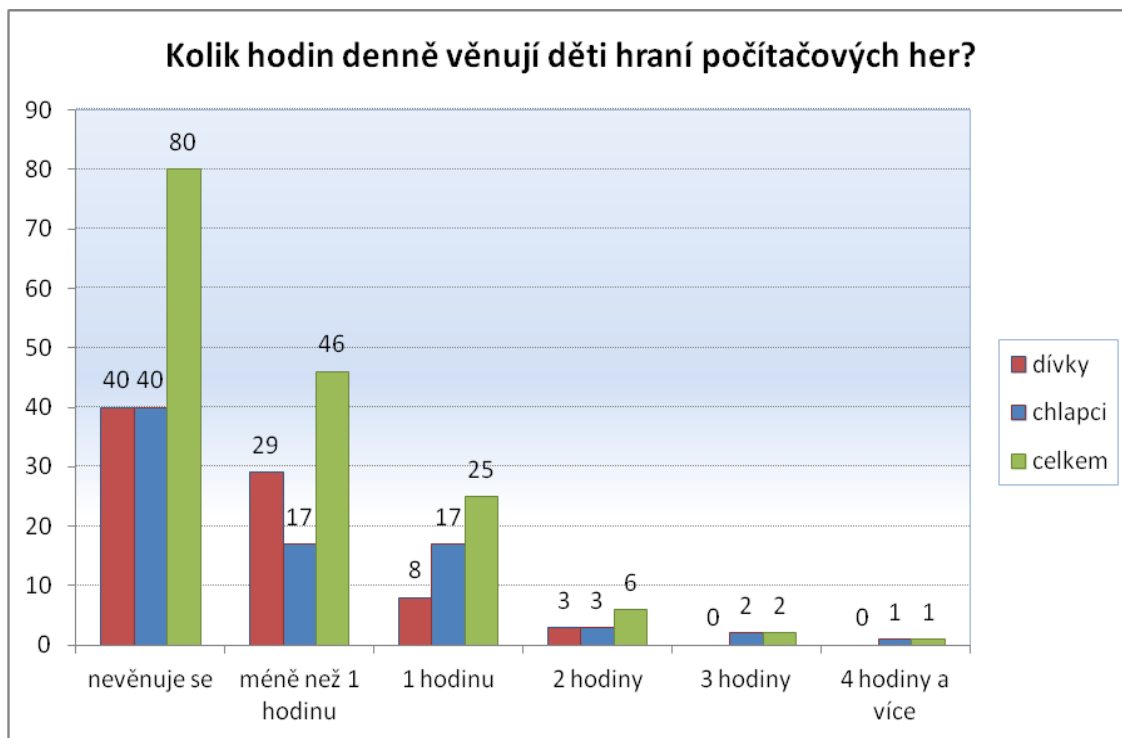


Graf 8: Množství času věnovaného denně sledování filmů na DVD/ videu

Množství času věnovaného denně hraní počítačových her

Celkem 80 (50%) respondentů uvedlo, že jejich děti se hraní počítačových her nevěnují, zatímco 46 (28,75%) dětí respondentů tráví denně hraním počítačových her přibližně méně než 1 hodinu. 1 hodinu denně hrají počítačové hry děti 25 (15,63%) respondentů. Kategorie 2 hodiny věnované hraní počítačových her je zastoupena 6 (3,75%) respondenty, 3 hodiny 2 (1,25%) respondenty a 4 hodiny a více věnuje hraní her 1 (0,63%) dítě respondenta.

Z pohledu pohlaví je nejpočetnější skupina odpovědí zastoupena 40 (50%) dívkami a 40 (50%) chlapci, kteří se hraní počítačových her nevěnují. Celkem 29 (36,25%) dívek a 17 (21,25%) chlapců se věnuje hraní počítačových her méně než 1 hodinu denně a stejný počet 17 (21,25%) chlapců věnuje této činnosti 1 hodinu denně. Další skupinu tvoří 8 (10%) dívek, které denně hrají hry po dobu 1 hodiny. Přibližně 2 hodiny denně se této činnosti věnují 3 (3,75%) dívky a stejně tak 3 (3,75%) chlapci. U dívek (0%) není zastoupena položka 3 hodiny denně ani položka 4 hodiny a více. Předposlední kategorie je složena ze 2 (2,5%) chlapců, kteří hrají počítačové hry 3 hodiny denně a poslední kategorii tvoří 1 (1,25%) chlapec, který hraní počítačových her věnuje denně 4 hodiny a více.

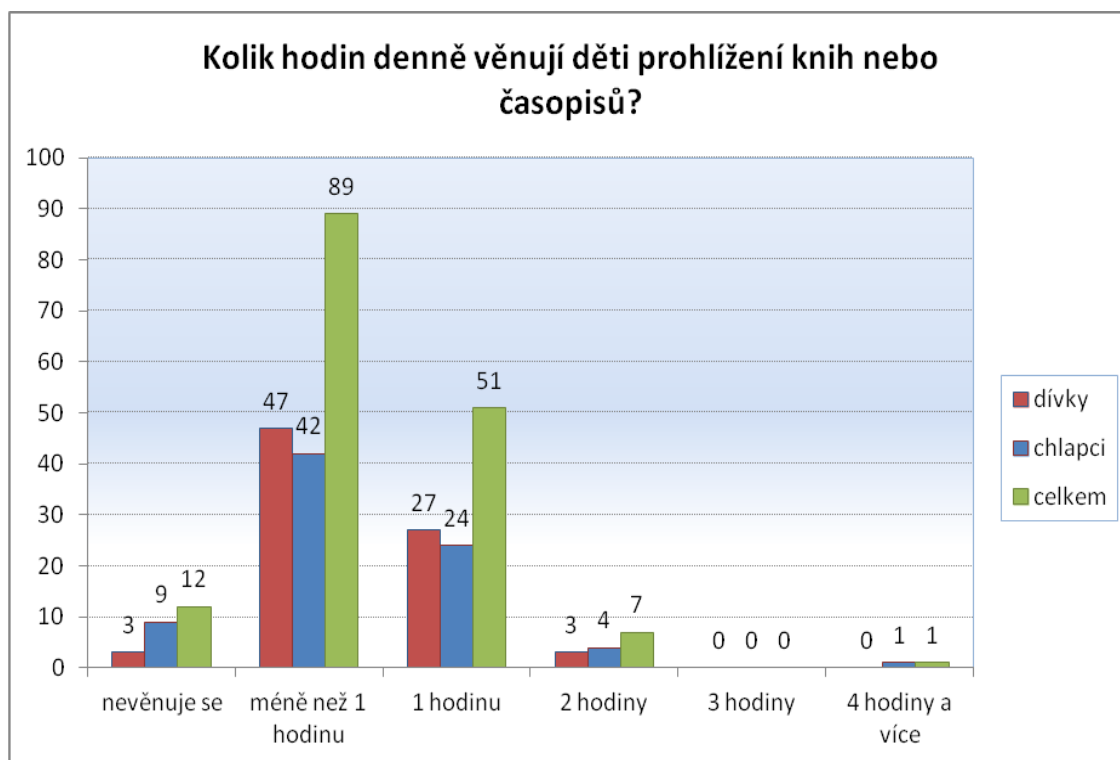


Graf 9: Množství času věnovaného denně hraní počítačových her

Množství času věnovaného denně prohlížení knih nebo časopisů

Nejvíce početnou skupinu tvoří 89 (55,53%) dětí respondentů, kteří si denně prohlíží knihy nebo časopisy méně než 1 hodinu. Další početnou skupinu tvoří 51 (31,88%) respondentů, kteří této činnosti věnují přibližně 1 hodinu denně. Celkem 12 (7,5%) respondentů uvedlo, že se jejich děti prohlížení knih nebo časopisů nevěnují. Denně se prohlížení knih a časopisů po dobu přibližně 2 hodin věnuje 7 (4,38%) dětí respondentů. Odpověď 4 hodiny a více byla zastoupena 1 (0,63%) respondentem a nikdo z respondentů (0%) nezvolil odpověď 3 hodiny denně.

Z pohledu pohlaví se uvedená činnost věnuje denně méně než 1 hodinu 47 (58,75%) dívek a 42 (52,5 %) chlapců. Přibližně 1 hodinu denně si knihy nebo časopisy prohlíží 27 (33,75%) dívek a 24 (30%) chlapců. Celkem 3 (3,75%) dívky se této činnosti nevěnují a 3 (3,75%) dívky se jí věnují 2 hodiny denně. Prohlížení knih, anebo časopisů se nevěnuje 9 (5,63%) chlapců a 4 chlapci této činnosti věnují 2 hodiny. Odpověď 3 hodiny nebyla zastoupena dívkami ani chlapci, odpověď 4 hodiny a více nebyla dívkami zastoupena, zatímco u chlapců byla zastoupena 1 (0,63%) chlapcem.

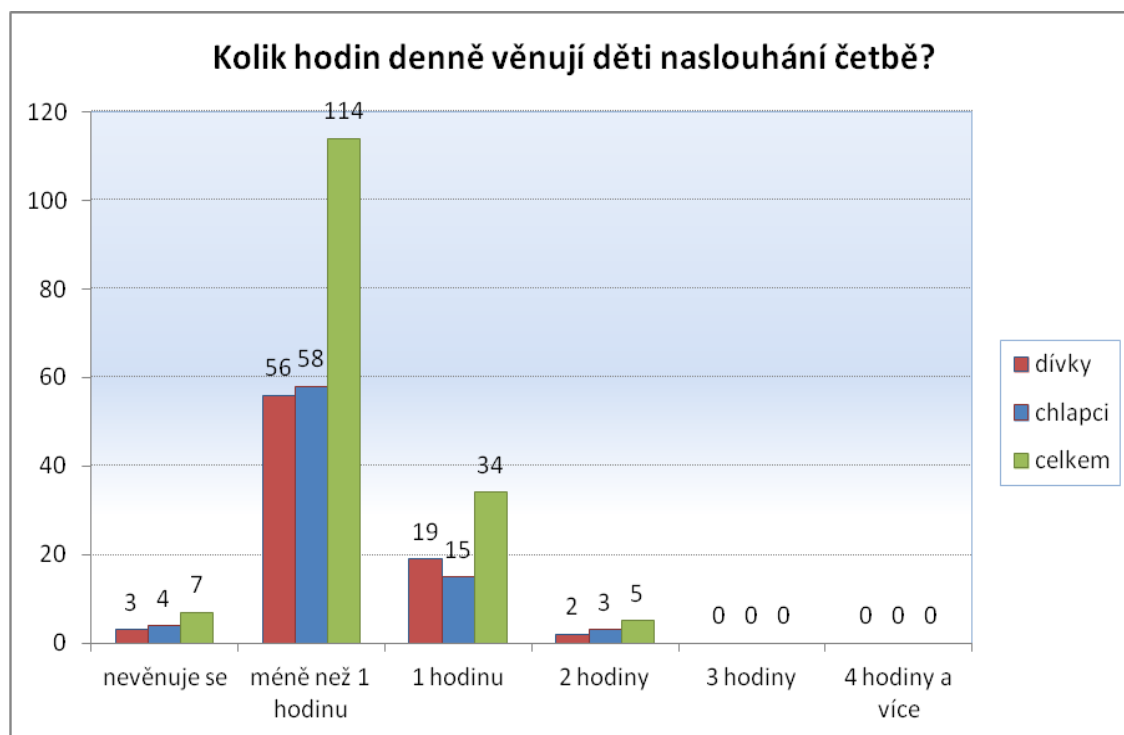


Graf 10: Množství času věnovaného denně prohlížení knih nebo časopisů

Množství času věnovaného denně naslouchání četbě

Z celkového počtu 160 respondentů uvedlo 114 (71,25%) respondentů, že jejich dítě tráví nasloucháním četby méně než 1 hodinu denně a tvoří tak největší počet. Druhý největší počet respondentů 34 (42,5%) uvedl, že jejich dítě tráví denně touto činností 1 hodinu. Celkem 7 (4,38%) respondentů uvedlo, že se jejich dítě naslouchání četbě nevěnuje. Další kategorii obsadila položka 2 hodiny denně, kterou zvolilo 5 (3,13%) respondentů. Dvě poslední kategorie nebyly zastoupeny žádným respondentem- 3 hodiny (0%), 4 hodiny a více (0%).

Jestliže odpovědi na otázku porovnáme z hlediska pohlaví, zjistíme, že nejpočetnější skupina 56 (70%) dívek a 58 (72,5%) chlapců naslouchá četbě méně než 1 hodinu denně. Druhou nejpočetnější odpovědí u 19 (23,75%) dívek a 15 (18,75%) chlapců byla zastoupena odpověď 1 hodina. Celkem 3 (3,75%) dívky a 4 (5%) chlapci se naslouchání četbě nevěnují. Další kategorii 2 (2,5%) dívek a 3 (3,75%) chlapců obsadila položka 2 hodiny. Žádné z dětí (0%) nenaslouchá četbě po dobu 3 hodin, 4 hodin a více.

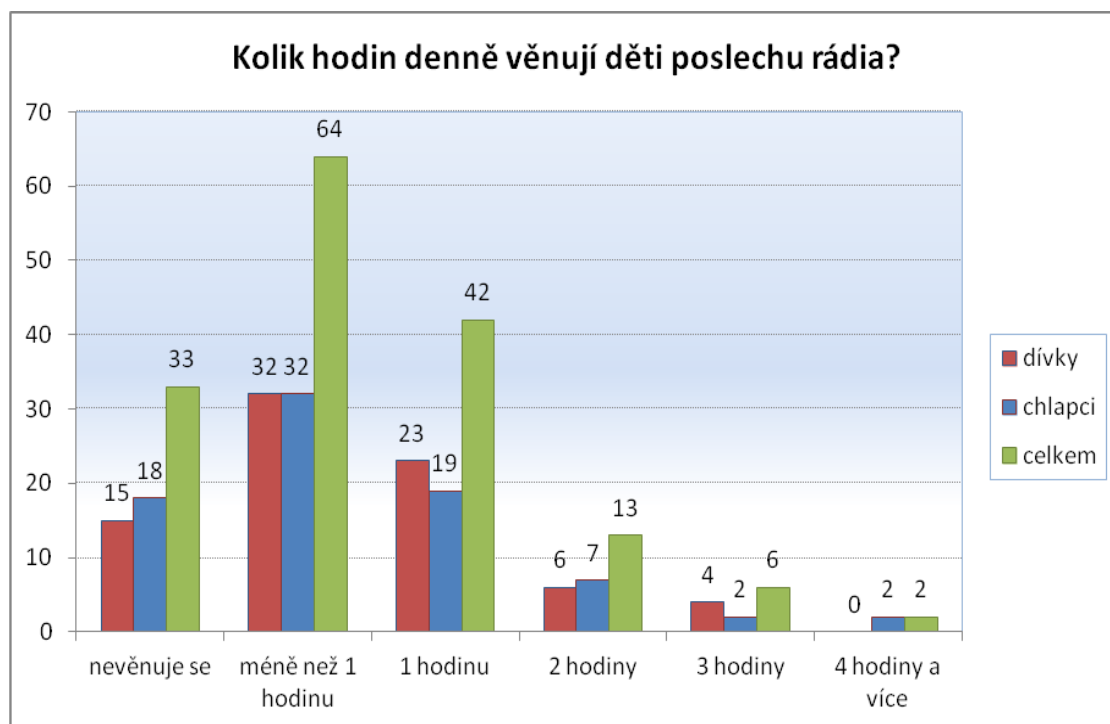


Graf 11: Množství času věnovaného denně naslouchání četby

Množství času věnovaného denně poslechu rádia

Největší skupina respondentů, zastoupena 64 (40%) rodiči, odpověděla, že jejich děti tráví poslechem rádia méně než 1 hodinu denně. Druhá nepočetnější skupina 42 (26,25%) rodičů zvolila odpověď 1 hodinu. Následující skupina 33 (20,63%) rodičů uvedla, že se jejich dítě této činnosti nevěnuje. Celkem 13 (8,13%) rodičů zvolilo položku 2 hodiny a 6 (3,75%) rodičů uvedlo, že jejich dítě poslouchá rádio 3 hodiny denně. Nejméně početnou skupinu představují 2 (1,25%) rodiče, jejichž dítě touto činností denně tráví 4 hodiny a více.

Z pohledu pohlaví je nejpočetnější skupina odpovědí zastoupena 32 (40%) dívkami a stejně tak i 32 (40%) chlapci, kteří rádio poslouchají méně než 1 hodinu denně. Druhá nejpočetnější skupina je zastoupena 23 (28,75%) dívkami a 19 (23,75%) chlapci, kteří se této činnosti věnují 1 hodinu denně. Třetí nejpočetnější skupina 15 (18,75%) dívek a 18 (22,5%) chlapců se poslechu rádia nevěnuje. Celkem u 6 (7,5%) dívek a 7 (8,75%) chlapců byla zastoupena odpověď 2 hodiny. Další skupinu tvoří 4 (5%) dívky a 2 (2,5%) chlapci, kteří se této činnosti věnují 3 hodiny denně a stejný počet 2 (2,5%) chlapců se jí denně věnuje 4 hodiny a více, zatímco u dívek (0%) nebyla tato položka zastoupena žádným respondentem.

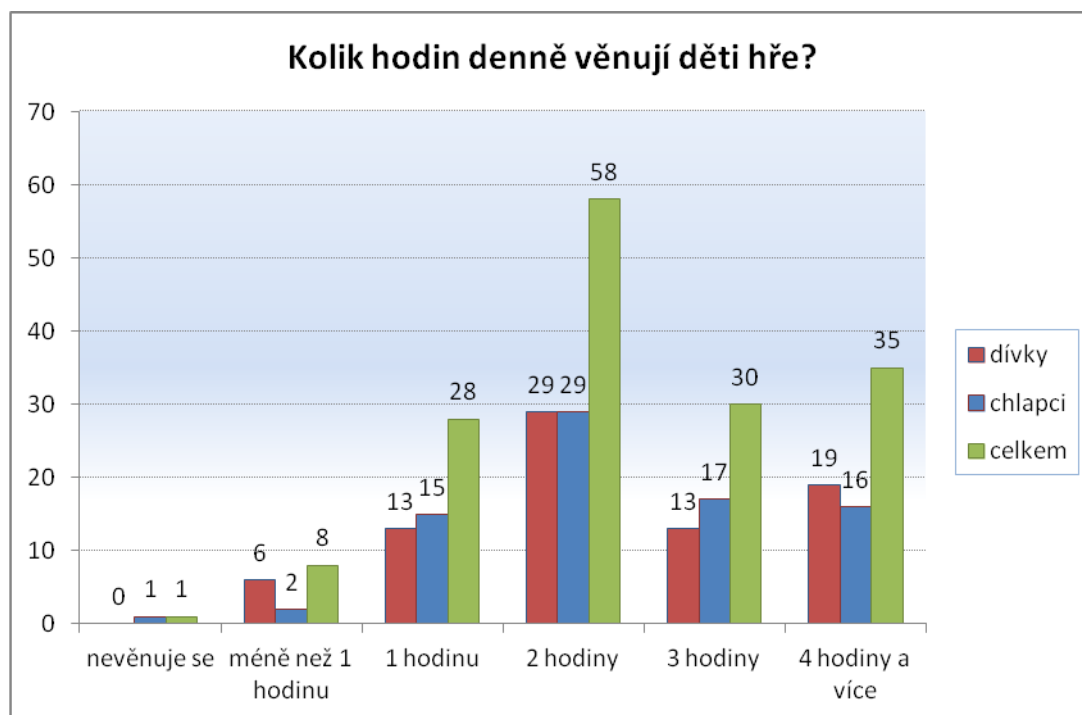


Graf 12: Množství času věnovaného denně poslechu rádia

Množství času věnovaného denně hře

Z celkového počtu 160 respondentů uvedlo 58 (36,25%) respondentů, že jejich dítě tráví hrou přibližně 2 hodiny denně a tvoří tak největší počet. Druhý největší počet respondentů 35 (21,88%) uvedl, že jejich dítě tráví denně hrou přibližně 4 hodiny a více. Třetí nejpočetnější kategorii obsadila položka 3 hodiny denně, kterou zvolilo 30 (18,75%) respondentů. 28 (17,5%) rodičů, zvolilo odpověď, že jejich dítě tráví hrou 1 hodinu denně, 8 (5%) si hraje denně méně než 1 hodinu a 1 (0,63%) rodič uvedl, že se jeho dítě hře nevěnuje.

Jestliže odpovědi na otázku porovnáme z hlediska pohlaví, zjistíme, že nejpočetnější skupina 29 (36,25%) dívek a stejně tak 29 (36,25%) chlapců si hraje 2 hodiny denně. Celkem 19 (23,75%) dívek si denně hraje 4 hodiny a více, zatímco 17 (21,25%) chlapců si hraje 3 hodiny denně. Třetí nejpočetnější odpovědi u 13 (16,25%) dívek byla zastoupena odpověď 1 hodina a stejným počtem 13 (16,25%) dívek i odpověď 3 hodiny, zatímco u 16 (20%) chlapců třetí nejpočetnější kategorii zastupovala odpověď 4 hodiny a více hraní denně a 15 (18,75%) chlapců si hraje přibližně 1 hodinu denně. Další kategorii 6 (7,5%) dívek obsadila položka- méně než 1 hodinu a stejnou dobu (méně než 1 hodinu) si hrají i 2 (2,5%) chlapci. Nejméně početná skupina byla zastoupena 1 (1,25%) chlapcem, který se hraní nevěnuje.



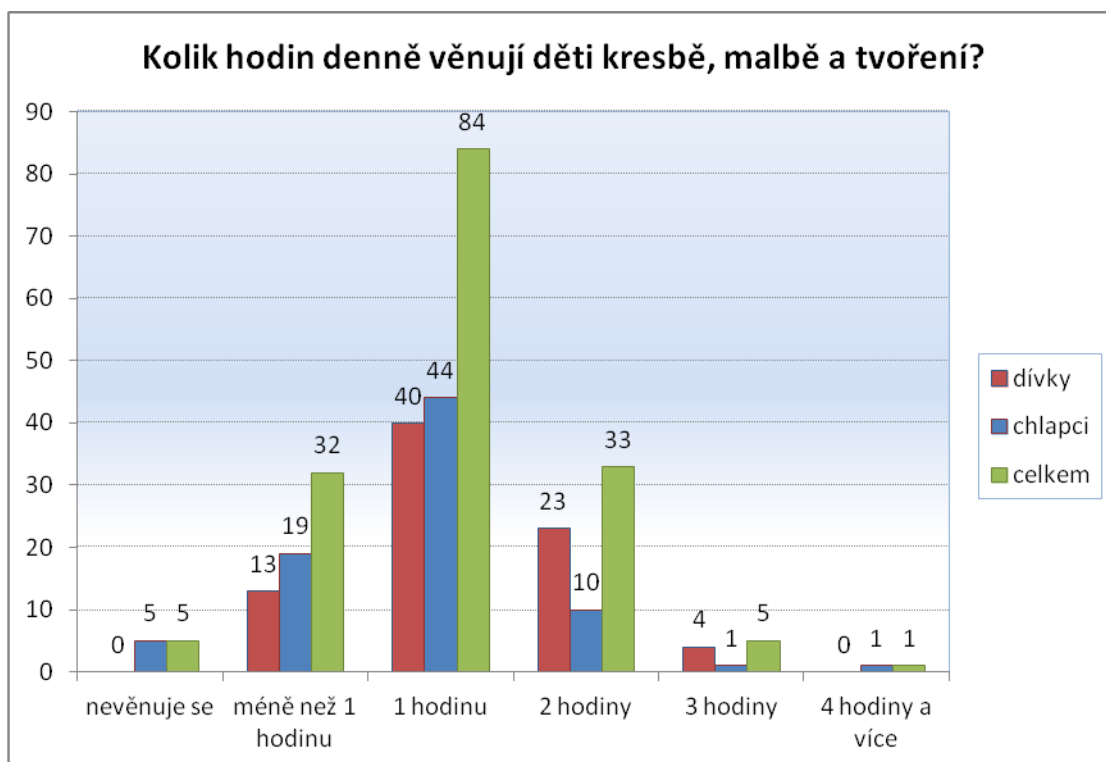
Graf 13: Množství času věnovaného denně hře

Množství času věnovaného denně kresbě, malbě a tvoření

Největší skupina respondentů, zastoupena 84 (52,5%) rodiči, odpověděla, že jejich děti tráví kresbou, malbou a tvořením přibližně 1 hodinu denně. Druhá nepočetnější skupina 33 (20,63%) rodičů zvolila odpověď 2 hodiny. Následující skupina 32 (20%) rodičů uvedla, že jejich dítě se těmito činnostem věnuje méně než 1 hodinu denně. Celkem 5 (3,13%) rodičů zvolilo položku 3 hodiny a stejný počet rodičů 5 (3,13%) uvedl, že se jejich děti kresbě, malbě a tvoření nevěnují. Nejméně početnou skupinu představuje 1 (0,63%) rodič, jehož dítě těmito činnostmi tráví přibližně 4 a více hodin denně.

Z pohledu pohlaví je nejpočetnější skupina odpovědí zastoupena 40 (50%) dívkami a 44 (55%) chlapci, kteří se věnují kresbě, malbě a tvoření přibližně 1 hodinu denně. Druhá nejpočetnější skupina je zastoupena 23 (28,75%) dívkami, které se těmito činnostem věnují 2 hodiny denně a 19 (23,75%) chlapci, kteří denně kreslí, malují a tvoří méně než 1 hodinu. Třetí nejpočetnější skupina 13 (16,25%) dívek věnuje kresbě, malbě a tvoření méně než 1 hodinu svého denního času, oproti 10 (12,5%) chlapcům, kteří tyto činnosti dělají přibližně 2 hodiny denně. Celkem u 4 (5%) dívek byla zastoupena odpověď 3 hodiny, zatímco 5 (6,25%) chlapců se těmito činnostem vůbec nevěnuje. U dívek nebyly zastoupeny žádným respondentem dvě položky a to položka nevěnuje se a položka 4 hodiny a více. Celkem 1

(1,25%) chlapec se věnuje kreslení, malbě a tvoření 3 hodiny denně a stejně tak 1 chlapec (1,25%) se těmto činnostem věnuje 4 hodiny a více.

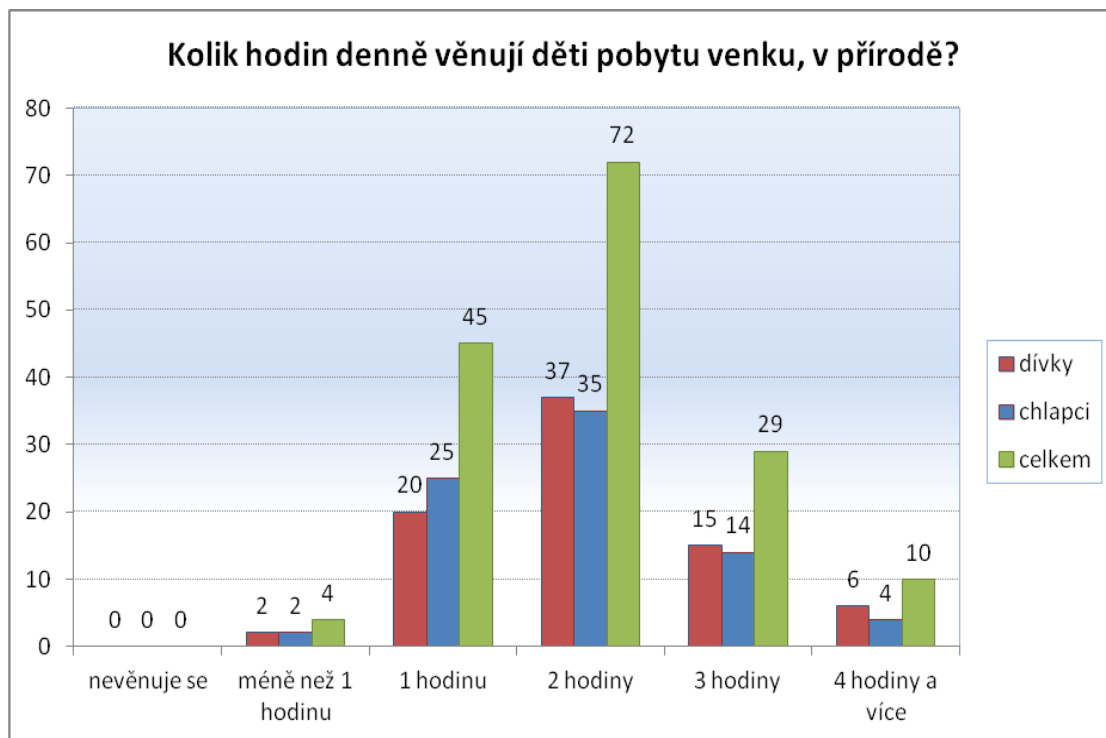


Graf 14: Množství času věnovaného denně kresbě, malbě a tvoření

Množství času věnovaného denně pobytu venku, v přírodě

Celkem 72 (45%) dětí respondentů tráví pobyt venku, v přírodě 2 hodiny denně, zatímco 45 (28,13%) dětí tráví venku 1 hodinu denně a 29 (18,13%) dětí tráví venku, v přírodě 3 hodiny denně. Kategorie 4 hodiny a více věnované pobytu venku je zastoupena 10 (12,5%) dětmi respondentů a pouze 4 (5%) děti tráví venku méně než 1 hodinu denně. Kategorii nevěnuje se, nezvolil žádný respondent (0%).

Z pohledu pohlaví odpověděla největší skupina respondentů, že 37 (46,25%) dívek a 35 (43,75%) pobývá denně venku 2 hodiny. Celkem 20 (25%) dívek a 25 (31,25%) chlapců věnuje pobytu venku, v přírodě 1 hodinu denně. Třetí nejpočetnější místo v čase věnovaném pobytu venku patří kategorii 3 hodiny, která byla zastoupena 15 (18,75%) dívkami a 14 (17,5%) chlapci. Přibližně 6 (7,5%) dívek a 4 (5%) chlapci stráví pobyt venku denně 4 hodiny a více. Pouze 2 dívky (2,5%) a 2 (2,5%) chlapci pobývají venku méně než 1 hodinu denně. Kategorie nevěnuje se, nebyla zastoupena dívkami (0%) ani chlapci (0%).

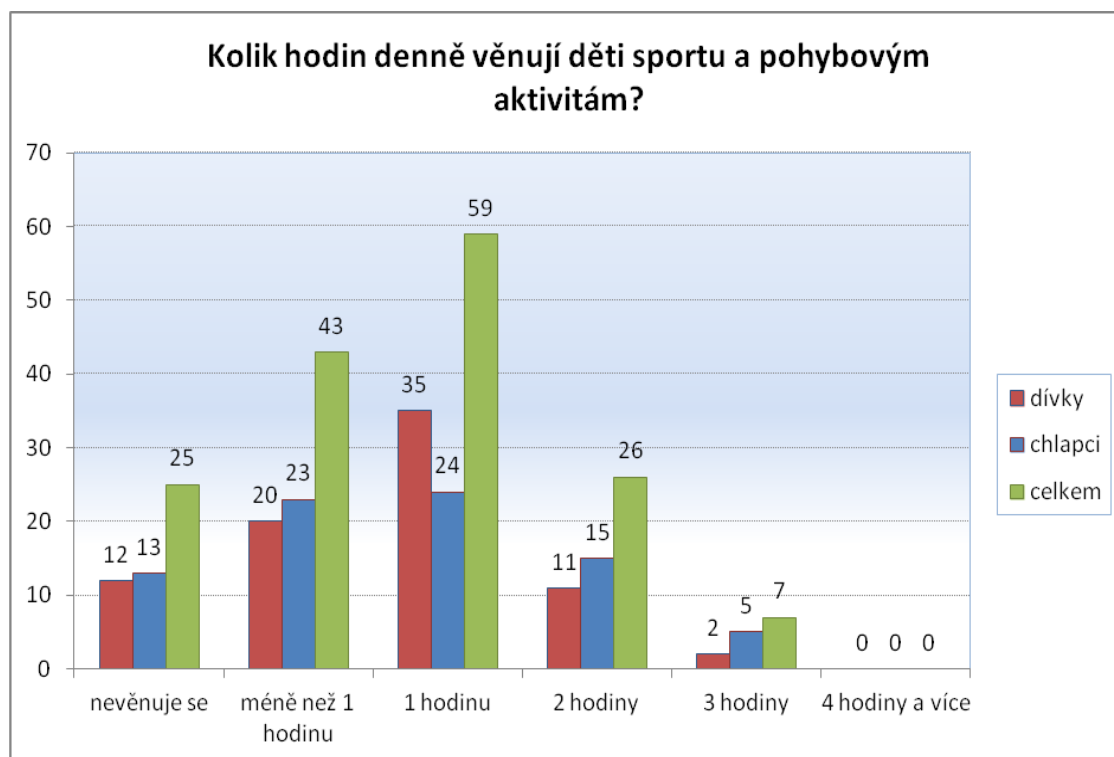


Graf 15: Množství času věnovaného denně pobytu venku, v přírodě

Množství času věnovaného denně sportu a pohybovým aktivitám

Největší skupina 59 (36,88%) respondentů odpověděla, že jejich dítě věnuje sportu a pohybovým aktivitám 1 hodinu denně. Druhá nepočetnější skupina 43 (26,88%) respondentů zvolila odpověď méně než 1 hodinu. Následuje skupina 26 (16,25%) respondentů, jejichž děti se denně věnují sportu a pohybovým aktivitám po dobu 2 hodin. Celkem 25 (15,63%) dětí respondentů se těmito aktivitám nevěnuje. Nejméně početná skupina je zastoupena 7 (4,38%) respondenty, jejichž děti sportují 3 hodiny denně. Kategorie 4 hodiny a více nebyla zastoupena žádným respondentem (0%).

Z pohledu pohlaví je nejpočetnější skupina odpovědí zastoupena 35 (43,75%) dívkami a 24 (30%) chlapci, kteří sportují a dělají pohybové aktivity 1 hodinu denně. Druhá nejpočetnější skupina je zastoupena 20 (25%) dívkami a 23 (28,75%) chlapci, kteří se těmito aktivitám věnují méně než 1 hodinu denně. Celkem 12 (15%) dívek se sportu a pohybovým aktivitám nevěnuje, zatímco 15 (18,75%) chlapců dělá tyto aktivity přibližně 2 hodiny denně. Skupina 11 (13,75%) dívek sportuje 2 hodiny denně, zatímco 13 (16,25%) chlapců se těmito činnostem nevěnuje. Poslední kategorie je složena ze 2 (2,5%) dívek a 5 (6,25%) chlapců, kteří denně sportují a věnují se pohybovým aktivitám po dobu 3 hodin. Položka 4 hodiny a více nebyla zastoupena žádným respondentem (0%).

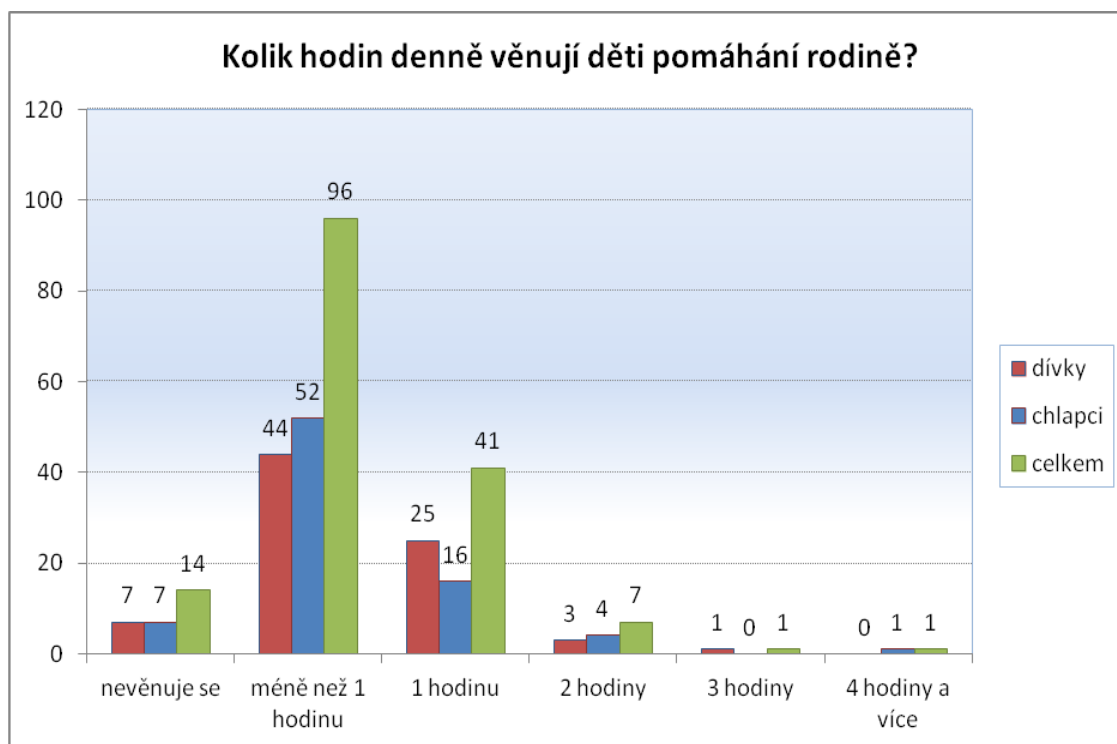


Graf 16: Množství času věnovaného denně sportu a pohybovým aktivitám

Množství času věnovaného denně pomoci rodině

Největší počet 96 (60%) dětí respondentů tráví pomáháním rodině méně než 1 hodinu denně. Druhý největší počet 41 (26,63%) respondentů zvolil odpověď 1 hodinu. Celkem 14 dětí respondentů rodině nepomáhá, nevěnuje se této činnosti. Rodině pomáhá přibližně 2 hodiny denně 7 (4,38%) dětí respondentů, 3 hodiny denně 1 (0,63%) respondent a stejně tak 1 (0,63%) respondent pomáhá rodině denně 4 hodiny a více.

Z hlediska pohlaví věnuje pomoci rodině 44 (55%) dívek a 52 (65%) chlapců méně než 1 hodinu denně. Celkem 25 (31,25%) dívek a 16 (20%) chlapců pomáhá rodičům 1 hodinu denně. Stejný počet 7 (8,75%) dívek a 7 (8,75%) chlapců rodině nepomáhá. Odpověď 2 hodiny denně byla zastoupena 3 (3,75%) dívkami a 4 (5%) chlapci. Další skupina byla zastoupena 1 (1,25%), která doma pomáhá 3 hodiny denně, zatímco 1 (1,25%) chlapec pomáhá doma 4 hodiny a více. U dívek (0%) nebyla zastoupena položka 4 hodiny a více, u chlapců (0%) se jedná o položku 3 hodiny.



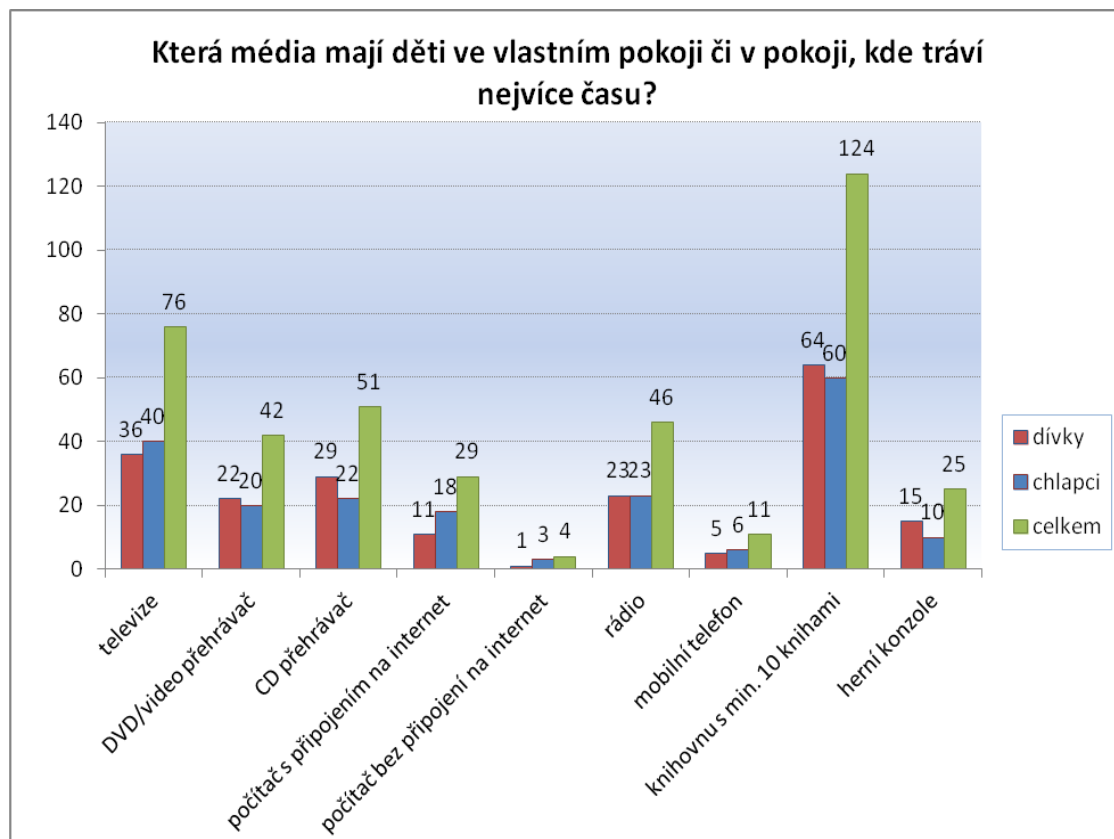
Graf 17: Množství času věnovaného denně pomáhání rodině

Položka č. 2- Která média mají děti v pokoji či v pokoji, kde tráví nejvíce času?

Nejpočetnější skupina 124 (77,5%) dětí respondentů má v pokoji knihovnu s minimálně deseti knihami. Druhým nejpočetnějším médiem je televize, kterou má v pokoji 76 (47,52%) dětí. Celkem 51 (31,88%) dětí má v místnosti, kde tráví nejvíce času či v pokoji CD přehrávač. Rádio a DVD/ video přehrávač vlastní téměř stejný počet dětí. Rádio má v pokoji 46 (28,75%) dětí a DVD nebo video přehrávač má 42 (26,25%) dětí. Počítač s připojením na internet vlastní 29 (18,13%) dětí, herní konzoly 25 (15,63%) dětí a mobilní telefon 11 (6,88%) dětí. Nejmenší počet 4 (2,5%) dětí respondentů má v pokoji počítač bez připojení na internet.

Z pohledu pohlaví má nejpočetnější skupina 64 (80%) dívek a 60 (75%) chlapců v pokoji knihovnu s minimálně deseti knihami. Druhým nejpočetnějším médiem je televize, kterou má v pokoji 36 (45%) dívek a 40 (50%) chlapců. Celkem 29 (36,25%) dívek vlastní v pokoji televizi, zatímco 23 (28,75%) chlapců vlastní rádio. Z dívek vlastní rádio stejný počet 23 (28,75%) jako u chlapců, zatímco 22 (27,5%) chlapců vlastní CD přehrávač. DVD nebo video přehrávač vlastní 22 (27,5%) dívek a 20 (25%) chlapců. Celkem 15 (18,75%) dívek má v pokoji herní konzoly a 18 (22,5%) chlapců v něm má počítač

s připojením na internet. Stejné médium má v pokoji 11 (13,75%) dívek, na rozdíl od 10 (12,5%) chlapců, kteří vlastní herní konzoly. Mobilní telefon má celkem 5 (6,25%) dívek a 6 (7,5%) chlapců. Počítač bez připojení na internet má v pokoji pouze 1 (1,25%) dívka a 3 (3,75%) chlapců.



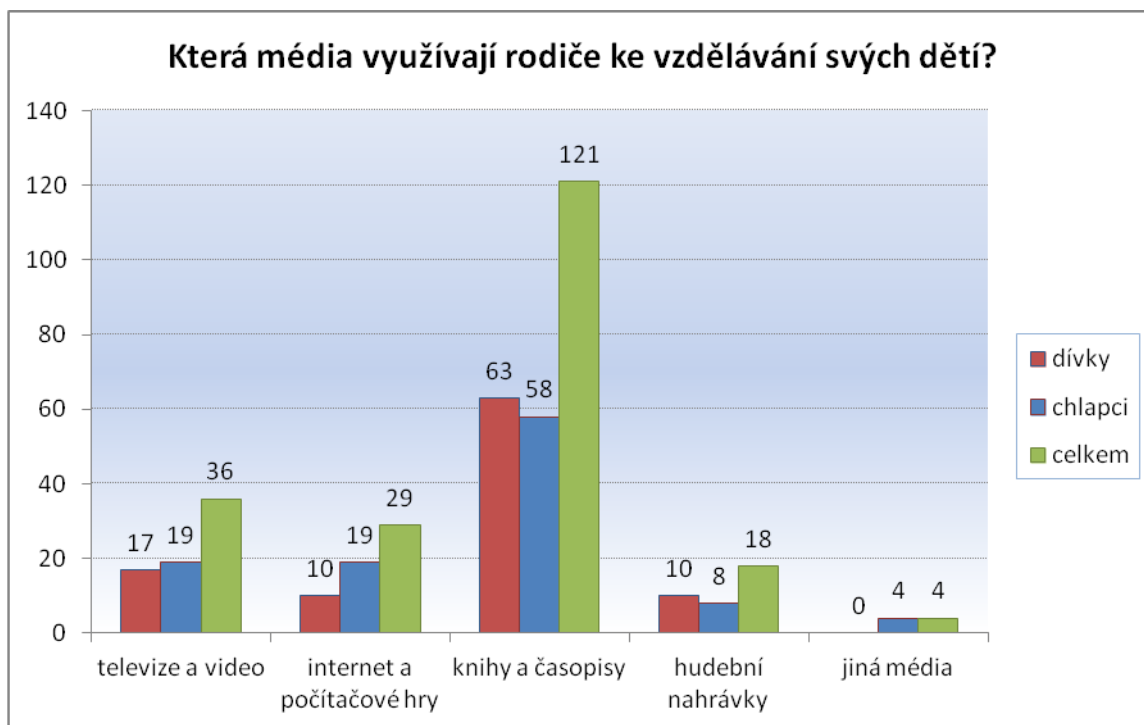
Graf 18: Četnost mediální vybavenosti pokojů, kde tráví děti nejvíce času

Položka č. 3- Která média nejčastěji využívají rodiče ke vzdělávání dětí?

Ke vzdělávání svého dítěte využívá největší počet 121 (76,63%) respondentů knihy a časopisy. Druhým nejpočetnějším médiem využívaným ke vzdělávání dětí je televize a video, kterou využívá celkem 36 (22,5%) respondentů a dále 29 (18,13%) respondentů k tomu využívá internet a počítačové hry. Hudební nahrávky používá ke vzdělávání svého dítěte 18 (11,25%) respondentů. Kromě výše zmíněných médií využívají rodiče také jiná média. Celkem 2 (1,25%) rodiče uvedly, že ke vzdělávání svého dítěte využívají tablet, 1 (0,63%) vzdělává dítě pomocí x-boxu a 1 (0,63%) používá mobilní telefon.

Z pohledu pohlaví je 63 (78,75%) dívek a 58 (72,5%) chlapců vzděláváno prostřednictvím knih a časopisů. Celkem 17 (21,25%) dívek a 19 (23,75%) chlapců se vzdělává přes televizi a video a stejný počet 19 (23,75%) chlapců také skrze internet a počítačové hry.

Naproti tomu internet a počítačové hry využívá ke svému rozvoji 10 (12,5%) dívek a stejný počet 10 (12,5%) dívek je rozvíjeno pomocí hudebních nahrávek, zatímco pouze 8 chlapců je tímto médiem rozvíjeno (hudební nahrávky). Z jiných médií využívají ke vzdělávání chlapců celkem 2 (2,5%) rodiče tablet, 1 (1,25%) x-box a 1 (1,25%) mobilní telefon.

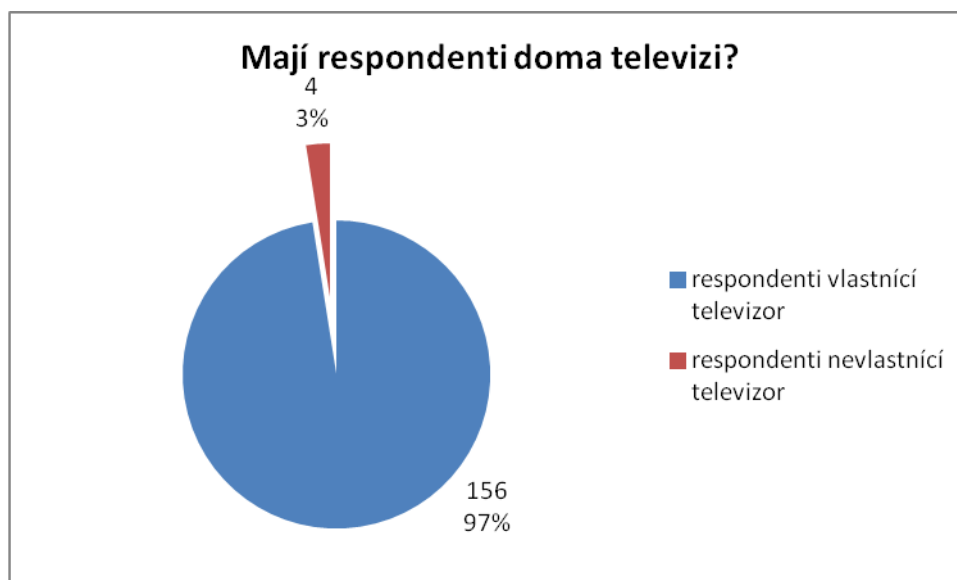


Graf 19: Média, která rodiče využívají ke vzdělávání dětí

Položka č. 4- Mají respondenti doma televizi?

Cílem této otázky bylo rozřazení respondentů do dvou skupin a to na respondenty, kteří vlastní televizi a na respondenty, kteří televizi nevládní. Další otázky č. 5 - 11 se totiž věnují využívání televize dětmi.

Na tuto otázku odpovědělo 156 (97,5%) respondentů ze 160 respondentů, že televizi vlastní, mají ji doma a pouze 4 (2,5%) respondenti televizi doma nemají.

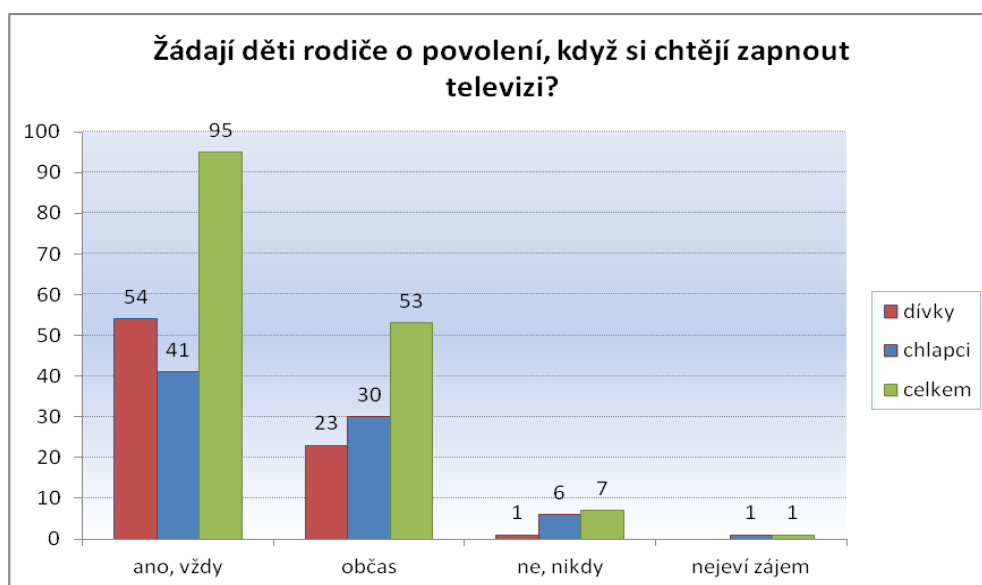


Graf 20: Vlastnictví televizoru

Položka č. 5- Žádají děti o povolení rodiče, když si chtějí zapnout televizi?

O povolení žádá vždy celkem 95 (60,9%) dětí, když si chtějí zapnout televizi. Občas žádá o povolení zapnutí televize 53 (33,98%) dětí, dále nikdy své rodiče nežádá o zapnutí televize pouze 7 (4,49%) dětí a 1 (0,64%) dítě zatím nejeví o televizi zájem.

Z pohledu pohlaví žádá vždy celkem 54 (69,23%) dívek a 41 (52,56%) chlapců o zapnutí televize své rodiče. O zapnutí televize žádá občas 23 (29,49%) dívek a 30 (38,46%) chlapců. O povolení k zapnutí televize nežádá nikdy 1 (1,28%) dívka a 6 (7,69%) chlapců, zatímco 1 (1,28%) chlapce televize ještě nezajímá.

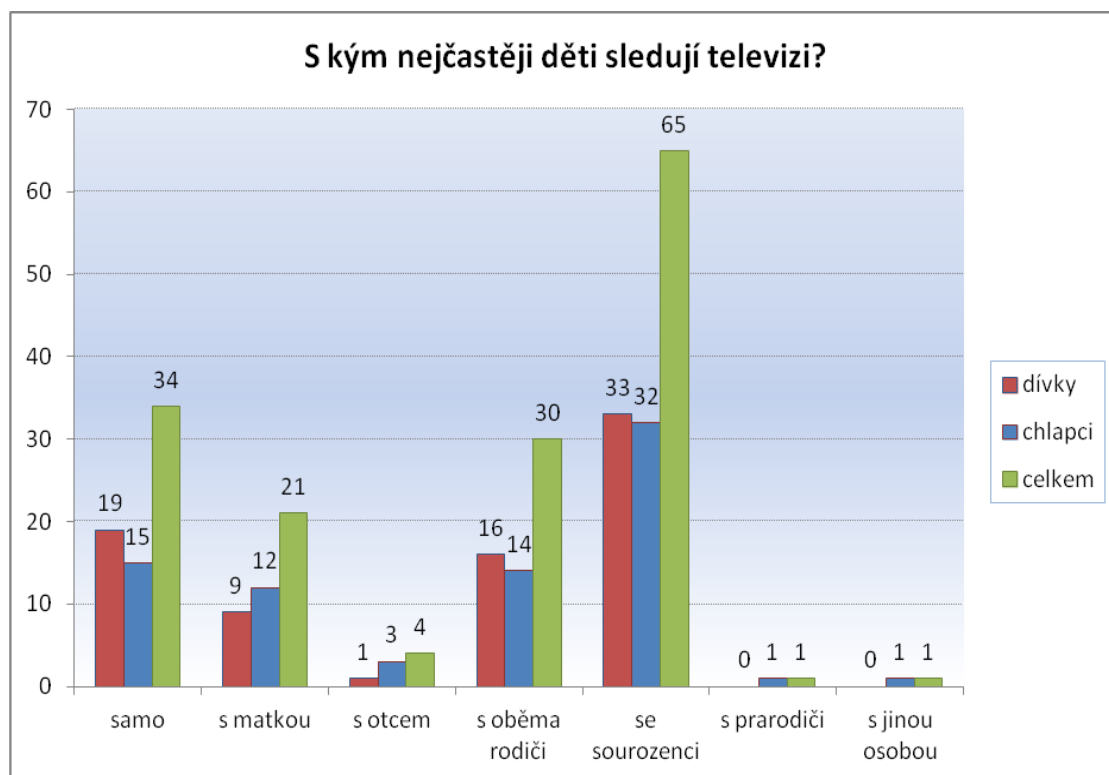


Graf 21: Žádají děti o povolení k zapnutí televize?

Položka č. 6- S kým děti nejčastěji sledují televizi?

Celkem 122 (78,21%) dětí sleduje televizní obrazovku společně s nějakým členem rodiny a pouze 34 (21,79%) dětí sleduje televizi samo. Nejčastěji sleduje 65 (41,67%) dětí televizi s nezletilým sourozencem, 30 (19,23%) s oběma rodiči a 21 (13,46%) dětí sleduje televizi nejčastěji s matkou. S otcem tráví chvíle před televizí pouze 4 (2,56%) děti, 1 (0,64%) dítě sleduje televizi s prarodiči a stejně tak 1 (0,64%) dítě sleduje televizi s celou rodinou, tedy s rodiči i sourozenci.

Z pohledu pohlaví sleduje 33 (42,31%) dívek a 32 (41,03%) chlapců televizi se sourozenci. Celkem 19 (24,36%) dívek a 15 (19,23%) chlapců sleduje televizní obrazovku samo. S oběma rodiči sleduje televizi 16 (20,51%) dívek a 14 (17,95%) chlapců. Spolu s matkou sleduje 9 (11,54%) dívek a 12 (15,38%) chlapců televizi, což je více dětí u obou skupin pohlaví, než když děti sledují televizi s otcem. S otcem sleduje televizi 1 (1,28%) dívka a 3 (3,85%) chlapci. Dívky (0%) televizi s prarodiči nesledují, zatímco 1 (1,28%) chlapec ano. Stejný počet chlapců 1 (1,28%) sleduje televizi s celou rodinou, tedy s rodiči a sourozenci.

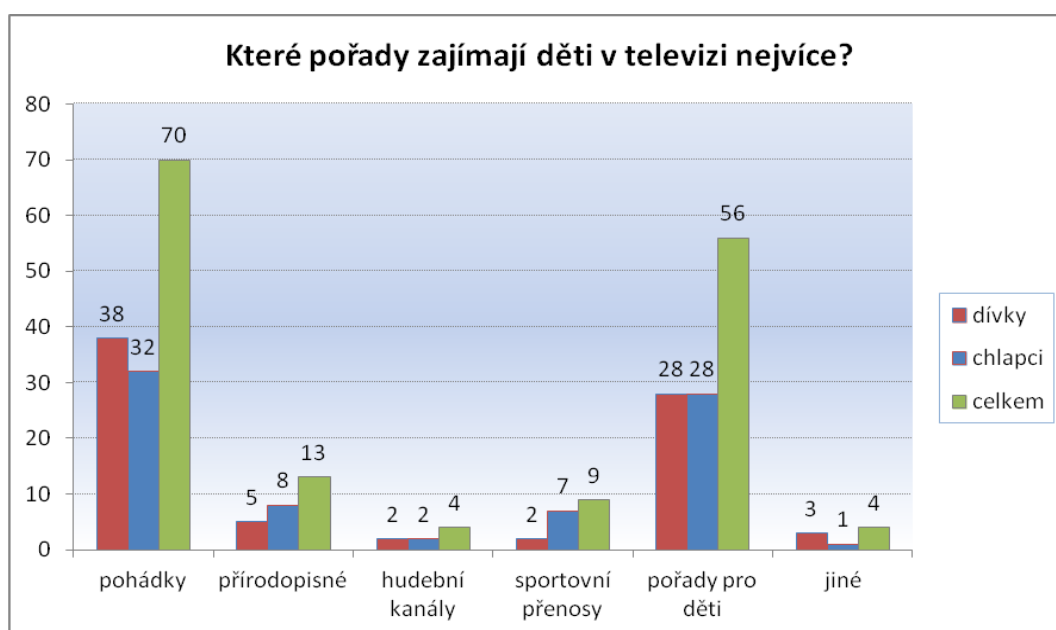


Graf 22: Osoby, s kterými děti sledují televizi

Položka č. 7- Které pořady zajímají děti v televizi nejvíce?

Z celkem 5 typů televizních pořadů měli respondenti vybrat ty, které jejich děti zajímají v televizi nejvíce. Jako pořad, který děti nejvíce zajímá, vybralo 70 (44,87%) respondentů pohádky. Na druhém místě se umístily pořady pro děti jako např. Kouzelná školka, Šikulové, které zvolilo celkem 56 (35,9%) respondentů. Přírodopisné pořady zajímají v televizi 13 (8,33%) dětí respondentů, sportovní přenosy 9 (5,77%) dětí a hudební pořady mají v oblibě 4 (2,56%) dětí. Respondenti mohly uvést i jiné pořady, které děti zajímají a tak 1 (0,64%) respondent uvedl pohádkové pořady z televizní stanice Jim Jam, 1% (0,64%) akční pořady a filmy a také 1 (0,64%) respondent uvedl Večerníček, který bychom mohli zařadit i mezi pohádky. Je zajímavé, že 1 (0,64%) dítě zajímají v televizi nejvíce dokonce pořady a filmy pro dospělé.

Jestliže se na výsledky zaměříme z pohledu pohlaví, tak celkem 38 (48,72%) dívek a 32 (41,03%) chlapců se v televizi nejvíce zajímá o pohádky. Druhým pořadem v oblibě dětí jsou pořady pro děti, které sleduje 28 (35,9%) dívek a stejný počet 28 (35,9%) chlapců. Přírodopisné pořady sleduje celkem 5 (6,41%) dívek a 8 (10,26%) chlapců. Dále v televizi děti nejvíce zajímají sportovní přenosy, které u dívek zvolili 2 (2,56%) respondenti a u chlapců 7 (9%) respondentů. Stejný počet 2 (2,56%) dívek a 2 (2,56%) chlapců se zajímá o hudební kanály, zatímco 1 (1,28%) dívka sleduje pořady z televizní stanice Jim Jam, druhou (1,28%) dívku zajímají filmy pro dospělé a 1 (1,28%) dívka sleduje Večerníček. Akční pořady a filmy zajímají pouze 1 (1,28%) chlapce.

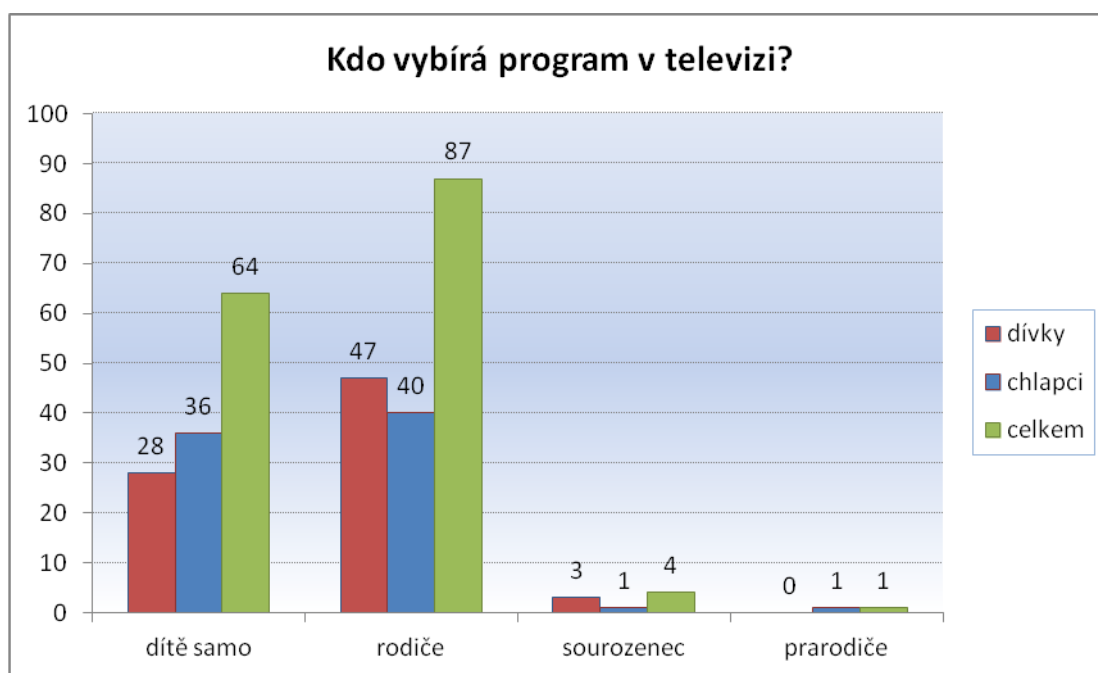


Graf 23: Preference pořadů

Položka č. 8- Kdo vybírá program v televizi?

Nejvíce respondentů a to 87 (55,77%) odpovědělo, že nejčastěji vybírají program v televizi, na který se poté dívá dítě, rodiče. Dítě si samo vybírá program u 64 (41,03%) respondentů. U 5 (3,21%) dětí respondentů vybírá program jiná osoba, kterou je u 4 (2,56%) dětí sourozenec a u 1 (0,64%) dítěte jsou to prarodiče, kteří vybírají program.

Z pohledu pohlaví sledujeme rozdíly u položky: program vybírají rodiče, kdy u dívek program vybírá 47 (60,26%) rodičů a u chlapců 40 (51,28%) rodičů- rozdíl 8,98%. U kategorie: dítě si program vybírá samo, zvolilo tuto položku 28 (35,9%) rodičů dívek a 36 (46,15%) rodičů chlapců- rozdíl 10,25 %. U dívek vybírá program jiná osoba ve 3 (3,85%) případech a jedná se o sourozence. U chlapců vybírá jiná osoba program ve 2 (2,56%) případech a jedná se o 1 (1,28%) sourozence a (1,28%) prarodiče.



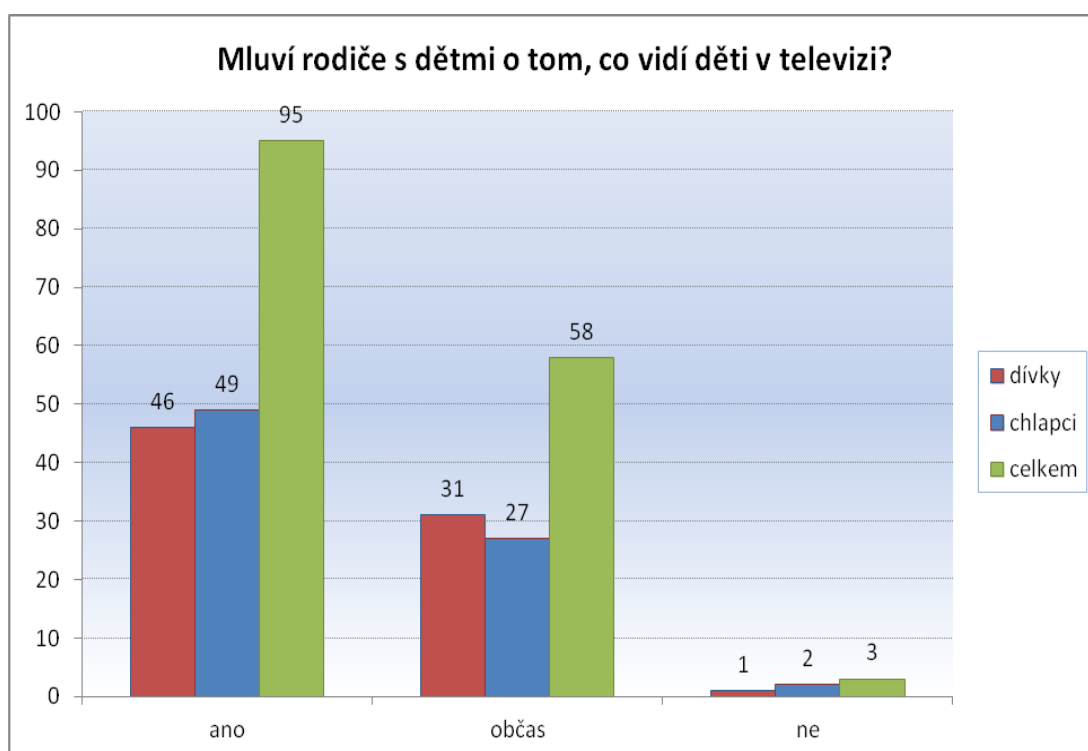
Graf 24: Výběr pořadů

Položka č. 9- Mluví rodiče se svými dětmi o tom, co vidí děti v televizi?

Cílem otázky bylo zjistit, zda si respondenti povídají se svými dětmi o tom, co viděli, vidí či uvidí v televizi. Nejvíce respondentů a to 95 (60,9%) vždy rozebírá s dětmi televizní obsah. Občas se této činnosti věnuje 58 (37,18%) respondentů a pouze 3 (1,92%) respondentů se této činnosti vůbec nevěnuje, tedy nikdy nemluví se svým dítětem o tom, co vidí

v televizi. Velká většina respondentů, celkem 116 (80,56%), si povídá o tom, co děti vidí během programu. 23 (15,97%) respondentů si s dětmi opakuje děj, sděluje pocity a názory až po programu. Před programem mluví s dětmi pouze 7 (4,86%) respondentů.

Z pohledu pohlaví se 46 (58,98%) dívkami a 49 (62,82%) chlapci mluví rodiče o tom, co děti uvidí, vidí či viděli v televizi. Občas se této činnosti věnuje 31 (40,79%) rodičů dívek a 27 (34,62%) rodičů chlapců. Pouze 1 (1,28%) dívka a 2 (2,56%) chlapci s rodiči o obsahu v televizi nemluví.

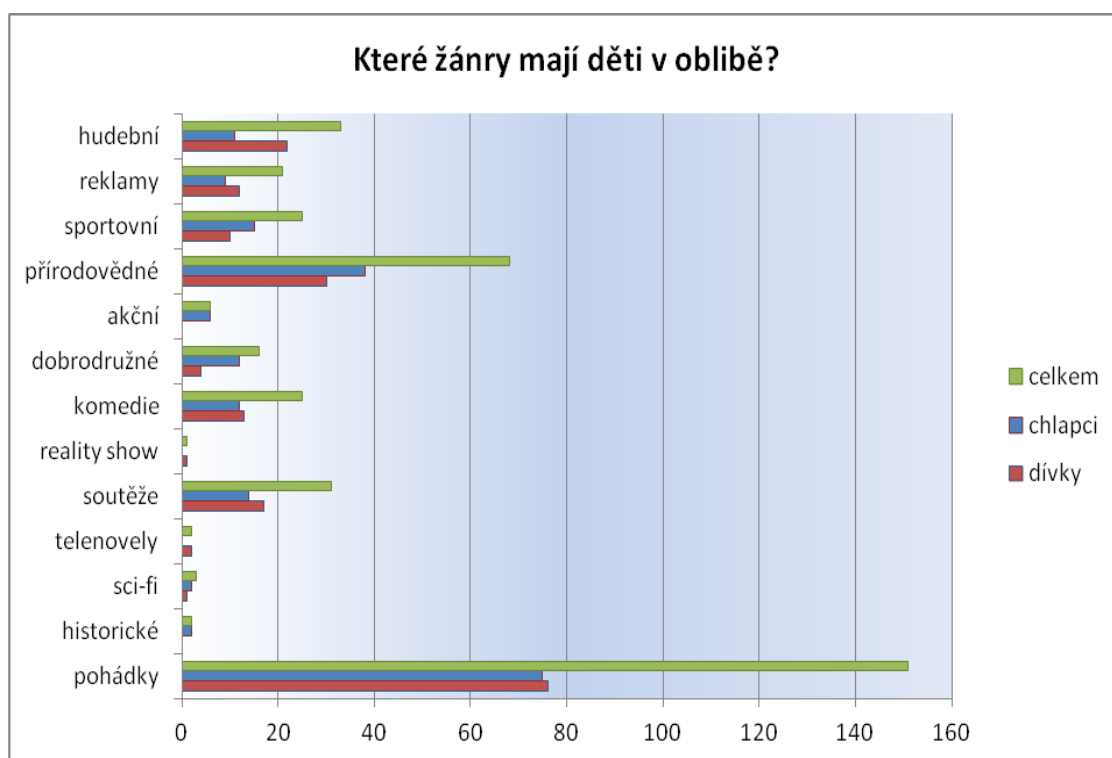


Graf 25: Rozebírají rodiče s dětmi program v televizi?

Položka č. 10- Které žánry patří mezi oblíbené u dětí předškolního věku?

Mezi nejvíce sledované televizní žánry dětmi zařadili respondenti pohádky, které sleduje celkem 151 (96,8%) dětí. Přírodovědný žánr zvolilo 68 (43,59%) respondentů, hudební 33 (21,15%) respondentů a soutěže vybralo 31 (19,88%) respondentů. Celkem 25 (16,03%) dětí sleduje komedie a sportovní žánr. 21 (13,46%) dětí má rádo reklamy, 16 (10,26%) dětí dobrodružné filmy, 6 (3,85%) dětí preferuje akční žánr, 3 (1,92%) dětí sci-fi, 2 (1,28%) dětí telenovely i historické filmy a pouze 1 (0,64%) dítě má rádo reality show. Detektivky a horory nemá v oblíbené žádné z dětí (0%).

Jak je z grafu patrné největší rozdíly v četnostech odpovědí mezi dívkami a chlapci jsou u pořadů hudebních a to celkem u 22 (28,2%) dívek a 11 (14,1%) chlapců – rozdíl 14,1%. Dále u pořadů přírodovědných a dobrodružných. Přírodovědné pořady zvolilo 30 (38,46%) rodičů dívek a 38 (48,71%) chlapců – rozdíl 10,25%. Pořady dobrodružné mají v oblíbenosti 4 (5,13%) dívky a 12 (15,38%) chlapců – rozdíl 10,25%. Reklamy volí 12 (15,38%) dívek a 9 (11,54%) chlapců. K nejvíce oblíbeným žánrům u dívek patří pohádky, které zvolilo 76 (97,43%) respondentů a stejně tak u 75 (96,15%) chlapců. Soutěže má rádo 17 (21,8%) dívek a 14 (17,95%) chlapců. Sportovním žánrům dávají přednost více chlapci a to celkem 15 (19,23%), ale dívky je mají v oblíbenosti také a to 10 (12,82%). Méně zastoupené jsou u dívek telenovely (2,56%), reality show (1,28%) a sci-fi žánr (1,28%). U chlapců jsou méně zastoupeny akční filmy (7,69%), historické filmy (2,56%) a také sci-fi (2,56%) jako u dívek.

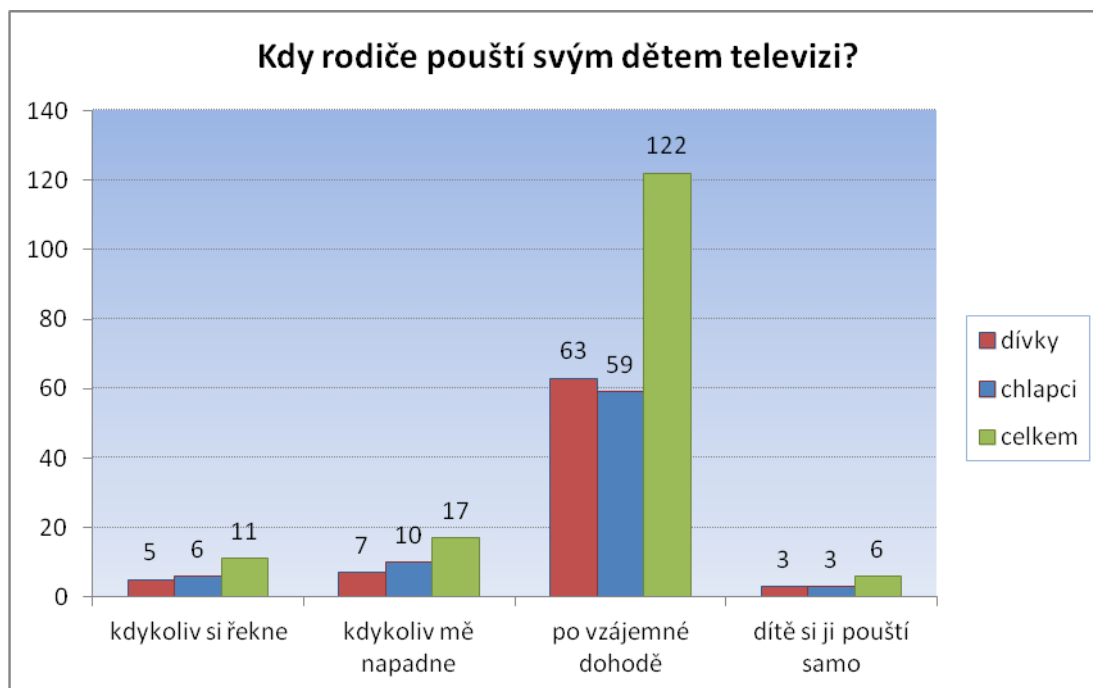


Graf 26: Preference žánrů

Položka č. 11- Kdy pouští rodiče dětem televizi?

Celkem 122 (78,21%) rodičů pouští dětem televizi po vzájemné domluvě, zatímco 17 (10,9%) rodičů ji dětem pouští kdykoliv potřebují anebo kdykoliv je napadne. 11 (7,05%) respondentů zapíná televizi dítěti kdykoliv si dítě řekne a pouze 6 (3,85%) dětí se zapíná televizi samo kdykoliv chce, protože ho rodiče v tomto směru neomezují.

Celkem 63 (80,77%) dívek a 59 (75,64%) chlapců si může pustit televizi až po dohodě s rodiči. 7 (8,97%) dívkám a 10 (12,82%) chlapcům zapínají rodiče televizi kdykoliv oni sami potřebují, zatímco 5 (6,41%) dívkám a 6 (7,69%) chlapcům zapínají rodiče televizi, když si o to sami děti řeknou. Pouze 3 (3,85%) dívky a 3 (3,85%) chlapci si mohou televizi zapnout kdykoliv sami.

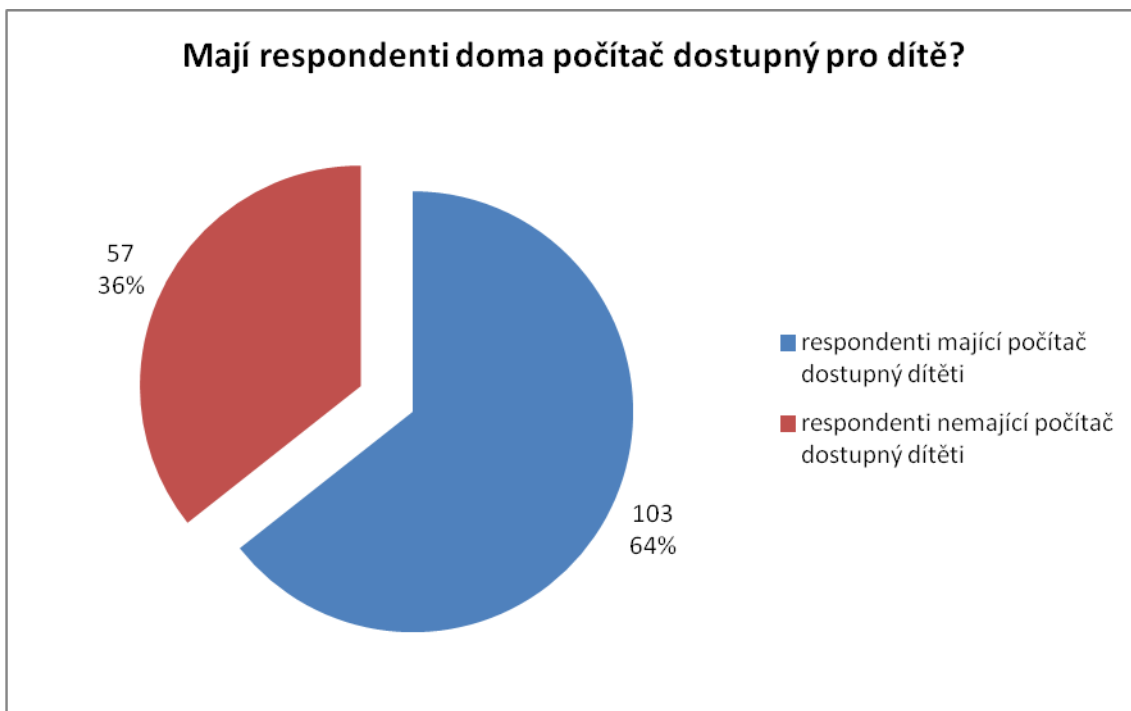


Graf 27: Kdy pouští rodiče dětem televizi

Položka č. 12- Mají respondenti doma počítač dostupný pro dítě?

Cílem této otázky bylo rozřazení respondentů do dvou skupin a to na respondenty, kteří mají doma počítač dostupný jejich dítěti a na respondenty, kteří počítač dostupný dítěti nemají. Otázky č. 13 - 16 se věnují využívání počítače dětmi.

Na tuto otázku odpovědělo celkem 103 (64,38%) respondentů ze 160, že počítač dostupný dítěti vlastní a mají ho doma a 57 (35,63%) respondentů nemá doma počítač dostupný pro dítě.

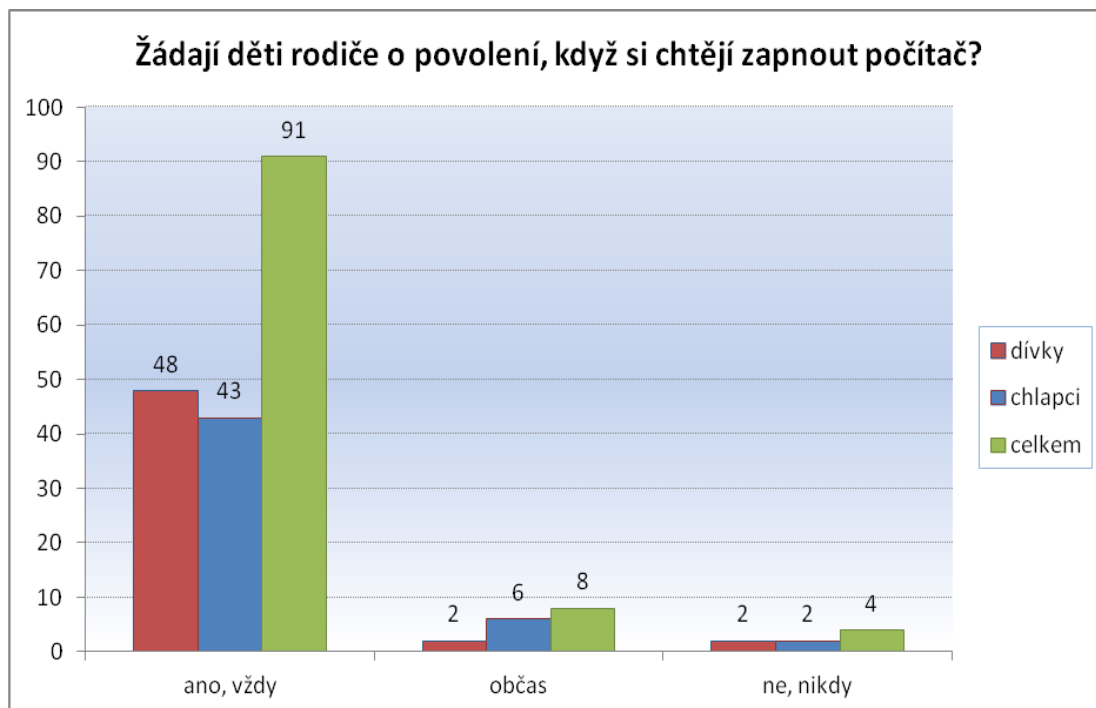


Graf 28: Vlastnictví počítače dostupného dítěti

Položka č. 13- Žádají děti o povolení rodiče, když si chtějí zapnout počítač?

O povolení žádá vždy celkem 91 (88,35%) dětí, když si chtějí zapnout počítač. Občas žádá o povolení zapnutí počítače 8 (7,77%) dětí a nikdy své rodiče nežadají pouze 4 (3,88%) dětí.

Z pohledu pohlaví žádá vždy 48 (92,3%) dívek a 43 (84,31%) chlapců o zapnutí počítače své rodiče. Občas žádají o povolení 2 (3,85%) dívky a 6 (11,76%) chlapců a stejný počet 2 (3,85%) dívek a 2 (3,92%) chlapců nikdy o povolení k zapnutí počítače nežadá.

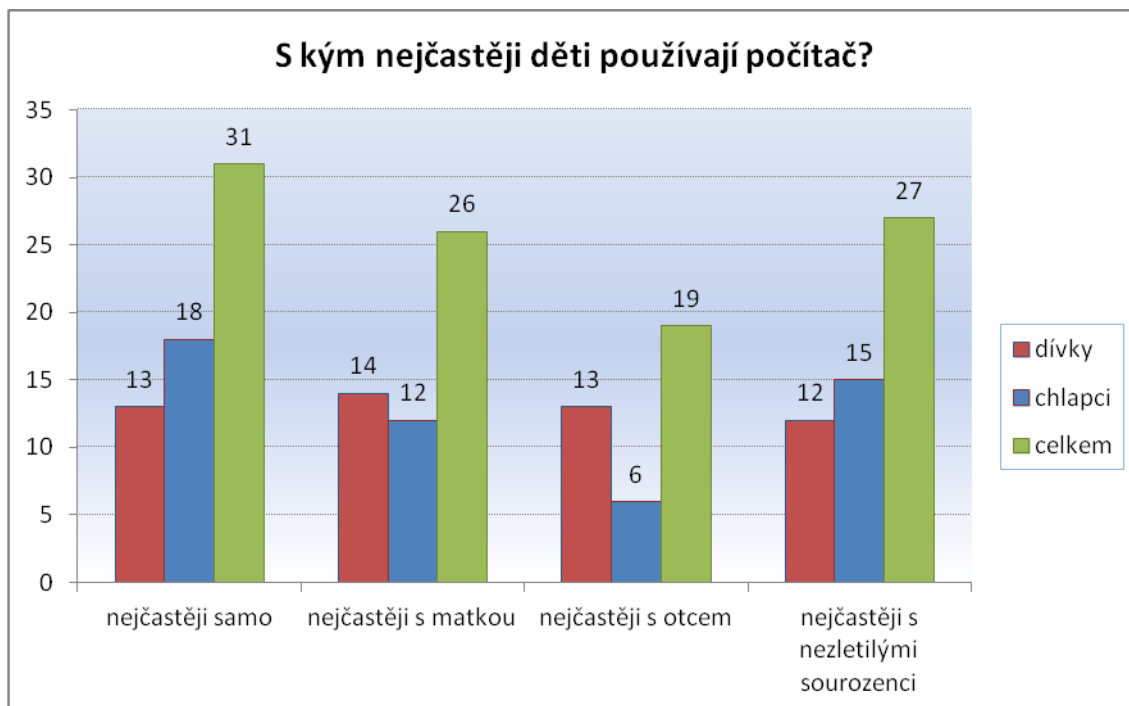


Graf 29: Žádají děti o povolení k zapnutí počítače?

Položka č. 14- S kým děti nejčastěji používají počítač?

Celkem 72 (69,9%) dětí používá počítač za přítomnosti druhé osoby a pouze 31 (30,1%) dětí používá počítač samo. Nejčastěji používá počítač 27 (26,21%) dětí s nezletilým sourozencem, 26 (25,24%) za přítomnosti matky a 19 (18,45%) dětí za přítomnosti otce.

Z pohledu pohlaví používá 14 (26,92%) dívek počítač nejčastěji s matkou, zatímco 18 (35,29%) chlapců ho používá nejvíce samo. Celkem 13 (25%) dívek používá počítač samo, a dále stejný počet 13 (25%) dívek používá počítač za přítomnosti otce, zatímco 15 (29,41%) chlapců používá počítač se sourozenci. Spolu s matkou je u počítače 12 (23,53%) chlapců. S nezletilým sourozencem tráví čas u počítače 12 (23,08%) dívek, zatímco 6 (11,76%) chlapců používá nejčastěji počítač s otcem.

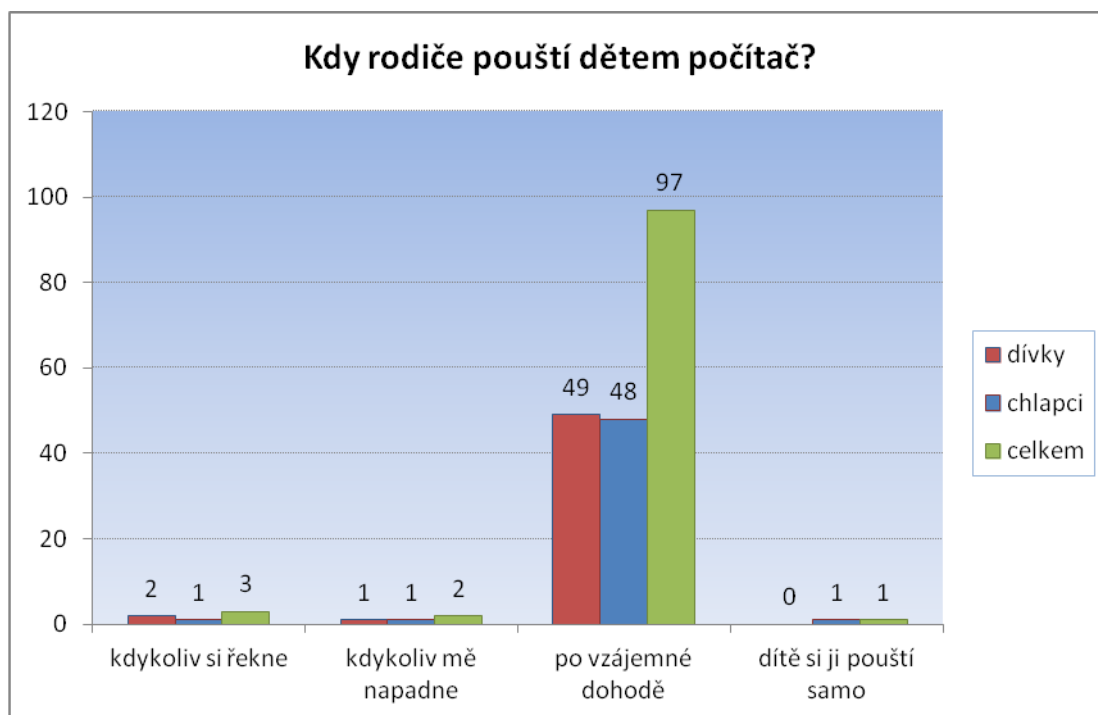


Graf 30: Osoby, s kterými děti používají počítač

Položka č. 15- Kdy pouští rodiče dětem počítač?

Celkem 97 (94,18%) rodičů pouští dětem počítač po vzájemné domluvě, zatímco 3 (2,91%) rodičů ho dětem zapíná kdykoliv si děti řeknou. Pouze 2 (1,94%) respondenti zapínají dětem počítač kdykoliv oni sami potřebují a 1 (0,97%) respondent dítě nehlídá a tak si dítě může zapnout počítač kdykoli chce.

Celkem 49 (94,23%) dívek a 48 (94,12%) chlapců si může spustit počítač až po dohodě s rodiči. 2 (3,85%) dívkám zapínají rodiče televizi kdykoliv si řeknou, zatímco tímto způsobem zapínají rodiče počítače pouze 1 (1,96%) chlapci. Pouze 1 (1,92%) dívka a 1 (1,96%) chlapci zapínají rodiče počítač kdykoliv oni sami chtějí a 1 (1,96%) chlapec si počítač zapíná sám.



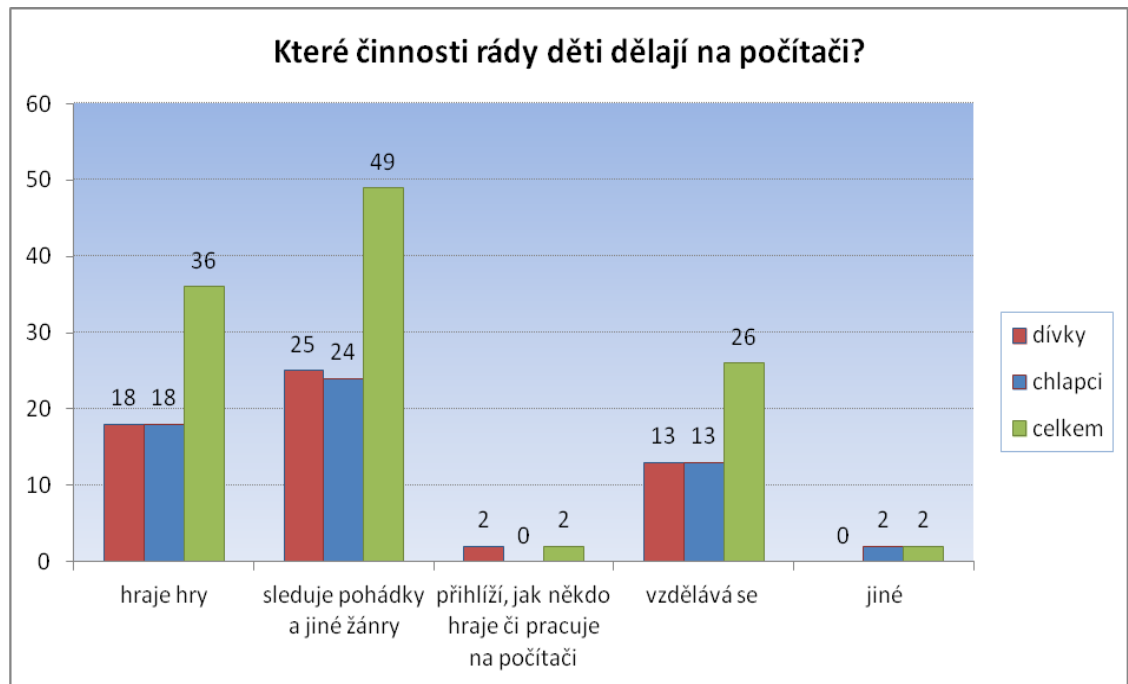
Graf 31: Kdy pouští rodiče dětem televizi

Položka č. 16- Co patří k oblíbeným činnostem dětí na počítači?

Největší počet 49 (47,57%) dětí sleduje na počítači pohádky a jiné žánry, zatímco 36 (34,95%) dětí hraje na počítači nejraději hry. Celkem 26 (25,24%) dětí se na počítači vzdělává a 2 (1,94%) děti pouze přihlíží, jak někdo pracuje či hraje na počítači. Dva respondenti (1,94%) zvolili vlastní odpověď. První (0,97%) dítě trénuje podle videa a hudby sestavy do cvičení a druhé (0,97%) dítě si na počítači pouští hudbu a tancuje.

Celkem 25 dívek (48,08%) dívek a 24 (47,06%) chlapců sleduje na počítači pohádky a jiné žánry, zatímco 18 (34,62%) dívek a 18 (35,29%) chlapců nejraději hraje počítačové hry. U 13 (25%) dívek a 13 (25,49%) chlapců je oblíbenou činností na počítači vzdělávání sebe sama. Pouze 2 (3,85%) dívky přihlíží tomu, jak někdo na počítači hraje či pracuje, 1 (1,96%) chlapec pomocí počítače trénuje sestavy do cvičení a 1 (1,96%) tancuje na hudbu puštěnou z počítače.

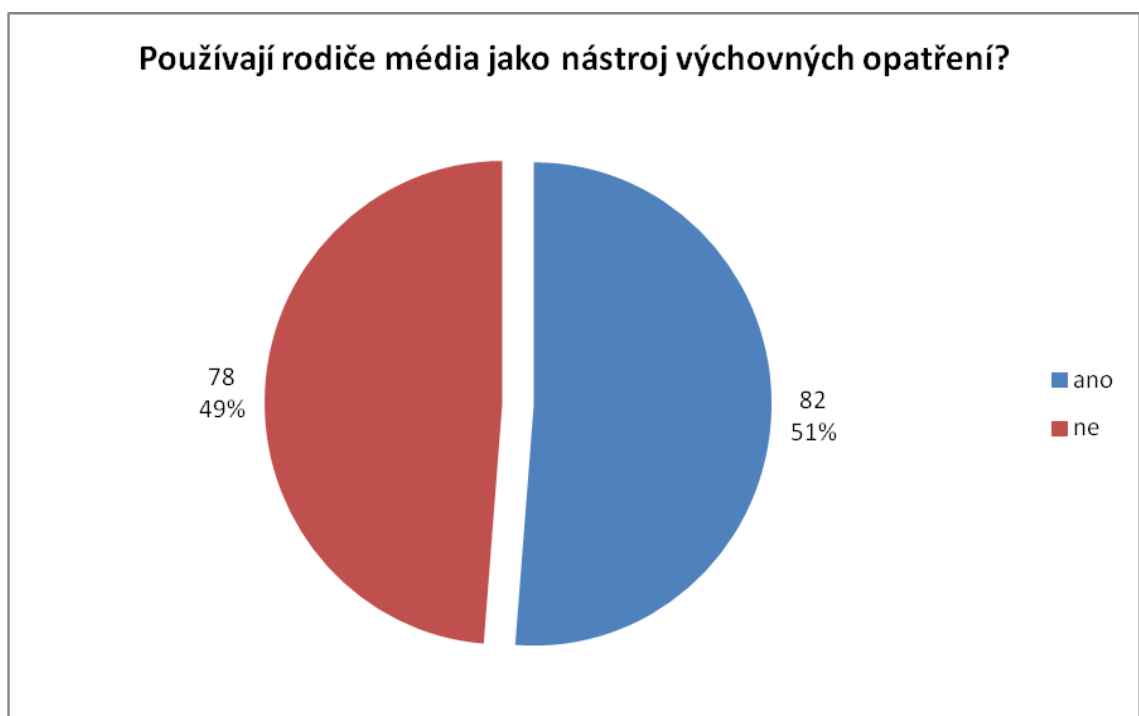
Respondenti uváděli také hry a činnosti, které jejich děti dělají na počítači. K těmto hrám a činnostem patří například kreslení, oblékání panenek, pexeso a puzzle, hry pro nejmenší, logické hry, hry se zvířaty, vaření a pečení, bojové hry, arkády, formule, akční a sportovní hry, závodní hry, kuličky a omalovánky.



Graf 32: Oblíbené činnosti dětí na počítači

Položka č. 17- Používají rodiče média jako nástroj výchovných opatření?

Ze 160 respondentů uvádí 82 (51,25%), tedy více jak polovina, že média používají jako nástroj výchovných opatření- jako odměnu a trest, zatímco 78 (48,75%) respondentů média nevyužívá jako nástroj výchovných opatření.

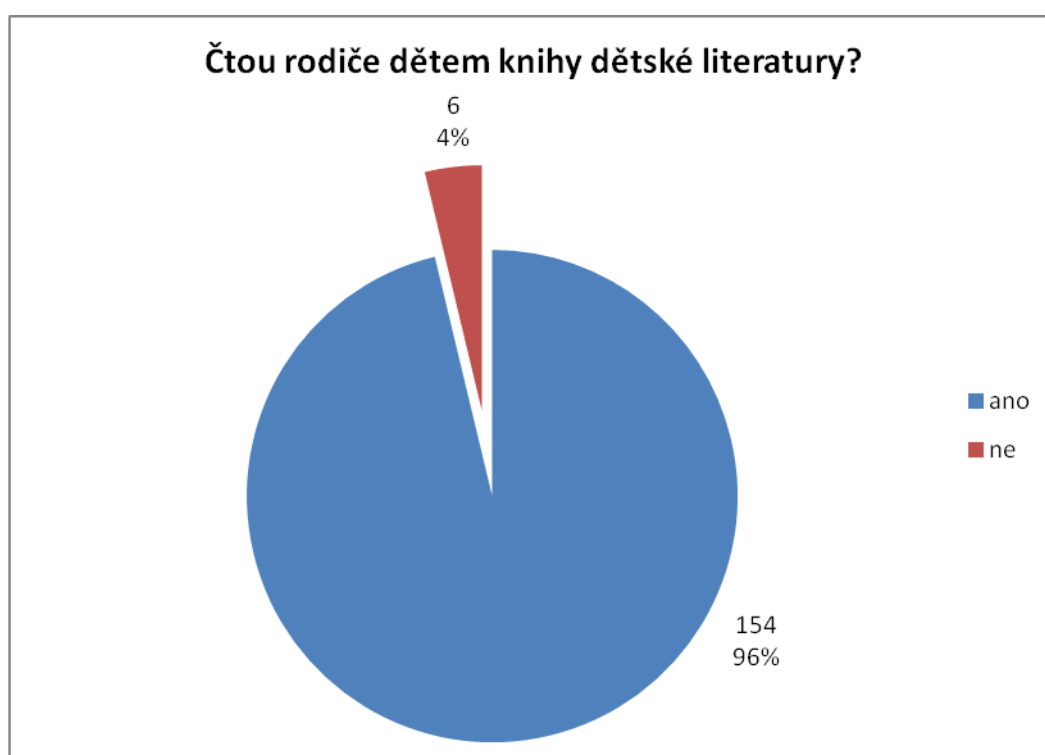


Graf 33: Média jako nástroj výchovných opatření

Položka č. 18- Čtou rodiče dětem knihy dětské literatury?

Celkem 154 (96,25%) respondentů uvádí, že svým dětem čtou knihy dětské literatury, avšak najdou se i tací, kteří svým dětem nečtou a to celkem 6 (3,75%) respondentů.

Každý den čte svým dětem 84 (54,54%) rodičů. Občas čte svým dětem 42 (27,27%) respondentů. Celkem 11 (7,14%) respondentů čte dětem pouze o víkendu, zatímco 10 (6,49%) respondentů čte pouze v pracovní dny. 5 (3,25%) respondentů čte dětem 3x až 4x týdně, a dle zájmu dítěte čtou knihy 2 (1,3%) respondenti. Po domluvě, nebo když je čas, chuť a nálada čtou knihy 3 (1,95%) rodiče.

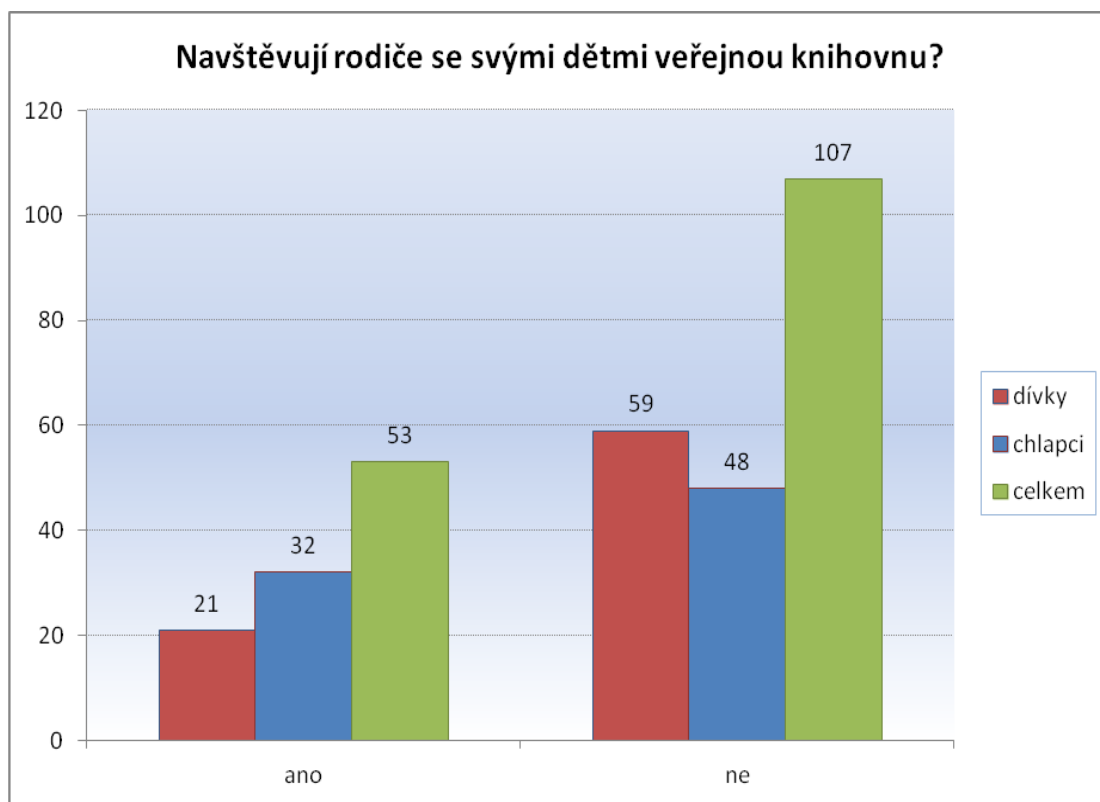


Graf 34: Čtení knih rodičů dětem

Položka č. 18- Navštěvují děti s rodiči veřejnou knihovnu?

Ze 160 respondentů odpovědělo 107 (66,88%), že s dětmi nenavštěvují veřejnou knihovnu, zatímco téměř jedna třetina respondentů, 53 (33,13%), knihovnu s dětmi navštěvuje.

Z pohledu pohlaví celkem 59 (36,88%) dívek a 48 (30%) chlapců nenavštěvuje veřejnou knihovnu, zatímco 21 (13,13%) dívek a 32 (20%) chlapců veřejnou knihovnu navštěvuje.



Graf 35: Navštěvování veřejné knihovny dětmi s rodiči

4.8 Vyhodnocení výzkumných otázek

Na začátku výzkumu jsme si stanovili výzkumné otázky (viz podkapitola 4.1). K jednotlivým výzkumným otázkám se vztahují vybrané položky z dotazníku.

4.8.1 Množství času, které věnují děti předškolního věku masovým médiím

- K této výzkumné otázce se vztahují položky č. 1 a 17.

Cílem této otázky bylo zjistit množství času, které děti předškolního věku věnují denně jednotlivým masmédiím. Výsledky ukazují, že se masová média stala každodenní součástí života této věkové skupiny. Nejvíce děti sledují televizní vysílání a to 95 % dívek a 98% chlapců. Dále rodiče uváděli, že 96% dívek a 95% chlapců naslouchá četbě. Celkem 92 % dětí se věnuje prohlížení knih a časopisů, 79% rádo poslouchá rádio a 76% sleduje filmy na DVD anebo videu. Nejméně se děti věnují hraní počítačových her. Z celkového počtu 50% dětí se této činnosti věnuje polovina (40) dívek a polovina (40) chlapců.

Děti předškolního věku tráví tedy nejvíce času sledováním televizního vysílání. Televize je převážnou většinou respondentů sledována po dobu jedné hodiny denně (38 %), přičemž druhá nejpočetnější kategorie (29 %) sleduje televizi méně než 1 hodinu denně. Celkem 67% respondentů tedy sleduje televizi v těchto dvou kategoriích (0 až 1 a 1 až 2 hodiny). Naproti tomu u počítače tráví nejpočetnější kategorie 29% dětí hraním her méně než 1 hodinu denně. Přibližně 1 hodinu denně tráví touto činností 10% dívek a 21% chlapců. Jako pozitivum může brát fakt, že celkem 80 dětí se hraní počítačových her nevěnuje, což je přesně polovina. Rádio je společníkem, který doprovází značnou část (40%) dětí respondentů 1 hodinu denně. Rozdíl mezi sledováním televize a prohlížením knih, časopisů není výrazný. Těmto činnostem věnují děti téměř stejnou dobu. Pozitivní je také to, že respondenti se dostatečně věnují i naslouchání četby knih. Ačkoliv většina (71%) dětí tráví touto činností méně než 1 hodinu denně, téměř čtvrtina z nich denně naslouchá četbě 1 hodinu.

Jestliže porovnáme média i s jinými činnostmi, s kterými se děti v průběhu dne setkávají, zjistíme, že největší počet 160 (100%) dětí se denně pohybuje venku, v přírodě. Poté se děti věnují hře (99%), kresbě, malbě a tvoření (97%). Prvním médiem, kterému se věnuje nejvíce dětí, je televize, před jejíž obrazovkou tráví denně svůj čas 96% dětí. Velmi potěšující je, že 96% dětí také rádo poslouchá čtení příběhů a pohádek z knih, ale dokonce si 93% dětí rádo prohlíží knihy nebo časopisy. Rodině pomáhá celkem 91% dětí a sportu se věnuje 84%. Hudba a filmy je pro děti také velmi zajímavá. Hudbu, rádio poslouchá 79% dětí a filmy sleduje 76,25%. Nejméně se děti věnují hraní počítačových her a to přesně 80 (50%), což je velmi potěšující informace.

Média využívá 51% rodičů jako nástroj výchovných opatření, tedy používají média jako formu odměny a trestu.

4.8.2 Způsob využití televize v rodinách s předškolními dětmi

- K této výzkumné otázce se vztahují položky č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 a 11.

Televizi vlastní celkem 98% domácností, avšak zarážející je, že ve svém pokoji ji má 48% dětí, což je téměř polovina ze všech a celkem 23% dětí je tímto médiem v rodinném prostředí vzděláváno. Televize je u dětí velmi oblíbená, u její obrazovky tráví 38% dětí přibližně 1 hodinu denně. O povolení potřebné k zapnutí televize žádá své rodiče 59% dětí a nejraději v ní sledují pohádky (45%), pořady pro děti (36%) a přírodopisné pořady (8%). Celkem 42% sourozenců a 19% rodičů sleduje televizi společně s dětmi. V 56% vybírají

program rodiče a v 41% vybírá programy samo dítě. Celkem 61% rodičů mluví s dětmi o programu v televizi a v 81% to bývá během programu. 78% rodičů zapíná dětem televizi až po vzájemné dohodě a především rodiče televizi nepoužívají jako odkladiště pro děti, když potřebují čas pro sebe či pro svou práci a také dětem nedovolí sledovat pořady s nevhodným obsahem, pouze 1% dětí sleduje reality show, v nichž se často objevují nevhodná a vulgární slova.

4.8.3 Způsob využití počítače v rodinách s předškolními dětmi

- K této výzkumné otázce se vztahují položky č. 2, 3, 12, 13, 14, 15 a 16.

Celkem 64% domácností má počítač dostupný pro dítě předškolního věku a z toho 21% dětí má počítač ve svém vlastním pokoji. Ke vzdělávání svého dítěte využívá počítač, internet a počítačové hry 18% rodičů. Nejvíce času u počítače tráví 29% dětí a to méně než 1 hodinu denně. Jestliže chce dítě zapnout počítač, musí se v 61% ptát vždy rodičů, pouze 5% dětí se nedovoluje rodičů o zapnutí počítače. Nejčastěji děti používají počítač sami (31%) anebo se sourozenci (26%) či s matkou (25%). Celkem 48% dětí sleduje na počítači pohádky a jiné žánry nebo hraje počítačové hry (35%). Pomocí počítačových her se vzdělává 25% dětí. Rodiče mají až na jeden případ naprostý přehled o tom, co jejich dítě na počítači dělá, neboť počítač dítěti zapíná 94% rodičů až po vzájemné dohodě. Dále z výsledků výzkumu vyplynul fakt, že počítač a počítačové hry jsou nejméně využívaným médiem u dětí předškolního věku. Těmto činnostem se věnuje pouze 50% dětí.

4.8.4 Způsob využití knih v rodinách s předškolními dětmi

- K této výzkumné otázce se vztahují položky č. 2, 3, 18 a 19.

Knihovnu s minimálně deseti knihami vlastní nejvíce (78%) respondentů. Knihy a časopisy k vzdělávání svého dítěte využívá 76% rodičů a díky tomu si získaly knihy vysoké postavení, neboť se jim věnuje nejvíce respondentů. Denně se prohlížení knih a časopisů věnuje 56% dětí méně než 1 hodinu denně a četbě naslouchá 71% dětí taky přibližně méně než 1 hodinu denně. Pouze jedna třetina dětí (33%) navštěvuje veřejnou knihovnu s rodiči a půjčují si zde dětské knihy. Z celkového počtu respondentů čte 96% rodičů svým dětem knihy dětské literatury, z nichž 55% předčítá každý den a 27% respondentů čte občas dětem knihy.

4.9 Testování hypotéz

Hypotéza č. 1

H1₀: Předpokládáme, že se předškolní děti věnují médiím stejně jako ostatním činnostem (hře, kresbě, pobytu venku, sportu, pomoci v domácnosti).

H1_A: Předpokládáme, že se předškolní děti věnují více médiím než ostatním činnostem. (hře, kresbě, pobytu venku, sportu, pomoci v domácnosti).

| Všechny činnosti | četnost |
|--------------------------------|---------|
| sledování televizního vysílání | 154 |
| sledování filmů na DVD/ videu | 122 |
| hraní počítačových her | 80 |
| prohlížení knih a časopisů | 148 |
| naslouchání četbě | 153 |
| poslouchání hudby | 127 |
| hra | 159 |
| kresba, malba, tvoření | 155 |
| pobyt venku | 160 |
| sport | 135 |
| pomoc v domácnosti | 146 |

Tabulka 2: Test dobré shody chí- kvadrát – přehled činností

Tak velká četnost je proto, že respondenti volili více odpovědí.

| Činnost | Pozorovaná četnost P | Očekávaná četnost O | P - O | (P - O) ² | $\frac{(P - O)^2}{O}$ |
|------------------|----------------------|---------------------|-------|----------------------|-----------------------|
| Média | 784 | 839,5 | -55,5 | 3080,25 | 3,669 |
| Ostatní činnosti | 755 | 699,5 | 55,5 | 3080,25 | 4,404 |
| celkem | 1539 | 1539 | | | 8,073 |

Tabulka 3: Test dobré shody chí- kvadrát - média a činnosti

$$\chi^2 = 8,073$$

$$f = 1$$

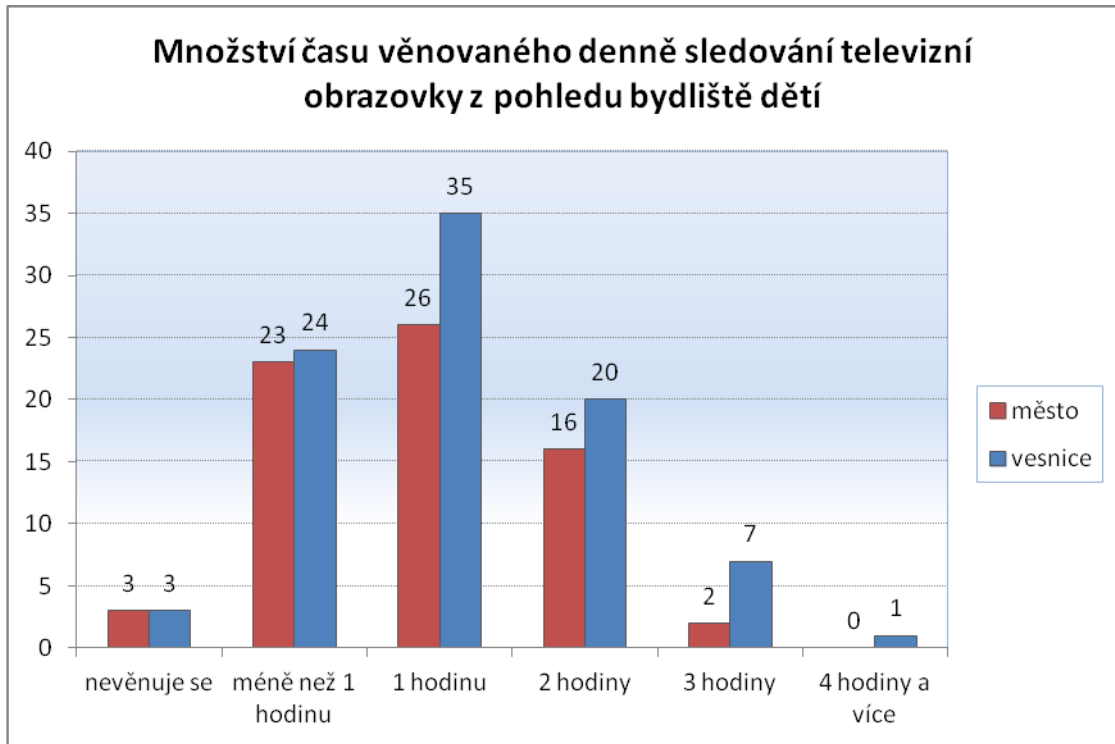
$$\chi^2_{0,05} = 3,841$$

Vzhledem k tomu, že vypočítaná hodnota je větší než kritická hodnota, odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. Předškolní děti se tedy věnují více médiím nežli ostatním činnostem (hře, kresbě, pobytu venku, sportu a pomoci v domácnosti).

Hypotéza č. 2

H2₀: Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě sledují televizní vysílání stejně dlouhou dobu jako děti předškolního věku žijící na vesnici.

H2_A: Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě sledují televizní vysílání více než děti předškolního věku žijící na vesnici.



Graf 36: Množství času věnovaného denně sledování televizní obrazovky z pohledu bydliště dětí

| | < 1 hodinu | 1 hodinu | 2 hodiny | 3 hodiny | > 4 hodiny | Σ |
|----------------|--------------|--------------|--------------|------------|------------|-----|
| děti z města | 23 (23,3) | 26 (24,9) | 16 (14,7) | 2 (3,7) | 0 (0,4) | 67 |
| děti z vesnice | 34 (33,7) | 35 (36,1) | 20 (21,3) | 7 (5,3) | 1 (0,6) | 97 |
| Σ | 57 | 61 | 36 | 9 | 1 | 164 |

Tabulka 4: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku- sledování televizní obrazovky z pohledu bydliště dětí

| Pozorovaná četnost P | Očekávaná četnost O | P - O | (P - O) ² | $\frac{(P - O)^2}{O}$ |
|----------------------|---------------------|-------|----------------------|-----------------------|
| 23 | 23,3 | -0,3 | 0,09 | 0,004 |
| 26 | 24,9 | 1,1 | 1,21 | 0,049 |
| 16 | 14,7 | 1,3 | 1,69 | 0,115 |
| 2 | 3,7 | -1,7 | 2,89 | 0,78 |
| 0 | 0,4 | -0,4 | 0,16 | 0,4 |
| 34 | 33,7 | 0,3 | 0,09 | 0,003 |
| 35 | 36,1 | -1,1 | 1,21 | 0,034 |
| 20 | 21,3 | -1,3 | 1,69 | 0,08 |
| 7 | 5,3 | 1,7 | 2,89 | 0,545 |
| 1 | 0,6 | 0,4 | 0,16 | 0,267 |
| 164 | 164 | | | 2,277 |

Tabulka 5: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku 2x5- sledování televizního vysílání

$$\chi^2 = 2,277$$

$$f = (2-1) \cdot (5-1) = 4$$

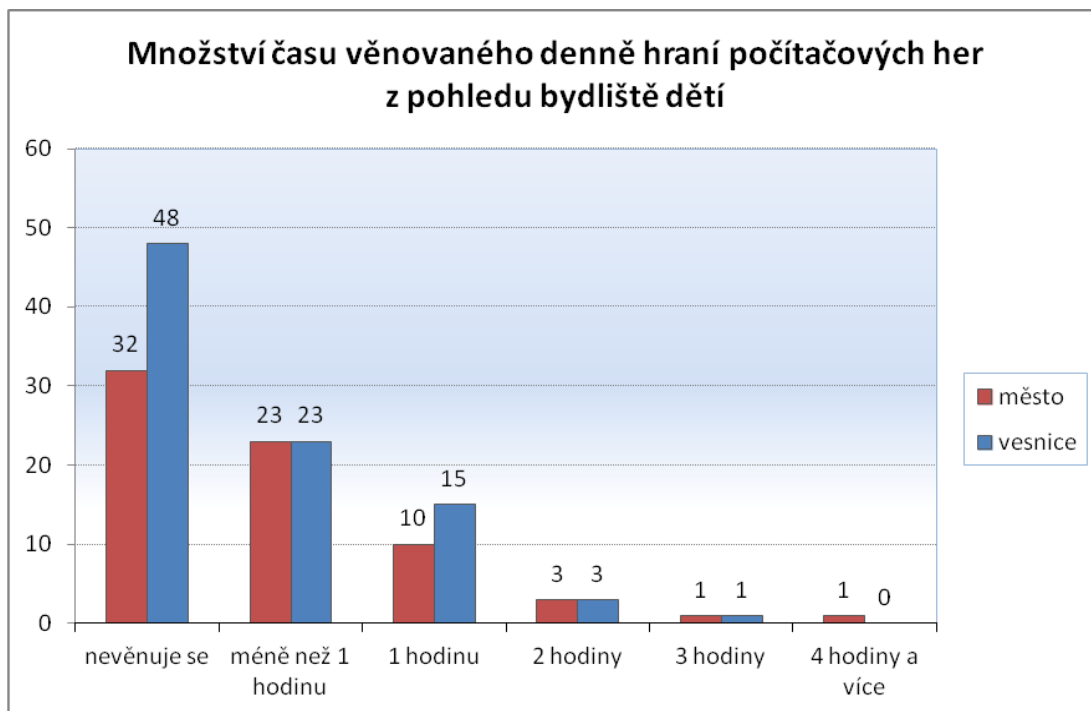
$$\chi^2_{0,05} = 9,488$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria je menší než kritická hodnota, a proto přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní. Děti předškolního věku žijící ve městě věnují sledování televizního vysílání stejnou dobu jako děti předškolního věku žijící na vesnici.

Hypotéza č. 3

H3₀: Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě věnují stejnou dobu hraní počítačových her jako děti předškolního věku žijící na vesnici.

H3_A: Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě věnují více času hraní počítačových her než děti předškolního věku žijící na vesnici.



Graf 37: Množství času věnovaného denně hraní počítačových her z pohledu bydliště dětí

| | | | | | | |
|----------------|--------------|--------------|------------|------------|------------|----|
| děti z města | 23 (24,2) | 15 (13,1) | 3 (3,6) | 1 (1,1) | 0 (1) | 42 |
| děti z vesnice | 23 (21,9) | 10 (11,9) | 3 (1,4) | 1 (1) | 1 (0,5) | 38 |
| Σ | 46 | 25 | 3 | 2 | 1 | 80 |

Tabulka 6: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku- hraní počítačových her z pohledu bydliště dětí

| Pozorovaná četnost P | Očekávaná četnost O | P - O | (P - O) ² | $\frac{(P - O)^2}{O}$ |
|----------------------|---------------------|-------|----------------------|-----------------------|
| 23 | 24,2 | -1,2 | 1,44 | 0,06 |
| 15 | 13,1 | 1,9 | 3,61 | 0,276 |
| 3 | 3,6 | -0,6 | 0,36 | 0,1 |
| 1 | 1,1 | -0,1 | 0,01 | 0,01 |
| 0 | 1 | -1 | 1 | 1 |
| 23 | 21,9 | 1,1 | 1,21 | 0,055 |
| 10 | 11,9 | -1,9 | 3,61 | 0,303 |
| 3 | 1,4 | 1,6 | 2,56 | 1,829 |
| 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| 1 | 0,5 | 0,5 | 0,25 | 0,5 |
| 80 | 80 | | | 4,133 |

Tabulka 7: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku 2x5- hraní počítačových her

$$\chi^2 = 4,133$$

$$f = (2-1) \cdot (5-1) = 4$$

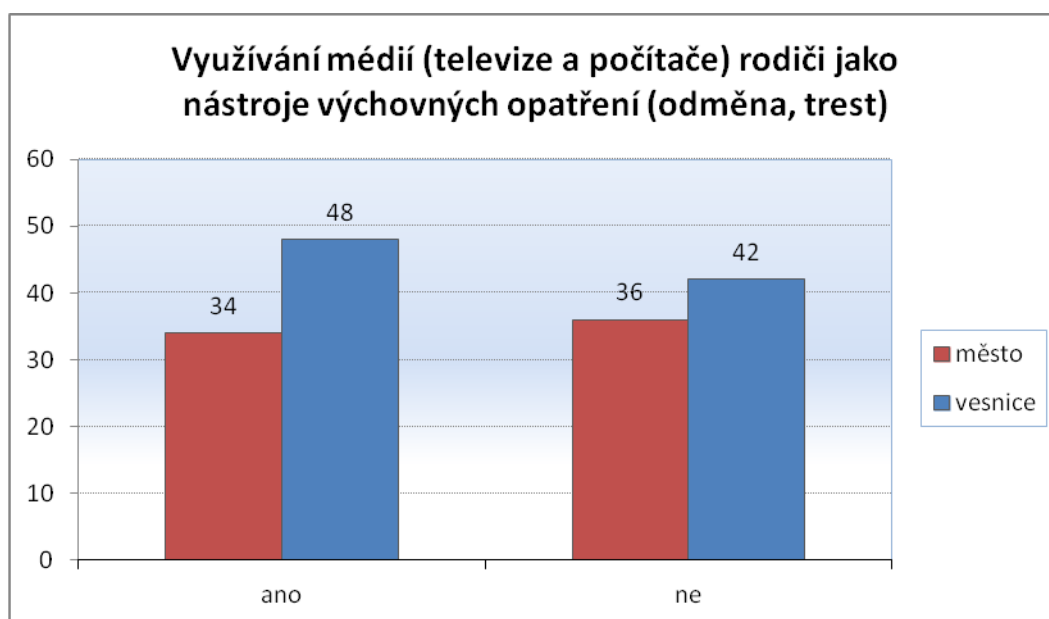
$$\chi^2_{0,05} = 9,488$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria je menší než kritická hodnota, a proto přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní. Děti předškolního věku žijící ve městě věnují hraní počítačových her stejnou dobu jako děti předškolního věku žijící na vesnici.

Hypotéza č. 4

H₄₀: Předpokládáme, že používání médií (televize a počítače) jako nástroje výchovných opatření je stejné u rodičů dětí žijících na vesnici i rodičů dětí žijících ve městě.

H_{4A}: Předpokládáme, že používání médií (televize a počítače) jako nástroje výchovných opatření je větší u rodičů dětí žijících na vesnici než u rodičů dětí žijících ve městě.



Graf 38: Využívání médií (televize a počítače) rodiči jako nástroje výchovných opatření (odměna, trest) z pohledu bydliště

| | využívají | nevyužívají | Σ |
|------------------|--------------|--------------|----------|
| rodiče z vesnice | 48 (46,1) | 42 (43,9) | 90 |
| rodiče z města | 34 (35,9) | 36 (34,1) | 70 |
| Σ | 82 | 78 | 160 |

Tabulka 8: Test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku- média jako nástroj výchovných opatření

| Pozorovaná četnost P | Očekávaná četnost O | P - O | (P - O) ² | (P - O) ² / O |
|----------------------|---------------------|-------|----------------------|--------------------------|
| 48 | 46,1 | 1,9 | 3,61 | 0,078 |
| 42 | 43,9 | -1,9 | 3,61 | 0,082 |
| 34 | 35,9 | -1,9 | 3,61 | 0,101 |
| 36 | 34,1 | 1,9 | 3,61 | 0,106 |
| 160 | 160 | | | 0,367 |

Tabulka 9: Testové kritérium chí- kvadrát s výpočtem očekávaných četností- média jako nástroj výchovných opatření

$$\chi^2 = 0,367$$

$$f = (2-1) \cdot (2-1) = 1$$

$$\chi^2_{0,05} = 3,841$$

Vzhledem k tomu, že vypočítaná hodnota je menší než kritická hodnota, přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní. Rodiče dětí z vesnice využívají média jako nástroj výchovných opatření stejně jako rodiče dětí z města.

Hypotéza č. 5

H5₀: Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě navštěvují veřejnou knihovnu stejně jako děti předškolního věku žijící na vesnici.

H5_A: Předpokládáme, že děti předškolního věku žijící ve městě navštěvují více veřejnou knihovnu než děti předškolního věku žijící na vesnici.



Graf 39: Navštěvování veřejné knihovny dětmi z pohledu jejich bydliště

| | navštěvují | nenavštěvují | Σ |
|----------------|------------|--------------|----------|
| děti z města | 32 (23,2) | 38 (46,8) | 70 |
| děti z vesnice | 21 (29,8) | 69 (60,2) | 90 |
| Σ | 53 | 107 | 160 |

Tabulka 10: Test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku- navštěvování veřejné knihovny dětmi

| Pozorovaná četnost P | Očekávaná četnost O | P - O | (P - O) ² | (P - O) ² / O |
|----------------------|---------------------|-------|----------------------|--------------------------|
| 32 | 23,2 | 8,8 | 77,44 | 3,338 |
| 38 | 46,8 | -8,8 | 77,44 | 1,655 |
| 21 | 29,8 | -8,8 | 77,44 | 2,599 |
| 69 | 60,2 | 8,8 | 77,44 | 1,286 |
| 160 | 160 | | | 8,878 |

Tabulka 11: Testové kritérium chí- kvadrát s výpočtem očekávaných četností- navštěvování veřejné knihovny dětmi

$$\chi^2 = 8,878$$

$$f = (2-1) \cdot (2-1) = 1$$

$$\chi^2_{0,05} = 3,841$$

Vzhledem k tomu, že je vypočítaná hodnota větší než kritická hodnota, odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. Děti předškolního věku žijící ve městě navštěvují více veřejnou knihovnu nežli děti žijící na vesnici.

4.10 Vyhodnocení hypotéz

Na začátku výzkumu jsme stanovili hypotézy, z kterých byla hypotéza H1 a H5 potvrzena, zatímco hypotéza H2, H3 a H4 byla vyvrácena. Z výsledků tedy vyplývá, že se děti předškolního věku věnují více médiím nežli ostatním činnostem (hře, kresbě, pobytu venku, sportu, pomoci v domácnosti). Děti žijící ve městě sledují televizní vysílání stejnou dobu jako děti žijící na vesnici a stejně tak věnují děti z města a z vesnice stejnou dobu hraní počítačových her. Média jako nástroj výchovných opatření využívají stejně rodiče dětí žijících na vesnici i ve městě a děti žijící ve městě navštěvují více veřejnou knihovnu než děti předškolního věku žijící na vesnici.

4.11 Doporučení pro praxi

Závěrem praktické části je potřeba uvést, že výsledky dotazníkového šetření není možno zevšeobecnit na celou populaci dětí předškolního věku a to vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření bylo provedeno pouze u omezeného počtu respondentů. Přestože byl vzorek genderově vyrovnaný, čímž se podařilo sesbírat dostatečné množství dat, na základě kterých bylo možné nastínit rozdíly v četnostech chlapců a dívek, mohou být výsledky zkresleny neochotou respondentů pravdivě odpovídat na dané otázky. Výsledky výzkumu tedy vypovídají o specifické skupině účastníků výzkumu a mapují specifika mediální výchovy pohledem těchto respondentů. Šetření tedy představuje pouze určité nahlédnutí do problematiky masových médií v životě dětí předškolního věku.

Přínos práce spatřujeme především ve zmapování rodinné mediální výchovy. Tyto poznatky by se tak mohly stát podnětem pro další bádání. Výzkum by mohl být dále zaměřen na rizika, která média doprovází a jejich vliv. Rodičům totiž chybí základní vědomosti o pozitivních či negativních jednotlivých médiích. Je důležité rodičům vysvětlit rizika, která jejich dětem hrozí a jaká pozitiva jim média mohou nabídnout. Velice přínosnými by byly kurzy, kde by se rodiče naučili rodinné mediální výchově. Dále by se měli lidé dozvědět více informací o mediální výchově z denního tisku a vysílání veřejnoprávních televizních stanic. Do preventivních programů zaměřujících se na používání médií by se mohli také zapojit dětské lékaři.

Práce může být pro rodiče inspirací a může jim pomoci ovlivnit změny v postojích k užívání médií u svých dětí. Výsledky výzkumu budou předány rodičům, kteří projeví zájem o zaslání výsledků výzkumu.

Na základě výsledků jsme formulovali následující doporučení pro praxi:

- Rodiče by měli více sledovat činnost svých dětí na počítači a hlavně internetu
- Dále by rodiče měly dbát na to, aby jejich dítě trávilo svůj volný čas činnostmi, které dítě baví. Jestliže to bude činnost spojená s médii, měli by si stanovit určitá pravidla a jestliže se jedná o jinou činnost, tak ji podporovat například tím, že dítě přihlásí do kroužku zabývajícího se touto činností.
- Chování rodičů je pro dítě vzorem. Co dělají rodiče, bude dělat s radostí i dítě. Rodiče by měli trávit čas s dětmi i jinými činnostmi než jen s médii.
- Jestliže rodiče umožňují dítěti styk s médii, měli by dítě naučit vybírat si vhodné činnosti spojené s tímto médiem, určené pro děti a přiměřené jejich věku. Rodiče by měli regulovat styk dětí s médii jak z hlediska času tak i obsahu.
- Také by měli rodiče s dětmi mluvit o tom, co v médiích viděly či slyšely.
- Rodiče by neměli dovolit, aby média nahradila dětem skutečného kamaráda.

ZÁVĚR

Celá bakalářská práce se zabývala dětmi předškolního věku a tím, jakým způsobem využívají tyto děti média. V teoretické části jsme se za pomoci odborné literatury zabývali charakteristikou předškolního období, rodiny jako instituce působící na formování osobnosti a postojů dítěte k médiím a mediální výchovou. Na tuto kapitolu navazuje kapitola věnovaná médiím, jejich dělení a funkcím. V neposlední řadě se práce zabývá vztahem dětí k jednotlivým médiím, a to ke knihám, televizi a počítači.

V praktické části je prezentován průběh a realizace výzkumu, který probíhal v pěti mateřských školách ve Zlínském kraji. Za pomoci rodičů dětí předškolního věku, jež navštěvují dané mateřské školy, jsme mohli toto téma zmapovat, neboť rodiče tvořili výzkumný soubor a odpovídali na jednotlivé otázky v dotazníku. Potěšující bylo, že se vrátilo celkem 80% dotazníků.

Cílem výzkumu bylo zjistit využití médií dětmi předškolního věku v rodinném prostředí. Zmapovat mediální zvyklosti a zjistit podílení rodičů na těchto zvyklostech, tedy zmapovat rodinnou mediální výchovu. Z výzkumu vyplývá, že rodiče mají stanovená určitá pravidla pro užívání médií. Většina rodičů má přehled o tom, co dítě sleduje v televizi či dělá na počítači, neboť tráví čas spolu s dětmi u daného média. Je také patrné, že rodiče regulují televizní diváctví výběrem pořadů určených pro děti. Je zřejmé, že rodiče se také snaží dětem mediální svět přiblížit pomocí čtení různých příběhů a povídání si o programech. To je dobře, neboť děti tráví u některých médií podstatnou část svého volného času, jedná se především o sledování televizního vysílání. Dětský svět médií bohužel nezbavíme, ale můžeme děti naučit s těmito médii zacházet a správně je využívat.

Tato práce bude poskytnuta jako zpětná vazba pro pedagogy z daných mateřských škol a pro rodiče, kteří poskytli informace ze své mediální výchovy v rodině.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti. Praha: Grada, 2011, 439 s. ISBN 978-80-247-3028-8.
- [2] BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. Úvod do studia médií. Brno: Barrister & Principal, 2001, 391 s. ISBN 80-85947-67-6.
- [3] ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. Psychologie pro učitele. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 655 s. ISBN 978-80-7367-273-7.
- [4] HAVLÍNOVÁ, Miluše, Eliška VENCÁLKOVÁ a Jana HAVLOVÁ. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: rozšířený a aktualizovaný modelový program (dokument a metodika). Praha: Portál, 2000, 220 s. ISBN 80-7178-383-8.
- [5] HELUS, Zdeněk. Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. Praha: Portál, 2004, 228 s. ISBN 80-7178-888-0.
- [6] HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2007, 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3.
- [7] HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004, 173 s. ISBN 80-7178-927-5.
- [8] CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [9] JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009, 413 s. ISBN 978-80-7367-466-3.
- [10] JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Média a společnost. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4.
- [11] JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]. Praha: Portál, 2003, 207 s. ISBN 80-7178-697-7.
- [12] KLINDOVÁ, Ľuboslava a Eva RYBÁROVÁ. Psychologie 2: Vývojová psychologie pro 2. ročník středních pedagogických škol. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 155 s. ISBN 14-373-86.
- [13] KLINDOVÁ, Ľuboslava a Eva RYBÁROVÁ. Vývojová psychologie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, 132 s. ISBN 14-289-76.

- [14] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. Předškolní a primární pedagogika: Předškolní a elementární pedagogika. Praha: Portál, 2001, 455 s. ISBN 80-7178-585-7.
- [15] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-
- [16] KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [17] KUNCOVÁ, Jana. Děti a média: vyhrávají televize a internet. www.mediaguru.cz [online]. 2011 [2012-27-03]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2012/03/deti-a-media-vyhravaji-televize-a-internet/#.Us77VNGA3Dc>
- [18] KURIC, Jozef. Ontogenetická psychologie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 264 s. ISBN 14-409-86.
- [19] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. Vyd. 2. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
- [20] MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk. Jinočany: H & H, 1998, 205 s. ISBN 80-86022-21-8.
- [21] MATĚJČEK, Zdeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál, 1996, 143 s. ISBN 80-7178-085-5.
- [22] MATĚJČEK, Zdeněk. Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět. Praha: Grada, 2005, 182 s. ISBN 80-247-0870-1.
- [23] MCLUHAN, Marshall. Jak rozumět médiím: extenze člověka. Praha: Odeon, 1991, 348 s. ISBN 80-207-0296-2.
- [24] MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Vyd. 2. Praha: Portál, 2002, 447 s. ISBN 8071787140.
- [25] MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ. Psychologie pro učitelky mateřské školy. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010, 247 s. ISBN 978-80-7367-627-8.

- [26] MERTIN, Václav. Ze zkušeností dětského psychologa: na co se často ptáte. Praha: Scientia, 2004, 178 s. ISBN 80-7183-316-9.
- [27] MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele. Praha: Partners Czech, ©2006, 218 s. ISBN 80-239-6762-2.
- [28] MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. Základy mediální výchovy. Praha: Portál, 2007, 295 s. ISBN 978-80-7367-315-4.
- [29] MUSIL, Josef. Úvod do sociální a masové komunikace. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 123 s. ISBN 978-80-86723-44-0.
- [30] PATURI, Felix R. Kronika techniky. Vyd. 3. Praha: Fortuna Print, 1993, 651 s.
- [31] PELIKÁN, Jiří. Hledání těžiště výchovy. V Praze: Karolinum, 2007, 175 s. ISBN 978-80-246-1265-2.
- [32] POSPÍŠIL, Jan a Lucie Sára ZÁVODNÁ. Mediální výchova. Kralice na Hané: Computer Media, 2009, 88 s. ISBN 978-80-7402-022-3.
- [33] PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Vyd. 2. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 45 s. ISBN 80-210-3469-6.
- [34] REIFOVÁ, Irena. Slovník mediální komunikace. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-7178-926-7.
- [35] ŘÍČAN, Pavel a Drahomíra PITHARTOVÁ. Krotíme obrazovku: jak vést děti k rozumnému užívání médií. Praha: Portál, 1995, 62 s. ISBN 80-7178-084-7.
- [36] SCHELLMANN, Bernhard. Média: základní pojmy, návrhy, výroba. Praha: Europa-Sobotáles, 2004, 482 s. ISBN 80-86706-06-0.
- [37] SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 219 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
- [38] SRPOVÁ, Hana et al. Od informace k reklamě. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007, 269 s. ISBN 978-80-7368-265-1.
- [39] SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. Praha: Triton, 2007. 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9.

- [40] ŠEĎOVÁ, Klára. Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví. Brno: Paido, 2007, 157 s. ISBN 978-80-7315-149-2.
- [41] VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie I: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005, 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- [42] VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.
- [43] VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál, 2000, 528 s. ISBN 80-7178-308-0.
- [44] VANČUROVÁ, Eva. Úvahy o dětech a lidech v rodině. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, 141 s.
- [45] VERNER, Pavel a BEZCHLEBOVÁ, Mária. Mediální výchova: průřezové téma. Úvaly: Albra, 2007, 106 s. ISBN 978-80-7361-042-5.

SEZNAM TABULEK

| | |
|--|----|
| Tabulka 1: návratnost dotazníků | 45 |
| Tabulka 2: Test dobré shody chí- kvadrát – přehled činností | 81 |
| Tabulka 3: Test dobré shody chí- kvadrát - média a činnosti | 81 |
| Tabulka 4: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku- sledování televizní obrazovky z pohledu bydliště dětí | 82 |
| Tabulka 5: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku 2x5- sledování televizního vysílání..... | 83 |
| Tabulka 6: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku- hraní počítačových her z pohledu bydliště dětí..... | 84 |
| Tabulka 7: Test nezávislosti chí- kvadrát pro kontingenční tabulku 2x5- hraní počítačových her..... | 84 |
| Tabulka 8: Test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku- média jako nástroj výchovných opatření..... | 86 |
| Tabulka 9: Testové kritérium chí- kvadrát s výpočtem očekávaných četností- média jako nástroj výchovných opatření..... | 86 |
| Tabulka 10: Test nezávislosti chí- kvadrát pro čtyřpolní tabulku- navštěvování veřejné knihovny dětmi | 87 |
| Tabulka 11: Testové kritérium chí- kvadrát s výpočtem očekávaných četností- navštěvování veřejné knihovny dětmi | 87 |

SEZNAM GRAFŮ

| | |
|--|----|
| Graf 1: Struktura výzkumného vzorku dle pohlaví dítěte..... | 48 |
| Graf 2: Struktura výzkumného vzorku dle věku dítěte..... | 48 |
| Graf 3: Stratifikace respondentů dle pohlaví | 49 |
| Graf 4: Věková stratifikace respondentů | 49 |
| Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů | 50 |
| Graf 6: Stratifikace respondentů dle místa bydliště | 50 |
| Graf 7: Množství času věnovaného denně sledování televizního vysílání | 52 |
| Graf 8: Množství času věnovaného denně sledování filmů na DVD/ videu..... | 53 |
| Graf 9: Množství času věnovaného denně hraní počítačových her..... | 54 |
| Graf 10: Množství času věnovaného denně prohlížení knih nebo časopisů | 55 |
| Graf 11: Množství času věnovaného denně naslouchání četby | 56 |
| Graf 12: Množství času věnovaného denně poslechu rádia..... | 57 |
| Graf 13: Množství času věnovaného denně hře..... | 58 |
| Graf 14: Množství času věnovaného denně kresbě, malbě a tvoření..... | 59 |
| Graf 15: Množství času věnovaného denně pobytu venku, v přírodě..... | 60 |
| Graf 16: Množství času věnovaného denně sportu a pohybovým aktivitám | 61 |
| Graf 17: Množství času věnovaného denně pomáhání rodině | 62 |
| Graf 18: Četnost mediální vybavenosti pokojů, kde tráví děti nejvíce času..... | 63 |
| Graf 19: Média, která rodiče využívají ke vzdělávání dětí..... | 64 |
| Graf 20: Vlastnictví televizoru | 65 |
| Graf 21: Žádají děti o povolení k zapnutí televize? | 65 |
| Graf 22: Osoby, s kterými děti sledují televizi | 66 |
| Graf 23: Preference pořadů | 67 |
| Graf 24: Výběr pořadů | 68 |
| Graf 25: Rozebírají rodiče s dětmi program v televizi?..... | 69 |
| Graf 26: Preference žánrů | 70 |
| Graf 27: Kdy pouští rodiče dětem televizi..... | 71 |
| Graf 28: Vlastnictví počítače dostupného dítěti..... | 72 |
| Graf 29: Žádají děti o povolení k zapnutí počítače? | 73 |
| Graf 30: Osoby, s kterými děti používají počítač | 74 |
| Graf 31: Kdy pouští rodiče dětem televizi..... | 75 |

| | |
|--|----|
| Graf 32: Oblíbené činnosti dětí na počítači | 76 |
| Graf 33: Média jako nástroj výchovných opatření..... | 76 |
| Graf 34: Čtení knih rodičů dětem | 77 |
| Graf 35: Navštěvování veřejné knihovny dětmi s rodiči | 78 |
| Graf 36: Množství času věnovaného denně sledování televizní obrazovky z pohledu bydliště dětí | 82 |
| Graf 37: Množství času věnovaného denně hraní počítačových her z pohledu bydliště dětí..... | 84 |
| Graf 38: Využívání médií (televize a počítače) rodiči jako nástroje výchovných opatření (odměna, trest) z pohledu bydliště..... | 85 |
| Graf 39: Navštěvování veřejné knihovny dětmi z pohledu jejich bydliště | 87 |

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení rodiče,

Ráda bych Vás poprosila o spolupráci na mé bakalářské práci, v níž se zaměřuji na používání médií u dětí předškolního věku z pohledu rodičů. Dotazník je určen vždy pro jedno Vaše dítě, jestliže máte více dětí předškolního věku, vyplňte prosím stejný počet dotazníků, jako máte dětí. Tento dotazník je zcela anonymní a bude sloužit k výzkumu mé bakalářské práce. Děkuji Vám za ochotu a Váš čas věnovaný vyplňování dotazníku.

Lucie Vaculíková

Studentka 3. ročníku Sociální pedagogiky UTB ve Zlíně

Vaše dítě je:

- a) dívka
- b) chlapec

Věk Vašeho dítěte: (doplňte)

Jste:

- a) matka dítěte
- b) otec dítěte

Váš věk:

- a) méně než 30 let
- b) 30- 39 let
- c) 40- 49 let
- d) více než 50 let (včetně)

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:

- a) základní
- b) vyučený/á
- c) vyučený/á s maturitou
- d) středoškolské
- e) vyšší odborné
- f) vysokoškolské

Bydlíte:

- a) na vesnici
- b) ve městě

1. Kolik hodin denně věnuje Vaše dítě přibližně následujícím aktivitám?
(označte křížkem)

| | Nevěnuje se | Méně než 1 | 1 hodinu | 2 hodiny | 3 hodiny | 4 hodiny a více |
|--|-------------|------------|----------|----------|----------|-----------------|
| Hraje si | | | | | | |
| Kreslí, maluje a tvoří | | | | | | |
| Sleduje televizní vysílání | | | | | | |
| Sleduje filmy na DVD/ videu | | | | | | |
| Hraje počítačové hry | | | | | | |
| Prohlíží si knihy nebo časopisy | | | | | | |
| Naslouchá četbě | | | | | | |
| Poslouchá hudbu (i při dalších činnostech) | | | | | | |
| Pobyt venku, v přírodě | | | | | | |
| Sportuje/ dělá pohybové aktivity | | | | | | |
| Pomáhá Vám | | | | | | |

2. Která z těchto médií má Vaše dítě ve vlastním pokoji či v pokoji, kde tráví nejvíce času?

- televize
- DVD/ video přehrávač
- CD přehrávač
- počítač s připojením na internet
- počítač bez připojení na internet
- rádio
- mobilní telefon
- knihovnu s min. 10 knihami
- herní konzole

3. Jaká média nejčastěji používáte při vzdělávání Vašeho dítěte?

- televize a video
- internet a počítačové hry
- knihy a časopisy
- hudební nahrávky
- jiná média (*Napište jaká*)

4. Máte doma televizi?

- a) ano, máme
- b) ne, televizi doma nemáme (*Jestliže jste zvolili tuto odpověď, pokračujte otázkou č. 12*)

5. Žádá Vás dítě o povolení, když si chce televizi zapnout?

- a) ano
- b) občas
- c) nikdy

6. S kým sleduje Vaše dítě televizi nejčastěji?

- a) nejčastěji samo
- b) nejčastěji s matkou
- c) nejčastěji s otcem
- d) nejčastěji s oběma rodiči
- e) nejčastěji s nezletilými sourozenci
- f) nejčastěji s prarodiči
- g) s jinou osobou

7. Vaše dítě v televizi nejvíce zajímají:

(Prosím, zakroužkujte pouze 1 odpověď)

- a) pohádky
- b) přírodopisné pořady
- c) hudební kanály
- d) sportovní přenosy
- e) pořady pro děti (např. Kouzelná školka, Šikulové)
- f) vlastní odpověď

8. Kdo vybírá program v televizi, na který se dívá Vaše dítě?

- a) dítě si vybírá program samo
- b) program vybírají rodiče
- c) program vybírá jiná osoba (doplňte).....

9. Mluvíte s Vaším dítětem o tom, co vidí v televizi?

- a) ano
- b) občas
- c) ne

Pokud ano, vyberte kdy:

- a) před programem
- b) během programu
- c) po programu

10. Které z následujících žánrů patří mezi oblíbené Vašeho dítěte v televizi?

(Prosím, zakroužkujte max. 3 odpovědi)

- | | |
|-----------------|------------------|
| a) pohádky | i) horory |
| b) detektivní | j) dobrodružné |
| c) historické | k) akční |
| d) sci- fi | l) přírodovědné |
| e) telenovely | m) sportovní |
| f) soutěže | n) reklamy |
| g) reality show | o) hudební |
| h) komedie | p) zpravodajství |

11. Kdy pouštíte Vašemu dítěti televizi?

- a) kdykoliv si řekne
- b) kdykoliv mě napadne/ potřebuji
- c) po vzájemné dohodě
- d) pouští si ji samo- nehlídám ho

12. Máte doma počítač dostupný pro Vaše dítě?

- a) ano
- b) ne, počítač dostupný dítěti doma nemáme *(Jestliže jste zvolili tuto odpověď, pokračujte otázkou č. 16)*

13. Žádá Vás dítě o povolení, když si chce počítač zapnout?

- a) ano
- b) občas
- c) ne

14. S kým používá Vaše dítě počítač nejčastěji?

- a) nejčastěji samo
- b) nejčastěji s matkou
- c) nejčastěji s otcem
- d) nejčastěji s nezletilými sourozenci
- e) s jinou osobou

15. Kdy pouštíte Vašemu dítěti počítač?

- a) kdykoliv si řekne
- b) kdykoliv mě napadne/ potřebuji
- c) po vzájemné dohodě
- d) pouští si ho samo- nehlídám ho

16. Co patří k oblíbeným činnostem Vašeho dítěte na počítači?

- a) hraje hry (*Napište jaké*)
- b) sleduje pohádky a jiné žánry
- c) nedělá nic, pouze přihlíží, jak někdo hraje či pracuje na počítači
- d) vzdělává se- hry a činnosti pro rozvoj dítěte
- e) neumím se vyjádřit
- f) vlastní odpověď

17. Používáte televizi/ počítač jako nástroj nějakých výchovných opatřeních? (odměna, trest)

- a) ano
- b) ne

18. Čtete svému dítěti knihy dětské literatury?

- a) ano
- b) ne

Pokud ano, jak často čtete svému dítěti knížky?

- a) každý den
- b) pouze o víkendu
- c) pouze v pracovní dny
- d) občas
- e) vlastní odpověď

19. Navštěvujete s dětmi veřejnou knihovnu?

- a) ano
- b) ne